

Larionova Olga

LEOPARD SA KILIMANDŽARA

Prevod: Čolić Milan

Larionova Olga LEOPARD S VERSHINI KILIMANDZARO, 1965.

KENTAUR

1978.

1.

...Gušterčić kao od tirkiza - ne veći od moga dlana - posmatrao me je kako mu prilazim, i plašljivo se stiskao uz neravnu površinu krečnjačke stene. Čučnuo sam - nije bežao, već je samo ubrzano disao, šireći svoje svetlo grlo.

"Eh, ti", rekao sam, mikrokrokodilu. "Koliko vas već godina niko ne dira? Najmanje jedno tri hiljade. A vi se još neprestano bojite."

Gušter me je posmatrao i treptao. Najednom sam uhvatio samoga sebe da razmišljam o tome da se jedino pred tim bićem ne osećam krivim. I on me je slušao pažljivo i mirno, bez onog snishodljivog sveznalaštva, koje mi se priviđalo u svakom sagovorniku.

"Dobro, pasi i dalje", rekao sam mu. "U staro doba bi te ispekli i pojeli."

Obala je bila pusta. Popločana jedva malo rozikastim kamenim pločama i oivičena maštovitom lakom ogradom, ona se pružala od plantaža Suhumija sve do samog Dunavskog nacionalnog parka, čas se spuštajući do nivoa mora, čas se opet dižući nad zlatastim ćelama bezbrojnih plaža i plavkasto-zelenom dremljivošću subtropskih šuma. Obala se nije promenila. Ona je bila ista onakva kakva je bila i u doba školskih ferija. Tada sam isto ovako voleo da šetam po njoj po najgoroj vrućini i koračao sam po širokim pločama, trudeći se da ne stupam na sastave. A zašto? Verovatno zato, što je u detinjstvu najlakše reći samome sebi: tako treba da bude. I pridržavati se toga, raditi to, iako je to bila jednostavno besmislena igra. Tako treba da bude - stići do onog drveta tamo i pri tome nijednom ne stati na pukotinu. A ako stanem na nju - biće loše. Potrebno je stići donde, ne zgazivši nijednom na nju.

Kada ljudi postaju zreli, u njima ostaje jako mnogo od tog dečijeg 'tako treba da bude'. Zato se sigurno Sana i ograničila samo na kratko pitanje o stanju mog zdravlja. Radiopitanjem, bez davanja pozivnih znakova. Tako treba da bude. Tako treba da bude pošto sam se jedanaest godina budio sa jednom jedinom mišlju: da li je ona živa?

Konture skamenjenih školjki su se jasno videle na neravnoj površini kamena. Suviše jasno.

Kako to u detinjstvu nisam mogao da shvatim da su te ploče - veštačke?

Sa nekakvim besom sam počeo bučno da gazim po svim pukotinama i spojevima tih prokletih ploča. Neka mi bude loše. Meni je ionako loše. Da mi bude gore - tako mi je loše, da bi čak bilo i interesantno: a kako to - još gore?

U svojoj vasijskoj stanici - 'plutači' čitao sam da su nekada davno ljudi, dospevši u moje stanje, jednostavno pljuckali na sve i jednostavno menjali sferu svoje delatnosti. U osnovi takvog postupka verovatno su ležale drevne predstave o nesrećama, kao ispoljavanju najviših sila. Trebalo je pljucnuti i - više sile, zapanjene takvim znakom nipodaštavanja njihove moći, menjale bi gnev u milost. Osvrnuo sam se i, ne zapazivši u blizini nikoga, osim udaljene dečije figure, pljunuo sam u sam centar raskošnog ljubičastog otiska, koji je ličio na otisak morskog ježa. Eto vam. Posle sam se naglo okrenuo, prišao najbližem uređaju za radiovezu na koji sam naleteo i pozvao svoj mobil.

Zašto sam toliko želeo da stignem ovamo? Ovde se ništa nije promenilo, samo je sve postalo nekako začuđujuće usamljeno. Nekada davno, dok sam još išao u školu, čak i u najvrelije dane, ovde su se muvale mrke gomile, koje su sisale suik i svakog sata menjale boju svojih kupaćih kostima. Ali, za vreme koje je od tada proteklo, lekari su verovatno došli do zaključka da subtropska oblast nije baš najidealnija za odmor što se tiče klimatskih uslova. Obična stvar. Svojevremeno, pre jedno dve stotine godina, subtropske zone počeli su naglo da se šire u obe hemisfere. Priča se da su tada uništene prelepe plantaže venerskog suika u Velikim slaništima, a sada, eto ti na - izvoli, nigde nikoga. Izjutra je, istina, doletelo odnekud nekoliko stotina mobila; svi su se spustili na vodu, tako da

su ljudi, ne izlazeći na plaže, skakali u vodu direktno sa površine nosnog krila. Ali mobilni su uskoro odjurili dalje, i ja sam ostao sam-samcat. Ta brzina mi je išla na nerve - za poslednjih jedanaest godina navikao sam se na to da nikuda ne žurim. U prvo vreme sam mislio da upravo ta navika i stvara kod mene iluziju užurbanosti oko mene; ali prošlo je neko vreme, i ubedio sam se da se tempo opšteg života odista povećao u poređenju sa onim kakav sam imao prilike da posmatram pre svog nesrećnog polaska. Pa šta, tako je to bilo nekada. Odavno, odavno, kada je počelo da se gradi komunističko društvo. Sa svim entuzijazmom, svojstvenim toj herojskoj epohi, ljudi su to počeli da rade za račun svog dugog života: udisali su pare raznih eternih ulja i kiselina, živa se koristila takoreći u svakoj laboratoriji! Zar odista nisu mogli da proizvedu milione manipulatora? To je čak teško i zamisliti. Uništavali su sami sebe od malog do velikog, od laboranta do akademika. I nisu sebe smatrali za heroje, i nisu dizali čak ni spomenike onima koji su poginuli. A ginuli su... I atmosferu su zagadili - dve storine i pedeset godina nikako nije mogla da joj se povрати pređašnja čistota. I to je stajalo toliko energije, da je čak strašno i pomisliti, čak i pri sadašnjim njenim neograničenim rezervama. Iako - 'neograničenim' - malo je ipak prejako rečeno. Sećam se, Sana je pričala da je za lansiranje 'Overatora' energija morala da se prikuplja okolo plutonskim kondenzatorima skoro punih osamnaest godina... Da, tačno, osamnaest. Eksperiment je trebalo da otpočne uskoro posle mog polaska - nije nikakvo čudo, što start malog, remontno-transportnog broda niko nije ni zapazio. A bilo je doba, kada je o lansiranju čak i najbeznačajnije rakete svet brujaio najmanje nedelju dana! Poleteli smo bez mnogo buke, negde na 'plutači' za spasavanje - prava ironija! - izgubili smo brod i ljude i izvoleli su nas se setiti tek jedanaest godina kasnije. A možda su nas uzaludno i spasavali? Da sam ostao tamo, Elefantus bi sigurno bio mirniji. A sada, najverovatnije, starac nigde ne može da se skrasi: negovao je, tetošio i eto ti na - pacijent uzeo i iz zahvalnosti - kidnuo.

Mobil je već odavno lebdeo nada mnom na visini od jedno desetak metara, a da nisam ni zapazio da se pojavio. Ranije su se mobilni spuštali na zemlju i prilazili samom pozivnom uređaju. I to mi je nekakva modernizacija. Šta sada treba da se radi? Aha, evo ovako, sigurno. Poluga se strelicom okrenutom nadole - tačno, mobil se spustio pored mene. Nehotice sam se trgao, iako sam morao da znam, da se sećam, da nijedan, pa čak ni najprostiji mobil ne može da se spusti na živu organsku materiju.

Otvorio se i odmah za mnom zatvorio trouglasti otvor bočnog ulaza. Ispružio sam se na prohladnom belom sedištu. Dobro. Učiniću sve da budem zahvalan.

U alfografu sam našao koordinate Jegerhauena - severoistočne baze Elefantusa. Okrenuo sam šifru, i mobil je pojurio pravo nad priobalnim putem, a onda je najednom naglo počeo da se diže uvis i zaplovio je nad Krimskim planinama, birajući najkraći i najpogodniji put.

Kroz deset minuta drugi mobil je uzleteo samo nekoliko stotina metara od mesta sa koga sam ja uzleteo. Pošto su svi mobilni službe opšteg transporta posedovali istovetne uređaje za rešavanje, drugi mobil je poleteo istom trasom kao i moj, i istom lokalnom brzinom.

I takođe stigao u Jegerhauen.

Elefantusu je verovatno bio potreban sav takt koji je posedovao da bi se susreo sa mnom sa takvom, da kažemo, uzdržanošću. Klimao je svojom ptičijom glavicom, posmatrajući kako prilazim malenoj zgradi stacionara, i njegove ogromne trepavice su tužno podrhtavale, kao u deteta koje je tonulo u san. Prišao sam mu i zaustavio se nasred staze, posmatrajući ga odozgo nadole. Čutao je, i ja jednostavno više nisam mogao da izdržim.

"Upitajte me nešto, doktor Elia. Zar vas ne interesuje gde me je to odvukla nečastiva sila?"

Elefantus je digao pogled na mene i ponovo ga spustio.

"Morao sam da odem na obalu. Crnomorsku."

Ponovo je oćutao. Raširio sam noge i stavio ruke na leđa. U detinjstvu, kada sam hteo da izgledam potpuno nezavisan, zauzimao sam taj položaj.

"Sećate li se svojih raspusta? Dva riđa, sunčana meseca, dva meseca slobode i mora... A znate li na šta sam ja trošio ta dva blagoslovena meseca? Posvećivao sam ih kamenim pločama. Onim, kojima su popločane obale. Koraćao sam po njima i trudio se da slučajno ne stanem na liniju spoja dve ploče. Čvrsto sam verovao da će mi se desiti nekakva nesreća ako to uradim. Takav je ugovor postojao između nas - između mene i tih crvenkastih ploča. One su bile nešto šire od mog koraka i ponekad sam morao da trćim. A danas se najednom ispostavilo da su one za mene uske. Duboka filozofija, zar ne? Uz sve to, otkrio sam da su one..."

"Potrudite se, molim vas, da navedete sve ljude, sa kojima ste razgovarali."

"Bio sam sam. Mobil, obala, mobil."

"D-da", rekao je, i, okrenuvši se, krenuo prema kući.

Krenuo sam za njim. Zaustavio se.

"Oprostite mi", tiho je rekao, i shvatio sam da ne treba da idem za njim.

Davo ga odneo, izgleda da sam uvredio starca. Ali na koji to naćin? Nešto sam lupnuo i nisam to ni zapazio? Da, dolazi do izražaja jedanaestogodišnji boravak u društvu automata. Moji 'gnomovi' su primali samo čisto fizićku stranu bilo kakve informacije, njima nije moglo da se prića o toplim krećnjaćkim ploćama. I evo, prvi ćovek, kome sam pokušao da otkrijem nešto svoje, ljudsko, nije me shvatio i, verovatno je prihvatio sve to kao grubu šalu ćetredesettrogodišnjeg grmlja.

Mali sunćano-ćuti mobil pojavio se iza šiljatog planinskog vrha i, naglo pikiravši, spustio se iza Elefantusove kuće. Malo sam se smirio - znaći da nisam bio ja taj, koji je toliko uznemirio starca. Jednostavno je nekoga oćekivao. To je sve.

Pateri Pat izašao je iz kuće i poćeo teško da koraća prema meni. Njegovo crveno lice bilo je mnogo mraćnije nego što sam se na to navikao za tih deset dana, koje sam proveo u Elefantusovoj kući. Trgao je glavom, što je, prema svemu, trebalo da oznaćava: 'Idemo!'. Krenuo sam za njim. Pateri Pat je ćutao, kao i Elefantus.

"Pateri, prijatelju!" rekao sam ne baš mnogo sigurnim glasom, "i bez tvoje natuštene njuške shvatam da sam - svinja. Zašto je potrebno to i podvlaćiti?"

Pateri Pat je nastavio ćutke da koraća. Skrenuli smo ka malom, lakom kotedću sa prostorom za mobile na krovu. Moj saputnik je lagano okrenuo prema meni svoju masivnu glavu:

"Izgubio si pola dana", rekao je sa pauzama, kao automat.

Zaustavio sam se. Nisam odmah shvatio smisao. A posle sam poćeo da se smejem.

Pateri Pat se meko i brzo, kao maćka, okrenuo prema meni. U njegovom pogledu, u njegovim ramenima lako povijenim napred, u njegovom vratu, povijenom nešto više nego obićno, pojavio se neshvatljivi bes. Za trenutak mi se ućinilo da će tog istog ćasa da se baci na mene. Ali, Pateri Pat se ispravio, pružio ruku prema kotedću i kratko rekao:

"Tvoj."

Okrenuo se i brzo nestao iza krivine staze.

Koraćao sam po škipavom šljunku i nisam prestajao da se smejem. Divan, odvratan svet! Odmah je postao za mene onaj predašnji. Ne, pa to je odista divno - ćoveku, koji je izgubio punih jedanaest godina reći da je izgubio pola dana!

Kraj ulaza me je ćekao mali, sivo-plavićasti robot. Omanji broj gornjih ekstremiteta - samo dva - naveo me je na pomisao da to nije obićan 'gnom' za raćunsko-mehanićke poslove. Stavio sam ruke na

leđa i kritički ga odmerio 'od nogu do glave'.

"Šta želite?" brzo me je upitao muškim glasom.

"Želim da znam ko si ti i zašto si ovde?"

"Robot tipa ERO-4-MM", brzo se predstavio.

Verovatno je mislio da sam u školi učio i proučavao sve tipove robota. Dobro. Da vidimo za šta si sposoban.

"A zar ne možeš da govoriš sporije?"

"Nema svrhe. Moram da vas za najkraće vreme pripremim za mehaničara-energetičara najjednostavnijih uređaja."

"Aha", rekao sam, sada mi je sve jasno. Jaja uče kokošku.

"To nije baš sasvim korektno", neočekivano se uvredio taj tip.

"A činiti zamerke starijim - zar je to korektno?" eksplodirao sam. Navikao sam se da sa svojim 'gnomovima' budem kratak i jasan.

"Izvinite", odgovorio mi je kratko.

"Uzgred budi rečeno, palo mi je napamet, kako da te zovem?"

"Kako hoćete."

"Onda ću te zvati 'Pedel'. Nemaš ništa protiv?"

"Nemam ništa protiv. Ali, šta je to?"

"Na jeziku drevnih ljudi to je značilo: učitelj, nastavnik."

"Zahvaljujem se. Ali, moram da vas upozorim za ubuduće, da jezici drevnih naroda ne ulaze u moj program."

'No, neka te onda đavo nosi', pomislio sam, ali to ipak nisam glasno rekao. Želeo sam da se odmorim. Bilo kako bilo, ipak sam pretrčao jedno dvadesetak kilometara, a to je mnogo kada ne postoji navika.

"Slobodan si, Pedel", rekao sam.

"Koliko dugo?" ravnodušno je upitao.

"Šest sati, trinaest minuta i četrdeset i šest sekundi." Ne okrećući se, Pedel je počeo da klizi prema vratima.

"Stani!... Da li si se već upoznao sa doktorom Eliom?"

"Jesam."

"Koliko mu je godina?"

"Sto četrdeset i tri. Već preživljenih."

Interesantno biće - nikakvog osećanja za humor. Učinilo mi se da bi mi on, kada bih ga upitao koliko je još preostalo Elefantusu da živi, dao odgovor isto tako tačno i mirno.

"No, gubi se."

"Koga to, šta?"

"Idi, kažem."

I to je ipak bolje od Pateri Pata.

Nije mi se spavalo. Na Zemlji mi se uopšte nije spavalo. Dok sam leteo ovamo u malenoj raketi sa višeslojnom zaštitom, nekakav specijalan uređaj pažljivo je pratio da redovno spavam šest sati dnevno. Čim bi proteklo sledećih osamnaest časova, počinjao bih da padam u san: nesavladivo, neprirodno. To je išlo na živce, kao svaka prinudna i naturena briga, ali ja jednostavno ništa nisam mogao da uradim: za četiri meseca putovanja nikako nisam uspeo da otkrijem tog prokletog 'morfeja'. Bolje da su se pobrinuli za stvaranje elementarne gravitacije: morao sam da spavam, pričvrstivši se za spone donjeg izlaznog otvora.

Smakao sam jastuk i legao pravo na tepih. Jedanaest godina sam spavao na podu - tamo, na 'plutači', centralne prostorije nisu bile prilagođene za stanovanje. To su bili magacini i prostorije za akumulatore.

Tamo sam retko kada sanjao Zemlju. Češće mi se pričinjalo da stalno letim i letim bog zna gde, i uvek - sam. Maštao sam da će po mene doleteti ljudi. A doleteli su ipak - roboti. Očigledno je da nemam sreće. I ponovo sam počeo da maštam, ovoga puta o tome, kako će me dočekati... A dočekali su me, blago rečeno, strogo zvanično. Deset-dvanaest ljudi u zaštitnim odelima i maskama, kao da sam u najmanju ruku bio kontejner u kome se nalazio nekakav tamo simpatičan izotop. Dok sam podnosio izveštaj oni su me posmatrali, kao da su sve već odavno znali. Posle me je jedan od njih upitao, da li sam preduzimao bilo šta da spasem one, njih četvoricu, koji su ostali gore. Slegao sam samo ramenima. Ne, oni su bili odista detaljno obavešteni o svemu što se tamo odigravalo. Ali tada je najniži od svih - bio je to Elefantus - odlučno počeo da protestuje i mene su u ogromnom mobilu - verovatno sa jakom zaštitom - dovezli ovamo. Odmah mi je pala u oči neverovatna brzina, kojom se kretao mobil, a isto tako i to, da se i sami ljudi kreću, razgovaraju, a prema svemu i misle nekim pojačanim intenzitetom. Nisam imao koga da upitam za uzroke svega toga, jer je Elefantus u potpunosti bio obuzet istraživanjem stanja u kome sam se nalazio, a sa Pateri Patom nikako nisam mogao da se složim po karakteru. Deset dana me je okretao ovako i onako, stalno je tražio, proučavao da vidi da li moja odvrtna put nije postala slučajno akumulator onog nepoznatog zračenja, kome je bila podvrgnuta naša 'plutača'. Ali, nesrećnik, nije imao sreće. Trebalo je znati sa kim se čovek povezuje. Moja nesreća je bila dovoljna ne samo za mene samoga već i za najmanje još dvojicu-trojicu oko mene.

Nisam uspeo ni da se sredim kako treba na novom mestu, a već je počeo da urla ulazni signal. Izgleda da su oni, koji su došli, mislili da spavam, i zato nisu koristili luminatore. Pokušao sam da zamislim ko bi to mogao da bude. Možda Sana?...

Oh, nesrećni dane! Kraj ulaznih vrata kućice stajala je ona ista tamnoljubičasta gomila mesa.

"U čemu je stvar, Pateri? I čemu sve te ceremonije sa signalima?"

"Doktor Elia vas poziva na večeru."

"Hvala ti, ali mogao si da me obavestiš i preko fona."

Pateri Pat me je pogledao ispod oka, kako se obično osmatraju ljudi, koji bi konačno mogli nešto i da shvate.

"U tvojoj kući fon još ne radi. Sutra će ga popraviti."

Shvatio sam da ga neće popraviti ni sutra. Ili tačnije, da ga neće uključiti. Ali, zašto?

"A zar ne možete da pronađete za mene neku drugu šupu?"

"Za sada druge nema. U susednim kotedžima su smešteni majmuni i zamorčići, koji su leteli sa tobom."

Jedno gore od drugoga. Četiri meseca sam leteo sa tim zverinjakom a da o tome pojma nisam imao.

"Stani, a zašto nisu pocrkali? Ko je petljao oko njih?"

"Boj."

Nema šta, odista divno! Nedostajao mi je najelementarniji komfor, a robot za pružanje svakodnevnih usluga postojao je ne mene radi, već zbog mojih četvoronožnih saputnika.

"A da li bih mogao da zapitam zašto je uopšte bila započeta ta igra žmurke, pa uz sve to još i sa nekim tamo zverima, kao na nekoj dobroj dečijoj proslavi?"

"Provera. Mogao si da akumuliraš nepoznato zračenje. A ono bi, sa svoje strane, moglo da ima nepovratno delovanje na druge organizme."

"Na sreću, čak sam i što se toga tiče ispao potpuno netalentovan."

"Na sreću."

"Ali sada ste barem sigurni da mogu slobodno da opštim sa ljudima?"

"Uopšte nismo. Delovanje dolazi do izražaja tek kroz jedno dva-tri meseca. Zaraženi organizam prolazi kroz nešto nalik na inkubacioni period. A posle toga dolazi do raspadanja tkiva; prvo na red dolazi - mrežnjača oka."

"Nepovratno raspadanje?"

"Za sada. Mi sada možemo samo da zaustavimo proces, možemo da ga usporimo, a da ga onemogućimo - to ne možemo."

"Stani malo... A odakle ti to sve znaš?"

Pateri Pat se zbunio. 'Sada će slagati', nepogrešivo sam zaključio.

"Na trasi Venera - asteroid Raps pod analogno zračenje dospela je kosmička stanica sa kontrolnim majmunima."

Obojica smo znali da to nije istina.

"Dobro. Pripitaću Elefantusa."

"Ne treba", brzo se usprotivio Pateri Pat, "ne zaboravi, ako je neko od nas već zaražen, onda je to on."

"Ili ti."

"Ne bih rekao. Oprezniji sam."

Iznenada me je nešto osenilo. Crvena njuška Pateri Pata je očigledno nosila na sebi tragove nekakvog nedavnog zračenja. Zaštitni sloj! Modifikovane ćelije suprotstavljaju se bilo kakvim zracima nekoliko hiljada puta jače nego obične! Na njemu kao da se nalazio skafander od sopstvene kože. Tada, pre mog poletanja, već su vršeni takvi eksperimenti, i čitao sam o prvim pozitivnim rezultatima. Prema svemu, za ovo vreme su naučnici uspeli da postignu potpunu zaštitu, ali koloristički efekat koji je prati...

Krišom sam bacio pogled na Pateri Pata. Koračao je gajući se; ogromne pesnice, obavijene ljubičastom kožom, lagano su mu se njihale negde pored kolena. Nema šta da se kaže, pravi monolit, koračajući simbol jedinstva fizičke snage i intelekta.

"I koliko ću još ovde da visim?"

"Tri meseca. Jer, četiri si proveo sa majmunima. A to još zavisi od toga, kako ćeš brzo savladati svoju novu profesiju."

"Recimo da baš nije sasvim nova. Što se koje čega tiče, mogu da dam svom Pedelu i čitavih sto poena prednosti."

"Kome to?"

"Onom subjektu boje golubijeg krila, kome je povereno da me pretvori od neznalice u punopravnog člana vašeg visokointelektualnog društva."

Pater Pat je oćutao. Ali, po tom njegovom ćutanju sam mogao lako da pogodim da nema ništa protiv takve samoocene, kao što je 'neznalica'.

"Dobro", rekao sam. "Hajdemo da nešto na brzu ruku prezalogajimo, a posle toga ću se prihvatiti nauke sa upornošću egipatskog roba."

"Egipatski robovi nisu bili uporni. Njih su jednostavno tukli."

"Dragi moj, a šta ti radiš sa mnom?"

Ručak u Elefantusovoj kući protekao je mirno. Dobro je što je opšta žurba ostavila na miru proces ishrane. Ali je zato, kako sam shvatio, prekid za ručak postao istovremeno i vreme za odmor. Odmah

posle ručka svi su se vraćali na svoja radna mesta. Kako je pri takvoj shemi Pateri Pat uspevao da ostane debeo, to je za mene ostajala večita zagonetka. Što se mene tiče, nesаница i stalno posmatranje Elefantusa i Pateri Pata blagotvorno su se odražavali na vitkost moje figure. S nehotičnom simpatijom sam bacio pogled na Elefantusa. Elastičnim i lakim pokretom prihvatio je od 'boja' tanjir sa pečenjem i, kao pravi domaćin, lagano je isekao fantastičan, ogroman komad mesa. Pravo vino, pravo zemaljsko voće. Olimpijski meni. A Pateri Pat je, ma kako to čudno bilo - vegetarijanac. Uzged budi rečeno, uopšte se ne bih začudio kada bih ga video kako ždere sirovo meso sa divljim belim lukom. Kao da je odgonetnuo moje misli, pogledao me je ispod oka. Uh, pravi ljudožder: sisa šparglu, a sam, sigurno mašta...

"O čemu misliš? Pateri?"

"Ako metahronirani ekstrakt nadraženih ćelija endokrinih žlezda..."

Bio je odista beznadežan slučaj.

"Izvinite, doktor Elia, da li bih mogao da vam postavim nekoliko pitanja?"

"Ako mi moje iskustvo dozvoli da odgovorim na njih, biće mi drago."

"Ako se ne varam, uskoro posle mog odletanja, bilo je ostvareno lansiranje 'Overatora'?"

"Da, tačno."

"Da li je taj eksperiment dao očekivane rezultate?"

Elefantus je malo počutao. Pateri Pat je prestao da žvaće i zagledao se u njega.

"Teško mi je da odmah odgovorim na vaše pitanje, Ramone. Vi biste, u to nema sumnje, hteli da se za ovih jedanaest godina Zemlja promenila do te mere da ne možete da je prepoznate; da su se pojavile fantastične građevine, viseći bazeni veličine Kaspijskog mora ili podzemni vrtovi u olivinovom pojasu... Ali, vi to niste otkrili, zar ne, Ramone?"

Klimnuo sam glavom. Odista, bio sam malo razočaran, ugledavši kako se Zemlja malo promenila. Kosmodrom, - pa i on je ostao nepromenjen.

"Ne budite razočarani. Od kako su svi industrijski centri, kojima se predivno upravlja sa razdaljine, bili prebačeni na Mars, a Venera pretvorena u plantaže prirodne organike, Zemlja je dobila sve funkcije intelektualnog centra Sunčanog sistema. I, treba joj odati dužno priznanje, ona je za to odlično prilagođena. Vi znate koliko su stoleća radili na tome ljudi i mašine. Teško da ima svrhe bilo šta meljati iz korena tako da nam je sada preostalo samo da doterujemo stvari.

Elefantus je zatvorio oči i lagano pijuckao vino. Kada bi ga čovek pogledao sa strane - idealni zemaljski intelektualac u idealnim za njega uslovima.

Ali teško da ste obratili pažnju na nešto drugo", nastavio je. "Sada imam sto četrdeset i tri godine. Zna li to?"

Ponovo sam klimnuo glavom.

"Pateri Patu ćete dati..."

"Dvadeset i pet."

"Trideset i osam! Uzged budi rečeno, njegov pradedo ima sto osamdeset i šest. U vezi sam sa njim - on je direktor australijske baze eksperimentalnih životinja. I odličan plivač."

Ponovo sam se namrgodio. To je već počelo da liči na naučno-popularno predavanje. Postavio sam pitanje direktno:

"Znači, 'Overator' je na neki način ipak pomogao da se otkrije tajna dugovečnosti?"

"Ne baš sasvim. I pre postavljanja tog eksperimenta ljudi su živeli po sto pedeset - dve stotine godina. Ali tek posle povratka 'Overatora' sve snage naučnika bile su usmerene na to, da tih dve stotine godina čovek doživi ne kao oronuli starac, već kao čovek pun snage. Tako da neke gotove recepte nismo dobili, i moje lično mišljenje je da je to čak i bolje. I mislim da je toga radi vredelo

lansirati transprostorni brod."

U pogledu Pateri Pata sam jasno pročitao: 'Za čovečanstvo možda i jeste tako, ali ti lično od toga sreće nećeš imati.' Najednom mi je pripala muka zbog toga, što su neke tajne Elefantusa mogle da postanu jasne tom ljubičastom moržu.

"Ako eksperiment nije dao rezultate koji su od njega očekivani, zašto se onda ne ponovi?"

Elefantus mi se nasmešio, kao detetu:

"Upravo se tako i postavlja pitanje: vredi li ponavljati eksperiment? Uveravam vas, za ovih jedanaest godina, koliko je prošlo od tog lansiranja, čovečanstvo još nije uspelo da reši taj problem. Uz to, postoje i sve osnove da se smatra da je nepoznato zračenje, kojem je bila podvrgnuta vaša vasijska stanica, bilo u stvari posledica vraćanja 'Overatora' u naše... prostranstvo." Pateri Pat je ponovo bacio pogled na njega, i ja sam shvatio da Elefantus sve vreme nešto ostavlja nedorečeno. "U toj oblasti nisam baš tako jak, ali ako vas to pitanje zainteresuje, zamoliću stručnjake da vam daju sve hipoteze o novom zračenju."

"Za sada samo hipoteze?"

"Bojim se ne samo za sada, već zauvek. Intenzivnost nepoznatog zračenja naglo je opadala. Sada već donosimo sudove o njemu prema sekundarnim efektima. A oni su veoma interesantni - u svakom slučaju za nas, lekare. Eto, to je u stvari sve što bih za početak mogao da vam kažem. Kasnije ćemo se već vratiti na to. Porazmislite o svemu tome kada budete imali vremena, ali vam ne savetujem da ga na to trošite ipak previše. Prihvatite moje staračko gundanje kao prijateljski savet. I ne raspitujte se kod vašeg robota o 'Overatoru' - on o njemu apsolutno ništa ne zna. Koristite ga prema nameni."

"Uzgred budi rečeno, kada ću moći da slušam, ako ništa drugo, bar muziku?"

Elefantus je zbunjeno pogledao Pateri Pata.

"Fon će sutra biti popravljen."

Pedel me je izvodio iz takta. Sa upornom odanošću pudlice koračao je za mnom i brundao, brundao, brundao... Naučio sam da se isključujem i ne obraćam pažnju na njegove vakele, ali se on brzo preključio i počeo da projektuje crteže i sheme uređaja na zidove moje sobe. Nije mi preostajalo ništa drugo, do da se pokorim. U prvi mah mi je napamet pala odista mangupska ideja: da mu dokažem da sam u nečem ipak jači od njega - bilo kako bilo, jedanaest godina sam jedino montirao i demontirao uređaje, izvlačeći za njih iz sopstvenog prsta energiju, iz dva 'gnoma' sam pravio jednog i obrnuto. Ali on bi me potpuno mirno saslušao ili posmatrao šta radim, a posle bi ravnodušno konstatovao:

"To znate. Prelazimo na sledeću shemu."

Krajem drugog meseca nisam mogao više da izdržim. Izdrao sam se na njega, ali je to ostalo bez bilo kakvih posledica. On me je veoma mirno informisao da je kurs obučavanja proračunat na četiri godine. Bio sam zapanjen. Četiri godine? Još četiri godine provesti ovde?.. Do vraga! Odlučnim korakom sam se uputio prema vratima. Ali moj Pedel me je istim ravnodušnim tonom posavetovao da se ne obraćam navedenom vragu, već da nastavim da radim sa njim, jer bez obzira na moja oskudna teoretska znanja, on smatra, uzimajući u obzir moje bogato praktično iskustvo, da će program obuke moći da se završi negde do nove godine.

To me je malo pomirilo sa njim. Ipak sam ga krajnje bukvalno ščepao za okovratnik i naredio mu da popravi moj fon, koji, iako je bio uključen, nije emitovao ništa drugo osim muzike. Pedel je poslušno počeo da petlja oko aparata i kroz izvesno vreme me je izvestio da je fon apsolutno ispravan. Prišao sam instrumentima, uključio alfograf doterivanja. Pucketanje, šumovi, svetlucanje ekrana. I jasna muzika u veoma uskom dijapazonu.

"Pedel!" pozvao sam ga.

Odmah se pojavio, plavičast i nevin, tako da sam odmah prestao da sumnjam da je on pokvario aparat. Šale na stranu, stvar nije u njegovoj plavičastoj ljušturi - osetio sam volju čoveka, koji je iz meni nepoznatih razloga težio da me ogradi od celog sveta. Nekakvo divljaštvo. Srednji vek. Još bi mogli i da me posade u prostoriju sa rešetkama na prozorima!

"Pedel", rekao sam mirno, "postavljen je zadatak: kao prvo, razjasniti zašto pri apsolutnoj ispravnosti fona nema veze sa ostalim stanicama izuzev sa jednom jedinom: kao drugo, odredite gde se nalazi stanica koja emituje muziku."

"Shvatio sam. Sačekajte malo, molim vas."

Pedel je počeo da radi. Muvao se oko aparata, omirisao zidove, brzo izleteo u susednu laboratoriju, gde smo zajedno radili na studiranju energosnabdevačke aparature, i uskoro se pojavio, natovaren nekim priborima. Ponevši prenosni fon, ćutke je otišao u vrt. Nisam uspeo ni da se unesem u knjigu koju sam čitao, a Pedel se već vratio.

"Nad teritorijom Jegerhauena stvoreno je privremeno usmereno polje, koje je neprobojno. Radijus polja - šesnaest kilometra. Muziku emituje stanica, koja se nalazi na udaljenosti od dve stotine i trideset metara južno odavde."

U ovo poslednje nisam ni sumnjao.

"Upoznaj se sa kartom okoline i pronadi najpogodnije mesto za iznošenje fona van granica delovanja usmerenog polja."

Odgovor je usledio takoreći momentalno:

"Kartu okoline poznajem. U radijusu od šesnaest kilometara su planine, iznošenje fona je nemoguće. Moraću još jednom da postanem nezahvalna stoka i napustim ovu gostoprmljivu kuću."

"Popni se na krov i pozovi mi mobil."

"Šifra poziva?"

"Kakva sada šifra?"

"Od dvadeset i sedmog avgusta na teritoriji Jegerhauena se mobilni mogu pozivati samo pomoću šifre." Okrenuo sam se i izašao.

U kabinetu Elefantusa sedeo je Pateri Pat: nije mi se baš mnogo razgovaralo sa njim, ali sam morao.

"Gde je doktor Elia?"

"Odleteo je."

"Na dugo?"

"Na četiri dana."

"Pozovi mi mobil."

"Ti ne smeš da se udaljavaš."

Stegao sam pesnice i lagano krenuo prema njemu. Digao je glavu i pogledao me nekako radoznilo i veoma mirno.

"Ti nećeš nikuda otići", ponovio je. "Dovoljno je što Elefantus i ja..."

Opustio sam pesnice.

"Ti...", nisam znao kako da upitam, i moja ruka je kao krivac dodirivala oko. "Ti... već osećaš?"

"Za sada - ne. Ali, ti nemaš nikakvog prava da izlažaš riziku bilo koga osim nas. Jer, mi smo na to pristali potpuno dobrovoljno."

Pateri Pat me je ćutke posmatrao. Njegova mirnoća prelazila je u podsmeh. Odlučio sam da odem, i, po mogućnosti, što je moguće uljudnije.

"Hoćeš li još nešto da mi kažeš?" upitao sam ga.

"Ne, idi i radi."

"Slušaj, nisam mogao da se uzdržim. Ako misliš da ti tvoja arhiunikalna profesija daje pravo da se prema meni ponašaš kao prema eksperimentalnom šimpanzi, onda želim da ti na veoma primitivni način dokažem suprotno."

Pateri Pat me je prekorno pogledao.

"Gubim samo vreme", kratko je rekao. "Izvini."

"Gubi ga", rekao sam, "nije mi žao. Ali, potrudi se da mi odgovoriš - ko ti je dao pravo da budeš ključar takvom čoveku kakav si i ti sam? Pristajem da sedim u karantinu, đavo će ga i sam znati koliko dugo, ako sam opasan za ljude. Ali, zašto je nad Jegerhauenom podignuto to polje?"

Ustao je. Prišao je Elefantusovom stolu, počeo tamo nešto da pretura i izvukao potpuno svežu ploču radiograma. Aha, kada spavam, polje se uklanja. Porazmislivši malo, pružio mi je ploču.

'Dragi doktore Elia,' pročitao sam, 'drago mi je ako sve bude kao i pre, kako sam vas i molila. Ne bojte se za njega - posle onoga što je preživeo, još dva meseca će neprimetno proći. Meni je mnogo teže. Ali, ne govorite mu o meni. Zahvaljujem vam se za sve - a vi znate da neću umeti da vam se za sve to odužim.'

Dva meseca će proći neprimetno... Dva meseca će proći... Sve ostalo je nestalo, rastvorilo se u toj nepovratnoj, realnoj sreći. Pateri Pat je izvukao ploču iz svojih prstiju.

"Na!" rekao sam, pružajući mu je. "I isključi svoj vergl. Neće mi biti do muzike. Treba raditi. Dva puna meseca." Po prvi put sam jasno video kako je u crnim, čak ljubičastim očima Pateri Pata promakla obična zavist.

"Budi mi zdrav, starče!" povikao sam. Dva meseca!

Đavo ga odneo, kako sam samo spavao te noći! Plavi gušteri su jurcali po mojim snovima, preturali se na leđa u oduševljenju, dižući uvis sve četiri šape vikali su: dva meseca!

Muklo je počeo da brunda zvučni signal kompleksa za buđenje, pred zatvorenim očima se digao i eksplodirao svetlosni balon - u tom času sam pred sobom ugledao Pedela. Pružao mi je na kašičici komadić nekakvog želea:

"Sontorain."

Lek je bio hladan i jako kiseo. Obuzela me je apatija, slična onoj, koju sam osećao u raketi. Još koji trenutak, i - već sam spavao, ovoga puta bez plavih guštera.

U međuvremenu je moj odnos prema Pedelu prešao sve granice uljudnosti. Lupkao sam ga po bučnoj stražnjici boje golubijeg krila i, daveći se neprirodnim smehom, bez prestanka urlao:

"No, stari hrčku, idemo li prema blistavim dostignućima?"

Poslušno je obnavljao svoja objašnjenja, ali ja više ništa, apsolutno ništa nisam mogao da shvatim ili zapamtim, i to me uopšte nije plašilo, već me je nasuprot, zabavljalo, i odlučio sam da se zabavljam, a kada me je on sutradan zamolio da regulišem blok termopunjenja, ja sam mu tračicom mijala uzemljio napajanje, tako da je jadnik svakih pet minuta morao da juri da se puni. Moje odista potresne, oštroumne šale o tome da mu se pokvario želudac, jednostavno nisu pogađale cilj - on nije bio programiran za razgovore na medicinske teme.

Ponekad, sam, kao da sam dolazio sebi, osećao da sam već stigao do stanja idiotske infantilonosti i da više ništa ne mogu da uradim sa samim sobom, i stalno sam se smejao Pedelu očekujući da će on učiniti nešto, što će prepuniti čašu mog strpljenja - a tada bih opet izgubio samokontrolu.

Ali, poslednju kap predstavljao je Pateri Pat.

Za vreme večere on mi je suvo primetio da preopterećujem svog robota zadacima koji nisu uključeni u program. Eksplodirao sam i zamolio ga da me pusti da se zabavljam onako kako ja to

želim. Izrazi koje sam upotrebio i uputio na adresu Pateri Pata teško da su bili mekši od onih, koje je morao da sluša Pedel.

Video sam Elefantusove oči koje su se zaokruglile i znao sam kako sam u tom času jadan i strašan, i ipak ništa nisam mogao da uradim sa sobom, i krenuo sam na Pateri Pata, zanoseći se i zagrcujući se potocima odabranih bisera drevne krasnorečivosti, koje sam proučio na vasijskoj 'plutači' iz starih papirnih folijanata.

Elefantus se preplašio.

Pojurio je na mene, dograbio me za ruku i povukao ka izlazu. Vodio me je po vrtu, mrmljajući sebi pod nos: "To je trebalo predvideti... nikada sebi neću oprostiti..." Jasno se sećam kako sam uporno skretao sa staze na rondoe sa cvećem i dalje, prema žbunju seliora koji je cvetao, kidao grane, i pred samom kućom sam pao i počeo da čupam travu, ali sam posle toga ustao i sa ogromnim naramkom tog sena stigao do svoje postelje i sručio se na nju, zabivši lice u šuštavo lišće. To je bila Zemlja, to je bila moja Zemlja - sva u oporoj gorčini stabla koje sam zagrizao usnama, u toploti izgužvane trave koja je brzo umirala. Hteo sam svoju Zemlju, želeo sam je punih jedanaest godina u carstvu metala, metala, metala i metala - i uzeo sam je onoliko, koliko sam mogao da je odjednom ponesem.

To je bila moja Zemlja. I negde na njoj - sasvim blizu mene - bila je Sana, i ona je mislila ne mene, sećala me se: možda me je čak još i volela. Važno je bilo jedno - postojala je, i to na Zemlji.

Ali zašto sam ja, srećnik, osećao da počinjem da ludim?...

Verovatno mi je i odista bilo jako loše. Dolazili su nekakvi ljudi, nadnosili se nad mene šušteći. Jednom se dokotrljao i Pedel. Zamahnuo sam i lupio ga svom snagom.

"Ne shvatam", rekao je tiho i nestao.

Nasmejao sam se - eto šta se sve priviđa ponekad čoveku... i, ako mi se još jednom jave ta priviđenja - bilo bi divno kada bi se na mestu Pedela našao Pateri Pat.

A u sobu su ulazili ljudi, sve više i više, i svi su se naginjali nad mene, i njihova lica, niz za nizom, uzdizala su se do same tavanice, kao ogromne košnice, i sva ta beskonačna lica su pokretala trepavicama i monotono zujala:

"Ti moraš... Mo-raš... mo-raš..."

A posle su sa mnom radili nešto lako i nerazumljivo - ili su me mazili, ili su me njihali, i odvratnim, tankim, piskutavim glasovima pevali:

"Eto tako će ti biti bolje... bolje... bolje..."

Ali, bolje mi nije bilo, ako ni zbog čega drugog a ono zbog toga, što mi je bilo užasno neprijatno što se toliko ljudi muva oko mene i misli za mene šta treba da radim, kako da ležim, i kako da dišem i sve ostalo. Svi su oni bili istovetni, podjednako nepoznati ljudi, kao što ne bih mogao da razlikujem stotinu morževa u jednom stadu. I da se okrenem od njih nisam mogao, jer je celo moje telo bilo tako lako, da me jednostavno nije slušalo. Verovatno sam se nalazio pod nekakvim zračenjem, koje je u potpunosti potčinjavalo sebi moj nervni sistem. Ponekad sam dolazio sebi na nekoliko trenutaka, počinjao da tražim očima Elefantusa i - nisam ga nalazio i tada bih ponovo padao u onaj san, koji sam video svake noći od samog početka. Momenat prelaska u stanje sna sam prihvatao kao gubljenje svesti, a posle sam u snu dolazio sebi i osećao kako me neko nekuda vuče čvrstim metalnim šapama, i svaki put, kada su me prenosili preko praga sledećeg horizontalnog nivoa, moj spasilac me je spuštao na pod i obavljao nekakve manipulacije, posle čega se čuo težak udarac i nisko, otegnuto brujanje. Kada sam shvatio da se to zatvaraju zaštitne pregrade i da se uključuju polja superjake zaštite, počeo sam da urlam divljim glasom i da se otimam iz čeličnog zagrljaja 'gnoma'. On je nastavljao da me vuče ne obraćajući pažnju na moje očajničke pokušaje da se otmem.

"Odmah smakni polje!" vikao sam mu. "Razmakni zaštitne ploče, one ne mogu spolja da se otvore!"

"Nemoguće", odgovarao mi je on sa neverovatnom ravnodušnošću.

"Pa tamo su ljudi, čuješ li, tamo su još četiri čoveka!"

"Ne", odgovarao mi je on bez ikakvog uzbuđenja.

Shvatio sam da se pokvario i da sada može da počini razne neprijatnosti - jer, svi 'gnomovi' na kosmičkoj stanici bili su uključeni u poseban program, i kada bi se pojavila i najmanja opasnost, oni su se bavili isključivo spasavanjem ljudi. Činili su prava čuda i spasavali ih. A ovaj - ovaj ih uništava.

"Ostavi me i spasavaj one, četvoricu, oni su ostali tamo gore!"

"Tamo nema ljudi. Treba spasavati samo tebe."

"Ma ne, oni su tamo!"

"Tamo nema ljudi. Tamo su leševi."

Čudnovato je kako sam mu samo poverovao. Ne zbog toga što sam se navikao da ta stvorenja ne mogu da greše - jednostavno su se oko mene dešavale takve stvari da je čovek mogao da veruje samo u najgore. A ostati usamljen u tom paklu - to je i bilo u stvari ono najgore.

Kasnije sam pomislio da ono, što sam mu vikao, on ne bi mogao da izvrši, pošto sam znao: nekoliko minuta posle rada zaštitnog polja, pa još uz to uključenog na maksimalnu snagu, na površini nije mogla da ostane živa ni jedna jedina ćelija. Ja bih ipak i pored svega, prekinuo rad polja i krenuo bih nazad, ali on je sve proračunao i znao je da postupa na najbolji mogući način.

U međuvremenu me je moj 'gnom' pustio i počeo da daje signale poziva. Nekoliko sekundi kasnije, drugi, istovetan takav aparat pojavio se odnekud odozdo i prihvatio me. Prvi 'gnom' je izdao drugom nekakva naređenja i vratio se nazad. Drugi je, isto kao i prvi, zatvorio za njim zaštitne ploče. Prvi je ostao tamo, gde se lagano i neumitno kroz metal probijalo smrtonosno zračenje. Zašto je otišao? Kasnije su mi 'gnomovi' objasnili da je on ulovio u sebi usmereno polje nepoznate prirode i, pošto nije mogao da shvati smisao onoga što se dešavalo, smatrao je za najbolje da me napusti i prepusti brizi drugih aparata, a sam se vratio u zonu uništavajućih zraka, samo da me ne podvrgne dopunskoj opasnosti svojim zračenjem. On je bio dobar momak, taj prvi 'gnom', mudro me je i samopožrtvovano vukao kroz vrata nazad u život - nisu uzalud njegov program sastavili ljudi, koji su ne jednom dospevali u neprilike u međuzvezdanom prostranstvu. I on je postupio kao čovek, učinivši sve da bi spasao drugoga, otišavši pri tome sam u sigurnu pogibiju. Jedno me je ipak mučilo: sva ta mudrost, sva ta energija trošeni su samo da bih bio spasen ja jedini. Beskonačno jaki u svojoj svemoći, ti roboti nisu ni prst pomerili da bi spasli ostale, čim su izračunali da su gustina i jačina zračenja mnogo jači od smrtonosnih doza.

Tako je to bilo onda, i isto tako jasno sam sve to video i sada u snu. Metalne, grube šape vukle su me preko pragova, spuštale u ledene otvore, i sve niže i niže - tamo gde je još postojala nada u spas. Ali, ja sam se otimao iz tih šapa i znao sam da neću uspeti da se otmem, i ponovo sam se otimao, i tako san za snom, sve do beskonačnosti. Na taj sam način iskupljivao trenutak očajanja, dok moj razum, podivljao od užasa i spustivši se na nivo tih mašina, nije poverovao konačno u pogibiju onih drugih. Poverovao sam, morao sam u to da poverujem, i svaki drugi na mom mestu bi poverovao, ali upravo to sebi nikako nisam mogao da oprostim.

Osećao bih se sasvim dobro da nije bilo tih uspomena. I još sam žalio, što sam se tako surovo poneo prema Pedelu. Ako ostavimo po strani činjenicu da sam upravo njemu i bio obavezan za stanje u kome sam se nalazio, on i nije bio baš tako loš momak. Zašto se više ne pojavljuje? Uvredio se? Uvredljivost je od vajakada odlikovala ljude niskog intelekta. Sada se to pravilo sigurno proširilo i na

robotu. A možda sam ga dobro unakazio? Snage za tako nešto ipak imam. Otvorivši malo jedno oko, posmatrao sam kako su se nečujno oko mene muvali ljudi u belom. Na časnu reč, sa radošću bih ih sve dao za jednog jedinog Pedela. Na njega sam se već bio navikao, i kada je on nestao, onda sam ga se među svim tim tuđim, užurbanim ljudima sećao kao nekog dragog rođaka. Suviše sam mnogo maštao o tome da se vratim među ljude, a kada mi je to konačno pošlo za rukom, najednom se ispostavilo da mi uopšte nije potrebna ta masa ljudi, da mi je potrebna samo nekolicina, ali da to budu moji, bliski, toplokrvni, đavo ga odneo - ljudi, a takvih na Zemlji zbog nečega nije bilo. Oko mene se muvalo najmanje pedesetak ljudi, i sve su to, izgleda, bili istaknuti stručnjaci; oni su se majali sa mnom, trudili su se da me što pre postave na noge, ali u svojoj brzini nisu ostavljali mesta za tako neophodnu mi ljudsku toplinu.

Nisam već dugo padao u san. Jednom sam se probudio i osetio da mogu da govorim. Ali, odmah sam pomislio da će me, kada su mi već tako milostivo vratili govor, u prvo vreme posmatrati.

"Dva puta dva", rekao sam, "to je Pedel sa kusurom."

I neka misle o meni šta hoće.

Ne znam šta su oni pomislili o meni, ali su se uskoro otvorila vrata, i ušao je Elefantus jedva se malo pogrblivši.

Seo je pored mene i nagao ka meni svoja mršava ramena. 'No, eto', pomislio sam, 'sada odista živim. Sada se istovremeno sećam one četvorice, tugujem za Sanom, mučim se zbog sopstvene neprilagođenosti ovom životu, koji se odvija brzinom kurirskih mobila, dosađujem se bez Pedela i evo, uskoro ću ponovo da se uznemiravam zbog Elefantusa, koji po mojoj milosti, čini mi se, može da oslepi.' Da me je mučilo nešto - samo jedna jedina stvar - onda bi to bilo kao u nekom lošem romanu: 'jedna misao mu nije davala mira...' Tako se to i dešava u snu - jedna misao. A kada otpočinja pravi život - na čoveka pada odmah trideset i tri razloga za razna tamo preživljavanja.

"Kako se osećate?" upitao sam Elefantusa.

Uvek uzdržan, Elefantus je dozvolio sebi da se začudi.

"Zahvaljujem se, ali mi se čini da sam ja taj, koji bi trebalo da bude zabrinut za stanje u kome se vi nalazite."

"Ponašate se prema meni kao prema bolesnom detetu, doktore Elia. A ja želim da znam: mogu li da budem sa ljudima? Da li predstavljam opasnost po okolinu? Ja to moram, shvatite me, moram da znam..."

Elefantus je počeo da trepće.

"Pretpostavljali smo da je tako nešto moguće. Ali uveravam vas da su sve naše mere sigurnosti bile nepotrebne - vi ne nosite u sebi nikakvo zračenje - ni primarno, ni usmereno."

"Ali, Pateri Pat je stručnjak u toj oblasti. I on se boji..."

"U neku ruku sam ja takođe... stručnjak." Počeo sam da se osećam nelagodno.

"Izvinite", nastavio je Elefantus. "Sada mogu da vam priznam da smo se namerno trudili da vas ogradimo od spoljnog sveta. Pateri Pat je smatrao da je to obavezan uslov za vaše što brže uključivanje u ritam života celog čovečanstva. Ovde, u skrovitom kutu Švajcarskog nacionalnog parka, trebalo je da bez ikakvih smetnji savladate svoju specijalnost u tom stepenu, da se ne osećate na Zemlji kao tuđin i nezalica. Uzeli smo pravo da odlučujemo za drugog čoveka kako on treba da živi. A za to nismo imali prava. Pogrešili smo, i ja sam glavni krivac pred vama, jer sam se složio sa Pateri Patom i... još jednim čovekom."

"Ne treba, doktore Elia", stavio sam ruku na njegov suvi dlan. "Sve će biti u najboljem redu."

Tužno me je pogledao:

"Možda... Možda će kod vas i biti sve u najboljem redu." Zastao je. "Zdravi ste, Ramone. I još

nešto: prekosutra je - Nova godina. Sećate li se?"

"Da, da, razume se." A predstave o tome nisam imao.

On je brzo, jedva se malo nagavši napred krenuo ka izlazu. On je takođe stalno nekuda hitao. To nije padalo u oči, jer je bio mršav i nekako lak, kao slepi miš. Druga je stvar - Pateri Pat. Njegova užurbanost me je oduvek čudila, čak me je i neprijatno zapanjivala, kao što bi bila smešna čoveku lakoća kretanja nilskog konja, koji je dospeo na planetu sa silom teže deset puta manjom od one što vlada na Zemlji.

Probudivši se sutradan, potpuno neočekivano sam otkrio da se sa druge strane prozora svuda nalazi sneg, iako sam znao da se u Jegerhauenu plafon subtropske klime nalazi na visini od deset metara. Ali, obrisi planina koje su ovde bile mnogo bliže, učinile su mi se poznatima. Do njih je bilo oko kilometar i po do dva: uzana staza polazila je iza moje kuće i, nestajala među tamnoplavim jelama. Zabacio sam ruke za glavu i protegao se. No, vraga će me sada ovde zadržati. Uzeću skije i krenuti tamo, među plave jele, a ako ne bude bilo skija - krenuću ovako, valjajući se u smetovima, lomeći grane, hvatajući usnama sneg, sve dok slepoočnice ne počnu da me bole od suvog i bodljikavog mraza. Od takvih misli je u sobi počeo da se oseća miris četinara i još nečeg gorkog. Čak je nekako suviše jako zamirisalo. Nagao sam se - kraj same postelje, na podu, ležao je naramak oštare, nalik na osoku trave i ogromni cvetovi seliora, koji su bili ubrani na brzu ruku, gotovo bez lišća - surove zvezde ne jarkoružičaste, kao u Elefantusovom vrtu, već nežnoljubičaste, divlje. I još nekoliko gustih jelovih grana sa debelim iglama, sa smolastom paučinom na nevešto pokidanim krajevima. I kapljice vode na belom, kao izgaženi sneg, podu.

A kraj vrata, naslonivši se na dovratak ramenima i spustivši ruke, stajala je Sana.

Jako sam se začudio, iako sam je čekao svakog dana, od onog trenutka, kada sam zakoračio na Zemlju. Posmatrao sam je i posmatrao, i najednom sam ulovio samoga sebe u tome, da ćutimo suviše dugo da bismo posle toga mogli da kažemo upravo ono što je trebalo reći. Razume se, jedno vreme smo morali jednostavno da posmatramo jedno drugo, ali je to trajalo mnogo duže, nego što je trebalo da bismo videli jedno u drugom ono najvažnije, najvažnije posle dugog rastanka - ono što omogućuje da čovek u sebi, ili tiho-tiho izgovori: 'To si ti!' I evo, vreme je poletelo sve brže i brže, i nije bilo granice toj pobesneloj brzini, kada iza minuta protiču ne minuti, već sati, dani, stoleća, i oni su me svom debljinom svojom odvajali od onog trenutka, kada sam mogao jednostavno da kažem: 'Sana...' I počeo sam da razmišljam da mogu, da moram da joj kažem - ja više nisam mladić, kao u doba naših sastanaka, već stariji, umudren iskustvom i usamljenošću čovek, koji je proživeo toliko godina van ovoga sveta, koji je toliko toga učinio i koji toliko toga nije uspeo da učim. Morao sam da joj kažem ono najvažnije, što je bilo teško i što me je bolelo, i rekao sam:

"Ona četvorica... Oni su poginuli pored mene, a ja nisam učinio ništa da ih spasem."

Sigurno je to bilo ono što je bilo potrebno, jer je već sledećeg trenutka Sana sedela na mojoj postelji, i njena ruka je ležala na mojim usnama, i ona mi je šaputala tiho u zbunjeno:

"Ne treba. Ne treba o tome, dragi. Znam to. Sve znam. Nisi mogao ništa da uradiš. I više ne misli na to. Nikada. Ne gubi vreme na to. Naše vreme."

Shvatio sam da i ona ne govori ono što misli, već da to govori od mučne sreće što može da kaže barem nešto, i nasmejao sam se kao odgovor na njenu usplahirenu nežnost, jer je ona ponovo postala ne uspomena, već čovek, ne žena - niko, već ono jedino biće na Zemlji koje se zove - moja Sana.

Čak je nisam upitao ni gde se smestila i da li će se brzo vratiti kod mene; jednostavno sam ležao, zabacivši ruke iza glave, i bio ispunjen sopstvenim disanjem, tom vraški divnom stvari, savršenoj u svojoj srazmeri udisanja i izdisanja, beskonačno mudroj u svojoj nameni - da ispunjava čoveka onim što mu je neophodno, da ga ispunjava celog, u celosti, i da ga čini lakim i svemogućim.

Nisam očekivao ni korake ni bilo kakve zvuke. Znao sam da će sve, što će se sada dešavati sa mnom - biti dobro. I mirno sam čekao tu lepu budućnost. Tada su se nečujno otvorila vrata i bronzano-mrki 'boj' je ugurao stočić sa večerom. Pogledao sam ga radoznalo - to je bio prvi robot koji se pojavio kod mene još od dana otkako sam se razboleo.

Sto je bio postavljen za dve osobe - znači, Sana me više neće ostaviti. Šest preplanulih, gotovo ljudskih ruku brzo je sipalo kafu, slagalo po tanjirićima đakonije koje su mirisale na suik i školske doručke. Najednom mi je palo u oči da je moj 'boj', bez obzira na to što je bio modeliran od plastike i što je imao više ekstremiteta, mnogo teži od običnih aparata za serviranje, pa je čak bio opremljen i projektorom planetarnog tipa.

"Kafa je prirodna?" upitao sam ga da bih saznao da li je opremljen i diktouređajem.

"Jeste, ali mogu da je zamenim ako želite."

Glas je bio odvratan - muški, ne mnogo visok, sa metalnim tonovima.

"Ne želim. Može li sa tavanice da se ukloni sneg?"

"Izvolite. Da obavim odmah?"

"Kroz petnaest minuta. Koji je danas datum?"

"Trideset i prvi decembar."

Da, odista sam dosta izgubio.

"Šta je bilo sa mnom?"

"Regionalni poremećaj sifuzorno-kanalnog sistema memorije."

A odakle to on zna? Čuo je? Ne, tako to niko nije mogao da kaže - tako je mogao da govori jedino robotehničar o uzroku kvara aparata visoke klase. Znači, ovaj 'boj' ima sopstveno mišljenje o mojoj ličnosti. Interesantno. A ako je to najednom...

"Čemu je jednaka masa tipskih vasionkih stanica - rezervoara na trasama Sunčanog sistema?"

"Od pet do sedam stotina megatona."

"Koliko čovek ima vratnih pršljenova?"

"Sedam."

"Gde se nalaze neutrinski ekstraktori u aparatu ZIETR?"

"Aparat ZIETR nema neutrinske ekstraktore."

"Koliko sam imao godina, kada sam poslednji put napustio Zemlju?"

"Trideset i dve."

Sve je bilo jasno. Lupio sam ga pesnicom u njegov zlatasti stomak.

"Možeš da završiš tu maskaradu i obučeš svoju plavičastu ljušturu. Uzgred budi rečeno, tvoj pređašnji glas mi se dopadao mnogo više, jer me sada podsećaš... Da... Bojim se da u toj oblasti nisi baš jak."

"Shvatio sam vas. U datom trenutku završavam kurs uporedne anatomije."

"Zašto?"

"Moram da savladam sve predmete više medicinske škole. Ja ću, sa svoje strane, da programiram dva druga robota za akumulatornu dijagnostiku."

"No, posao ti neće biti baš prljav. Uzgred budi rečeno, ko te programira?"

"Samoprogramiram se po knjigama i snimljenim trakama."

"Ali, ko ti određuje literaturu?"

"Pateri Pat, Sana Loge."

"Pri takvom nabranjanju, žene treba navoditi prve."

"Zahvaljujem, zapamtio sam. Sana Loge, Pateri Pat."

"Tako. Prefarbaj se, sve će ostati kao i pre."

"Prošlo je trinaest minuta."

"No, dobro, kidaj."

Iskliznuo je iz sobe, i uskoro sam zapazio da je sneg počeo postepeno da nestaje - prvo sa ivica krova, posle sve bliže centru zgrade, i evo, tavanica je konačno postala sasvim prozračna. Sumrak me je opkolio sa svih strana. Cvetovi seliora u vazama od ahata, postali su tamnoljubičasti, para nad prefinjenim cvetovima izgledala je kao magla. Spustila se pomrčina.

"Svetlost", rekao sam.

Tavanica je počela da treperi, nekoliko iskri je pojurilo ka prozoru, i soba je počela da se ispunjava ujednačenom svetlošću. Zračila ju je cela površina tavanice, i tada sam se setio, da se upravo tako osvetljavaju operacione sale.

"Manje svetlosti." Tavanica je počela da se gasi.

"Dosta."

U sobi je vladala odvratna polutmina.

"Pedel!" povikao sam.

Pojavio se kao onaj isti malopređašnji blistavi kicoš - verovatno zahvaljujući tome, što mu je shema postala komplikovanija, on je smatrao da nema svrhe da se muči sa zamenom ljušture. Ignorisao je moje kaprice, i pravilno je uradio.

"Pozovi ovamo Sanu Loge..."

Za trenutak sam počeo da se osećam više nego jezivo.

"Ako je ovde", dodao sam.

"Upravo sada razgovara sa doktorom Eliom u njegovoj laboratoriji."

"Da li je to daleko odavde?"

"Sedam kilometara i sto trideset metara."

"Neka dođe."

"Svakako. Da izvršim odmah?"

Stari bes počeo je da me bocka. Zeželeo sam da pronađem bilo kakvu začkoljicu.

"Uzged budi rečeno, jesi li to ti smislio da postaviš one simetrične metlice duž prozora?"

"Ne. Cveće je razmeštala ona sama."

"Ne sme da ti pređe u naviku da o Sani govoriš 'ona'. Ona za tebe nije 'ona'."

"Nisam shvatio."

"Govori: 'Njeno veličanstvo Sana Loge'."

"Šta označava taj prefiks?"

"To je titula drevnih kraljeva, ni manje ni više od toga."

"Shvatio sam. Zapamtiću."

"Drago mi je. Možeš da izvršiš."

Sana je osetila da je čekam. Pojavila se, ne čekajući poziv, i u vratima se sudarila sa Pedelom.

Sagao sam glavu i sa interesovanjem počeo da čekam da vidim šta će se desiti.

Pedel se pomerio u stranu, propuštajući je, a posle se okrenuo prema meni i pedantno i precizno me izvestio:

"Smatram da poziv nije potreban. Njeno veličanstvo Sana Loge je već ovde."

Sana je morala da se nasmeje, da počne da dobuje prstima po bronzanoj glavi mog Pedela i da ga otera: ali njeno lice se iskrivilo u bolu, pogledala me je kao što majke posmatraju decu, kada ova nešto pogreše, ne rade ono što je potrebno, i kada im je užasno krivo, što je eto njen najdraži - obična šepRTLja, ah, nije to ono, nije to ono pravo!... Morao sam prvi da se nasmejem i da oteram Pedela, ali mu nisam rekao da ne naziva Sanu više tako. Jer, meni se to dopadalo. A uz sve to, može valjda na Zemlji da postoji barem jedna kraljica?

Hteo sam da ustanem, ali me je Sana zaustavila. Koračala je napred-nazad duž prozračnog zida za koji su se spolja nečujno lepile ogromne pahulje. Shvatio sam da će ipak biti previše ako dva čoveka budu koračala po jednoj, ne baš tako velikoj prostoriji. Smestio sam se što sam udobnije mogao na svom ležaju i pripremio se da slušam. Sada će ona govoriti, govoriti beskonačno dugo. I što je najvažnije, ona će govoriti, a ne odgovarati, kako su to radili moji roboti; govoriće ono što joj padne na pamet, menjajući začuđujuće nit razgovora, mešajući rečenice i ne izgovarajući reči do kraja; govoriće nepravilno, nelogično, govoriće kao da šetka po plićaku, čas korakom, nečujno, smičući sa elastične bose noge oprezne malobrojne kapi, najednom počevši da trči, dižući oko sebe nezadrživu buru sitnih talasa, plašeći se zelenih ostrvčića žabokrečine i iznenada se zaustavljajući, ozbiljno se nabovši na oštar kamen. Odista, prošlo je toliko minuta od kako smo se susreli, a ja još nisam znao kako je ona proživela tih jedanaest godina - kako i sa kim.

No, zašto se tako dugo kolebaš? Govori, draga moja. Jer, još se nisam setio kako treba ni tvog glasa...

Sana je prišla stočiću na kome se nalazila već ohlađena kafa i oslonila se na njega rukama, kao da je to bila govornica. Potrudio sam se da se ne osmehnem.

"Uskoro posle tvog odlaska, bilo je ostvareno lansiranje 'Overatora'", izgovorila je ravnim i jasnim, upečatljivim glasom.

'Nije baš ni loš početak za autobiografiju', pomislio sam.

"Smatram da nema svrhe da se detaljno zaustavljam na fizičkoj strani tog eksperimenta, pošto se u periodu, koji je prethodio tom lansiranju, o svemu govorilo jako detaljno čak i u osnovnim školama. Uz to, oskudna tehnička erudicija teško da bi mi omogućila da u dovoljno popularnoj formi izložim to pitanje. U osnovi eksperimenta ležala je teorija Erbera, sa kojom je on istupio pedesetak godina pre toga..."

"Ili tačnije - četrdeset i šest", ubacio sam monotonim glasom.

Digao sam glavu i pažljivo je pogledao. To je bila Sana. To je bila Moja Sana. Ali, da dva sata ranije ona nije bila moja Sana, ja bih sada pomislio da je to - odlično napravljeni robot, sa plastičnom ljušturou.

Jedanaest godina čekati ovaj dan, ovaj prvi razgovor - i slušati predavanje, koje bih slobodno mogao da čujem od bilo kog robota - enciklopedijusa...

"Svojevremeno si se zainteresovao za moj rad", bez ikakve zbunjenosti nastavila je Sana, "i zato se svakako sećaš da se naša grupa - tada je njom rukovodio Taganski - bavila traganjem za čovekom, dovoljno obrazovanim, kako bi njegov mozak mogao da posluži kao uzor za stvaranje modela elektronskog kvazimozga."

"Aha", rekao sam, i moj glas je prozvučao promuklo, tako da sam morao da se nakašljem. "Traganje za nadčovekom. Još tada sam vam govorio da je to bunčanje sive kobile tamne septembarske noći."

Sana je spustila uglove usana i digla veđe. U takvim trenucima je ličila na staru vizantijsku ikonu, i to je značilo da će uskoro početi da mi čita vakele.

"Za tih jedanaest godina tvoj govor je postao previše ilustrativan. Shvatam da si razgovarao samo sa robotima i čitao knjige, napisane na zaboravljenim dijalektima, koji su se u pojedinim slučajevima spuštale čak i do uličnog žargona. Ali, sada ćeš celog života razgovarati sa ljudima."

Zbog nečega je jedva primetno akcentovala reč 'ćeš', i zato je rečenica postala nekako nepravilna, nesigurna, kao telo u položaju nestabilne ravnoteže. Sana je to i sama zapazila, ponovo je nezadovoljno digla veđe i još suvlje nastavila:

"Bili smo sputani surovim zahtevima Erbera. On je smatrao da samo shema, koja bi u celosti reprodukovala ljudski mozak, može da upravlja mašinom u bilo kakvim, pa čak i najneočekivanijim uslovima. Tehnički obaviti taj posao i nije bilo tako komplikovano. Uzmimo kao primer, ako ništa drugo, a ono naše profilaktičke zdravstvene stanice - pored takvih fizičkih podataka za svakog čoveka, kao što su snimci njegovog skeleta, ili sheme njegovog krvnog sistema, one čuvaju i biokvantne snimke neuronskih struktura velikog mozga, koji se povremeno obavljaju. To omogućuje da se u slučaju gubitka pamćenja ono može u potpunosti obnoviti, kako se to sada radi po molbi bilo kog čoveka. Ako hoćeš da se setiš nečega, što si zaboravio za ovih jedanaest godina - obrati se u Mambgr, jer smo upravo tamo proveli poslednje godine pred tvoj odlazak..."

"Ništa nisam zaboravio", počeo sam. "Sećaš li se, mi smo..."

Digla je dlan, zaustavivši me.

"Nećemo sada o tome. No, eto. Odabrali smo nekoliko najistaknutijih naučnika i sa njihovom dozvolom smo načinili elektronske kopije njihovog velikog mozga."

"Nije teško pogoditi", rekao sam razdraženo, "šta je od toga ispalo. U jednom slučaju ste dobili robota-kosmo geodezistu koji je osećao sklonost za entomologiju i klasične stihove, ali koji se uopšte nije razumevao u druge stvari; u drugom slučaju ste opet dobili paleobotaničara, koji je nešto malo poznavao strukturalnu analizu i teoriju biokvanta, a koji se zato opet ništa nije razumevao u kosmonautiku i tako dalje. Ne shvatam, šta je starac Erber tražio u tako nesavršenoj stvari kakav je ljudski mozak."

"Neću sada da ti navodim dokaze preimućstva ljudskog mozga nad bilo kakvom mašinom. Jer i pored svega, on je i do dana današnjeg ostao neprevaziđeno delo Prirode. Ali, ti si u pravu - mašina, koja odlazi u podprostranstvo, morala je da nosi u sebi mnogo savršeniji centar upravljanja od slepo kopiranog ljudskog mozga. I, tada je Elefantus istupio sa idejom fasetnog kvazimozga sa ubačenim neuro-biokvantnim strukturama."

"Ukoliko moj jadni mozak ume da misli, ako ste hteli da dobijete robota, koji bi u sebi sadržao genijalnost svih velikih ljudi ovoga sveta, onda biste takav uređaj morali da programirate do dana današnjeg."

"Da", usprotivila se Sana, "tako bi to odista i bilo, ako bismo se time bavili mi sami. Ali, mi smo prebacili mašinu na samoprogramiranje. I, tu smo načinili grešku. Što je mašina više znala, tim je jasnije 'shvatala' do koje mere nedovoljna mogu da budu njena znanja. Postala je jednom rečju nezasita."

"Počela je da uzima zalet."

"Upravo to. Stvar je spaslo samo to, što je samoprogramiranje obavljeno nezamislivom brzinom, a uz sve to, mašina je imala obezbeđene 'zelene kanale' za bilo kakve veze."

"Morali ste da prekinete napajanje energijom?"

"Ne, mi smo odlučili da joj pružimo priliku da dođe do prirodnog kraja, to jest da proanalizira sve ljude koji žive na Zemlji."

"Ah, do vraga!" otelo mi se. "Pa to je bog zna koliko milijardi shema!"

"A šta je to za savremenu mašinu - desetine milijardi? Čak ako se uzme u obzir i to, da je svaka shema za sebe..."

"Nisam mislio na to", prestao sam da se ljutim, tako je bilo interesantno sve ono što mi je ona pričala. Na kraju krajeva, zar to nije sasvim prirodno, da se žena pomalo hvali onim što je postigla? Tim pre, što sam ja te godine bukvalno protraćio. "Ja govorim o tome, da je odista... Ah, do vraga... načiniti mašinu pametnom kao celokupno čovečanstvo! I ti si - junačina. I sve u svemu - dođi ovamo."

Nije se ni pomerila - kao da joj ništa nisam ni rekao.

"Cilj celog eksperimenta bio je, kao što ti je poznato, upućivanje broda na jednu od najbližih zvezdi", Sana je lako uzdahnula, i po tome, kako je premestila težinu sa jedne noge na drugu, kako je počela da gleda negde iznad mene, shvatio sam da ima nameru da govori još jako dugo. "'Overator' je trebalo da izvrši prelazak u podprostranstvo kako bi u ponovnom prelasku izašao u prostranstvo u neposrednoj blizini Tau Kita. Program istraživanja, postavljen pred robota-pilota, sastojao se od izuzetno opširnog pregleda celog planetarnog sistema, izbora plante sa optimalnim uslovima za razvoj života, približavanja toj planeti planetarnim motorima i dalje - posmatranja po izboru samog robota-pilota. Ovde je u najvećem mogućem stepenu bio potreban analog ljudskom mozgu. Ako su se na planeti nalazila bića koja mogu da se pokreću, osnovna pažnja trebalo je da bude usmerena na njih. Da li su ta bića razumna - to je mogao da reši samo ljudski mozak, ali ne i mašina. Pri zadatku - skupiti maksimum informacije o hipotetičkim 'tautikitancima', robotu-pilotu bilo je najstrože zabranjeno da stupa sa njima u bilo kakav kontakt. Čak i u slučaju da tamo postoji visokorazvijena civilizacija. Posle toga je 'Overator' trebalo da se vrati na Zemlju."

Sana je načinila pauzu. Đavo ga odneo, to je bila odista više nego efektna pauza. I zar je morala toliko da se podsmeva čoveku!

"'Overator' je bio izveden u orbitu Inka-18, sedmog udaljenog veštačkog sputnjika Saturna. Odatle je bilo izvršeno lansiranje, i tamo se on i vratio tačno kroz pedeset dana. I upravo tada, u trenutku povratka 'Overatora' pojavio se i konus zagonetnog zračenja, koji nije dotakao ni Inku, ni bilo koje druge sputnjike, pa ni sam Saturn. Pod delovanje zračenja dospela je samo vasijska stanica, na

kojoj si se nalazio ti."

"Mi, rekao sam. Bilo nas je tamo petorica."

Sana me je pogledala, ali se nije čak ni ispravila. Tako, kao da osim mene za nju u vasioni niko drugi nije ni postojao. Ali, zašto mi je onda sve to pričala?

'Overator' se vratio u Sunčani sistem, noseći u sebi informaciju o prvoj zvezdi do koje je, konačno, mogao da doleti brod načinjen rukama čoveka, reči su odjekivale jasno i odmereno, kao koraci. Koraci kada se neko udaljava.

Eto, odleteo sam sa Zemlje, i ona je ostala na njoj, da me čeka. Vratio sam se, istina nešto kasnije nego što sam to pretpostavljao, ali sam se ipak vratio, i našao sam je na Zemlji, našao sam je istu onakvu kakvu sam je i ostavio. A da li baš sasvim istu?

I tada sam ugledao onu staru Sanu. Ranije mi to nikako nije polazilo za rukom. Nisam mogao da je se setim, jer sam je suviše dobro poznao, suviše sam je često viđao. Ako čovek pamti na prvi pogled - u pamćenju ostaje nekakav statični lik, konkretan i jasan, ostaje zajedno sa mestom, vremenom, zvukom i mirisima. A kada vidiš čoveka stotinu puta, uspomene se talože jedna na drugu, kolebaju se, rasplinjuju, gase, ali nisu u stanju da stvore završeni lik. Tamo, na vasijskoj stanici, slučajno sam pronašao najjednostavniji biokvantni projektor, i sedeo sam pred njim satima, stvarajući lik Sane. Lik nije hteo da postane trodimenzionalan, bio je pljosnat i nejasan, a kada sam se trudio da nateram samoga sebe da se prisetim neke određene crte, lice je najednom postajalo nekako tuđe, to više nije bilo Sanino lice. Tada sam počeo da se treniram: kugla, kupa, kristali raznog oblika, margareta, grana jele, gušter, moja sopstvena ruka - Sanino lice... i sve je odlazilo do đavola.

Pređa mnom se pojavljivala nejasna senka sa zaslepljujuće jarkim očima, koje kao da su bile sastavljene i načinjene od komadića ogleдалa, i purpurnom trakom nejasnih usana. Kosa, svetla i teška, padala je kao voda - jasno sam je video kako je tekla nadole. Terao sam sebe da se usredsredim - nestajao je oval lica i nestajale su usne. Pojavljivale su se obrve - nestajala je kosa. Nisu se gasile samo zapanjujuće, neljudske oči koje sam izmislio tako snažno, da se pravih, Saninih, nisam mogao uopšte da setim nijednom.

A sada sam je se setio cele. I ne onakve, kakva je bila na dan mog odlaska - tog dana je nastala ona tuđa, današnja Sana - već zbunjene, nesigurne, koju još nisam poznao, ali koja me je zato čekala. Pokušavao sam da prevarim samoga sebe, pokušavao sam da uverim sebe da se ona ni sada nije promenila, kao drevno božanstvo, i to mi je polazilo za rukom, dok se najednom nije pojavila ova neumoljivo pređašnja Sana. Mlada Sana.

Nisam čuo kako je na Zemlji praznovan čudesni povratak 'Overatora'. Za mene je ostalo samo tužno čudo nestanka, rastvaranja u vremenu onoga, što sam nazivao u Sani 'mojim'.

Da bih se izvinio, počeo sam da posmatram Sanu široko otvorenim očima, i ona se, jadnica, radovala što me je toliko zainteresovala za taj prokleti 'Overator'. Glas joj je postao mekši i ljudskiji, i još je nagnjela glavu malo prema desnom ramenu, što je kod nje uvek značilo: rekla sam, a ti moraš da shvatiš, jer ću biti ogorčena ako me nisi shvatio.

"Sve sam shvatio", rekao sam i pružio ruku prema njoj. "No, dosta, Sana."

"Ali ja još nisam završila", mirno se usprotivila, i jasne, odmerene rečenice neumoljivo su usledile jedna za drugom. "U stvari, preostaje mi još samo da ti kažem šta su sadržavali mikrosnimci bloka za informaciju. Taj blok se sastojao od pet stotina ramova, pri čemu je svaki ram imao nit koja je mogla da primi sto milijardi znakova. Svi su oni bili podvrgnuti dešifrovanju i dali su potpunu informaciju."

Napravio sam se kao da me jako interesuje ono što će dalje uslediti.

"A onda", rekla je Sana, "onda je ceo Sunčani sistem obišla vest: planeta, koju je izabrao

'Overator' za posmatranje, analogna je Zemlji, pogodna za život razumnih bića, ta bića na njoj postoje, i ona su dostigla visoki stepen civilizacije."

"Likovanje u celom Sunčanom sistemu", ubacio sam.

"Svi su tako željno očekivali dešifrovanje podataka sa daleke zvezde, da je komitet 'Overatora' morao da objavljuje informativne biltene takoreći svaka dva sata. Teško da možeš da zamisliš našu radost, kada je postalo očigledno da je prvi pokušaj da se pronađu sabrača po razumu završen takvim uspehom - 'Taukitanci' su, kao i mi, udisali kiseonik, imali četiri ekstremiteta, srednju masu i razmere, crte lica, obim velikog mozga, razvijeni govor - jednom rečju sve, apsolutno sve kao ljudi."

Ponovo sam hteo nešto da ubacim, ali sam najednom primetio da mi ona zbog nečega o takvom fenomenalnom otkriću govori tužnim glasom.

"Čak i više od toga", zaključila je Sana, "mašina ne samo da je utvrdila istovetnost srednjeg, prosečnog stanovnika Zemlje i prosečnog 'Taukitanca' - ona je sa automatskom preciznošću i pedantnošću, koristeći parametre svake zemaljske individue koje je posedovala, odabrala za svakog čoveka analognog 'Taukitanca', koji je ličio na njega kao dve kapi vode."

Zapanjio sam se:

"Antisvet?"

Sana se tužno osmehnula:

"Jednostavnije, mnogo jednostavnije. Sumnje su nastale i pojavile se još onda, kada je 'Overator' izjavio da su planete u potpunosti istovetne. Ali, pošto je po programu, ako postoje u sistemu Tau Kita razumna bića celokupna pažnja trebalo da bude prenet na njih, mašina se nije zadržavala na fizičkom opisu same planete, već je počela skrupulozno da dokazuje u svakom pojedinačnom slučaju, da nekom tamo Adamsu Aru, rođenom u Melburnu 2.731. godine, u potpunosti odgovara Taukitanac Adams Ar, rođen u Melburnu 2731-2875 godine; Mio Kiara, rođen u Višenj Voločoku 2715 godine ima svog kosmičkog dvojnika sa zemaljskim imenom Mio Kiara i on je isto tako rođen u Višnjem Voločoku 2715-2862. godine. I tako dalje, za svakog od ljudi, koji su u momentu odletanja 'Overatora' živeli na Zemlji."

"Pa onda on znači nikuda nije ni odleteo sa Zemlje! Oh, kako su samo pogrešili, pa to bi odista bilo pravo čudo, i do tog čuda je trebalo samo pružiti ruku, ah, kakva je to šteta... Pa ponovite, đavo ga odneo, eksperiment! Šta, energija? Skupi ćemo je već! Fasetni mozak? Gluposti! Mora da leti čovek - pitanje je samo da se pronađe takvo stanje ljudskog organizma, u kome bi on mogao da podnese prelazak Erbera..."

"'Overator' je odleteo", prekinula me je Sana, "odleteo i vratio se."

"Odakle? Pa sama si rekla da nije otišao dalje od Zemlje."

"Potpuno tačno. On je izvršio prelazak u podprostranstvo, i koordinate njegovog izlaska bile su pomerene ali ne u prostoru već - u vremenu."

Nisam više ništa govorio. Osećao sam se kao novorođenče u doba primitivne medicine, koga povremeno trpaju čas pod ledeni, pa pod vreo tuš: lansiranje 'Overatora' - prelasci Erbera - 'Taukitanci' sasvim kao mi - ura? - marš u ledenu vodu - nikakvih 'Taukitanaca' i nema - mašina je ostala na Zemlji - prelazak Erbera nije ostvaren - trenutak! - sve je bilo, i čak ne u prostoru, već u vremenu... a gde to, u stvari, u vremenu?

"I odista", upitao sam, "a gde to?"

"Napred. Za sto sedamdeset godina otprilike."

Pazi ti - tačno za sto sedamdeset godina. Toliko sam želeo da se zakačim za to, i jurnuo sam odmah:

"Da se vaš dragoceni 'Overator' prisetio da iz budućnosti ponese barem srednje godišnje

zemaljske temperature..."

I presekao sam se.

Sana me je posmatrala široko otvorenih očiju, takvim očima, kakve nikada nije imala i kakve sam samo mogao da izmislim. Posmatrala me je tako, da sam shvatio: sva ta iznenađenja fasetnog mozga nisu u stvari - ništa. Sada će ona reći ono najstrašnije.

"'Overator' je klizio u vremenu. I leteo je upravo napred, jer je za svakog čoveka, čije je parametre posedovao, pronašao hipotetičkog 'Taukitanca'; i podaci o tim 'Taukitancima' su se za jedan samo datum razlikovali od podataka kojima su raspolagali ljudi."

"Nešto to nisam zapazio", rekao sam nesigurno.

"U prvi mah ni mi na to nismo obratili pažnju - bilo je to suviše neverovatno. No, eto: za svakog 'Taukitanca', to jest za svakog čoveka, 'Overator' je doneo, pored datuma rođenja i godinu... smrti."

Počeo sam da odmahujem glavom:

"Buncanje mašine... Masovna hipnoza... Šale fasetnog mozga...", nisam mogao, nisam hteo da shvatim ono što mi je govorila.

Ali, Sana mi se nije protivila, već je samo nastavila da me posmatra svojim ledenim zrakastim očima, koje kao da su bile sastavljene od komadića ogledala.

Nisam imao šta da kažem - odlučio sam čvrsto da joj svejedno neću poverovati; preostajalo mi je samo da je posmatram, i počeo sam da mislim da ona ponovo nije onakva kakva je bila danju i da nije ni onakva kakva je bila pre jedan sat, i ako su se bilo kada ljudima javljale predivne devojke sa onog sveta da bi nagovestile skori dolazak smrti - one su sigurno bile upravo takve. Samo nešto mlađe. One su govorile: "Umrećeš", a čovek im je verovao i umirao. Njima čovek ne sme da veruje. A čoveka prosto vuče da im poveruje, jer je njihova pojava - pravo čudo, a kod koga se ne javlja nezadrživo stremljenje da poveruje u čudo? Ne, Sana je - čudo, u koje čovek ne sme da veruje. Ako poverujem - slediću se od straha, jer živeti, znajući pri tom da ćeš sutra umreti - to je ipak nemoguće. To neće biti život. To će biti strah.

"Đavo neka nosi, 'Overator'", rekao sam što je moguće prirodnije. "Kasno je. Dođi ovamo."

Sana je shvatila da sam naterao samoga sebe da ne poverujem u ono što sam čuo. Spustila je ruke i pogledala negde iznad i dalje od mene.

"Sutra će nastupiti nova godina. Moja godina."

Tada sam joj poverovao.

3.

Probudio sam se od toga, što je mesec isplovio i sijao mi pravo u lice. Probudio sam se i nisam otvarao oči, već sam razgledao kratke prave trake, koje su se sa neumoljivom sporošću kretale sa leva u desno u dubini mojih zatvorenih kapaka. Te trake su u prvi mah bile srebrnaste, ali veoma teške; lagano su počele da dobijaju tešku vatrastu boju metala koji se topi. Najednom su poletele sa mesta i pojurile, počele da trepere, kao da su se uplašile mog pažljivog razgledanja. Nisam izdržao i otvorio sam oči - to je jednostavno bila mesečina, ali sam se najednom setio nekakvog gadnog izraza koji sam pročitao u jednoj starinskoj knjizi još tamo, na vasijskoj stanici, ali nikako nisam mogao da shvatim šta to znači: 'Odsjaj kame'. Pokušao sam da ponovim taj izraz nekoliko puta uzastopce, ali se od toga smisao udaljio još više od mene, rastvorio se u prodornom sazvučju i zujanju... Shvatio sam da stvar nije u tom neodgonetnutom smislu dve-tri glupe reči, već da se desilo nešto nepopravljivo, jezivo do nemogućnosti... I kao avetinjski spas, dizale su se iz crnog jelovog svog podnožja zasnežene planine. Setio sam se da sam hteo da odem tamo, i brzo sam ustao. I tek tada sam shvatio da nisam sam.

Čak se nisam ni začudio što sam zaboravio na nju. Začudio sam se tome, što je ona spavala. A spavala je jako mirno, na desnom boku, podmetnuvši ruku pod obraz. Kada bih znao ono, što zna ona, i kada bih uz sve to bio žena, radio bih sve drugo, samo ne bih spavao. Nadneo sam se nad Sanu. Ali, zaboravio sam da ljude koji spavaju čovek ne sme pažljivo da posmatra. Odavno nisam imao prilike da posmatram ljude koji spavaju. Njene obrve su se trgle, i ona je počela da se budi isto tako sporo i teško, kao i ja. Tada sam se preplašio da će se, evo sada, ovoga časa, konačno, probuditi, i da će se odmah setiti onoga... Nagao sam se još niže i počeo da čekam kada će otvoriti oči. Otvorila ih je, i ja sam počeo da je ljubim, ne dajući joj ni da misli, ni da govori. Lagano me je odgurnula, ali me je odmah povukla nazad i naterala me da spustim glavu na jastuk. Posle mi je stavila ruku na oči i držala je tako, sve dok nije osetila da sam ih zatvorio. Tada je i ona ponovo legla na bok, pedantno stavila ruku pod obraz, i začuo sam da je njeno disanje tog istog časa postalo tiho i ujednačeno. Spavala je. Sve je bilo pravilno - spavala je, ja sam bio pored nje i čuvao je.

Probudio sam se u zoru, probudio lako i brzo, probudio miran i siguran, jer sam znao šta sada treba da radim. Moram svakodnevno, svakog trena da se predajem Sani. Kako to da uradim, to više nije bilo važno. Onako, kako to ona sama bude želela. Sada, dok ona još spava, treba usredsrediti misli i smisliti kako proživeti taj dan, prvi dan ove godine. I čak ako ih je preostalo još sasvim malo, tih dana, svaki od njih mora na svoj način da bude mudar i predivan. Nehotice sam se osvrnuo i bacio pogled na Sanu - posmatrala me je pažljivo - pravila se samo, jer je u stvari gledala negde kroz mene, sa onom usredsređenošću i rasejanošću, koje se javljaju, ako dugo zuriš u jednu tačku. Znači, već se odavno probudila.

"Dobro jutro", rekao sam. "Zašto me nisi pozvala čim si se probudila?"

"Dobro jutro", odgovorila je isto onako mirno, kako je govorila i sinoć. "Prvo si spavao, a šest sati sna ti je ipak neophodno. Posle si razmišljao - nisam mogla da ti smetam, jer ćeš sada jako mnogo misliti, a neracionalno je trošiti na to dnevno vreme. Moraš da radiš. Da učiš da radiš. Da radiš brzo. Ne zaboravi da smo do onog ritma života, koji te je, u to nema sumnje, zapanjio, došli za samo jedanaest godina. Ti ćeš imati mnogo manje vremena, ali ću ti ja pomoći."

Zagrcnuo sam se, jer joj umalo nisam glasno viknuo: 'Dosta!'

Nalaktila se i zamrla za tren, kao čovek koji čini napor da bi ustao. I najednom sam shvatio da su sav taj njen mir, sve te njene pravilne, suve rečenice, sva ta logika - da je to samo slaba zaštita od

mog sažaljenja. Unutar mene se nešto preokrenulo.

"Lezi", rekao sam joj što sam mogao ledenijim glasom, da je ne povredim svojom netraženom brižljivošću, "pripremiću doručak."

Želeo sam da radim sve za nju lično, svojim rukama. I još sam hteo da pitam, pitam, pitam - a nikako nisam mogao da shvatim ono najvažnije: ko je to dopustio da za te podatke saznaju ljudi? Shvatao sam otprilike šta se to dešava sa Sanom i u glavi mi se sve vrtelo, kada sam zamislio da se još stotine, hiljada ljudi, ledeći se od najobičnijeg ljudskog straha, isto tako bude prvog dana nove godine - njihove godine.

Nisam mogao da shvatim - zašto su to uradili, zašto nisu uništili prokleti brod zajedno sa svom gomilom tih nepotrebnih i tako mučnih podataka - ali sam se bojao da ću joj naneti bol, podsećajući je na ono od juče. Nadneo sam se nad nju, kao da sam želeo da je pokrijem, sačuvam od nekakvog nehodičnog bola, i čutao sam, i ona mi se osmehnula pređašnjim mladalačkim osmehom i počela da češlja nagore svoju tešku kosu. Digla ju je visoko nad glavom, brzim, naviknutim pokretom je namotala na ruku i počela da je kači uskim šnalama od tamnosivog metala. Zaboravio sam na sve na ovom svetu; sedeo sam i gledao kako to ona radi, a kada me je ponovo pogledala, samo sam lako slegao ramenima kao da sam tražio izvinjenje za svoju radoznalost. Tako sam mnogo razmišljao o Sani, hiljadu puta sam zamišljao kako ona korača i kako naginge glavu jedva malo udesno, i kako se oblači, i još mnogo drugih stvari ali nikada nisam mogao da zamislim kako se češlja, jednostavno zato što to ranije preda mnom nikada nije ni radila. Uopšte se nisam sećao toga da se žene češljaju. Zato sam se i čudio njenim pokretima, pomalo mehničkim, automatskim, a istovremeno beskonačno drevnim, čak bih rekao - ritualnim, kao pomalo uglaste, naviknute poze indijanskih devojaka-vračeva na starim minijaturama.

"Boj!" pozvala je Sana.

Pedel se dokotrljao, kao jasno sunce, bacajući zlataste mrlje na beli pod. Sana je navukla ćebe do same brade.

"Dobro jutro", rekla je Pedelu. "Moj doručak i ono što poruči Ramon."

"Pozdrav, zlato moje", nasmejalo me je da se Sana odnosila prema njemu kao prema pravom muškarcu. "Meni to isto, samo jedan komad mesa više, i to malo veći, po tvom ukusu."

"Ne znam ukus mesa."

"Prelistaj gastronomski almanah i još nešto od drevnih knjiga, ako ništa drugo, a ono o Lukulovim gozbama. Ako su te već postavili meni za dadilju, onda ti je potrebno da savladaš kurs gurmanstva."

"Zahvaljujem se. Zapamtio sam."

Pedel je, ne okrećući se, odjurio nekuda postrance. Sanine veđe su pokazivale niski stepen besa. I to mi je nekakva skala raspoloženja! I zar je morala da zove tog zglobovitog, kada sam se spremao da sve sam uradim? Odjednom mi se učinilo da je Pedel ogromna zlatasta kraba. Živi pored tebe takvo, na prvi pogled potpuno bezopasno čudovište, krotko podnosi tvoje grubosti, donosi ti kafu, proračunava sheme, a posle suprotno svim zakonima robotehnike, jednog predivnog dana otvara svoja čelična klešta i...

"Sana, pošalji ga negde što dalje. Želim da za tebe sve radim sam. Da te hranim. Oblačim. Da te nosim na rukama. Hoćeš li kod mene na ruke?"

"Izgubio bi suviše mnogo vremena. Doručak se dostavlja iz centralne naseobine, a ona je odavde udaljena sedam kilometara."

"Svi ste vi sada postali fanatici vremena. Čak i opasniji od Pateri Pata."

Progutavši na brzu ruku skoro sve, što nam je doneo šestoruki stjuard, ustali smo i pogledali jedno drugo.

"Ti moraš...", počela je Sana.

Da. Bio sam obavezan. Bio sam obavezan prema svima. Pre svega - njoj. I jedino što sam još hteo - to je da plaćam moj dug onim novcem, koji sam izaberem. Više ništa na svetu nisam smeo da želim...

"...a sada je naša grupa - naša, jer si ti uključen u nju kao mehaničar za kiberuređaje - prišla stvaranju sigma-kida, to jest kibernetičkog dijagnostičara, koji bi određivao nivo povrede organizma sigma-zracima, koji nastaju u trenutku kada bilo koje materijalno telo ostvari suprotni prelazak Erbera. Kid - to će za sada, razume se, biti stacionarni uređaj - mora da razradi takođe i sistem upozoravanja za slučaj nepredviđenog sigma-udarca, i da predloži metodiku lečenja, iako se tim pitanjem paralelno bave Elefantus i Pateri Pat."

Sve je to bilo odista divno, naročito ako se uzme u obzir da nijedan pribor nije uspeo da zabeleži te zagonetne zrake, i o njima je na taj način moglo da se sudi samo po sekundarnim efektima. Ali mene su sada malo interesovale tehničke poteškoće. Nisam mogao da shvatim: kome je potrebno ponavljanje tog eksperimenta. Ukoliko sam dobro shvatio Sanu, 'Overator' je doneo podatke samo o onim ljudima, koji su u momentu njegovog lansiranja živeli na Zemlji. Znači, sledeće pokoljenje je oslobođeno tih iznenađenja poludele mašine. Zašto ponavljati sve iznova?

Trebalo je pronaći Elefantusa - sa Sanom o tome nisam mogao da govorim, a da odletim od nje, da bih pokušao sve sam da shvatim - pogotovu...

"...i sastavi spisak knjiga, traka i snimaka žica, koje mogu da ti budu potrebni. Jegerhauen ne poseduje neku veliku biblioteku. Ako ti nešto bude bilo potrebno pozovi me, ne gubi vreme na samostalna istraživanja."

"A možda ćemo ipak raditi zajedno?"

"Kada to bude neophodno. Ali navikavaj se na to da neću biti sa tobom."

Kao da sam se navikao da budem sa njom!

Pošto pri ruci nisam imao katalog, morao sam da postavljam pitanja koja su me interesovala. Trudio sam se da što jasnije ograničim svaku temu, kako spisak potrebnih priručnika ne bi bio suviše veliki. Ne dao bog da nađem na suviše usrdnog 'gnoma', koji će izvršavati svaku moju porudžbinu, i koji odluči da osvetli svako pitanje još malo pa od Adama naovamo. Tada će cela moja godina - naša godina - otići samo na upoznavanje sa literaturom. Bio sam se već pristojno zamorio i počeo sam da se gubim. Svaki čas sam morao da isključujem moj biodiktafon, kako ovaj ne bi registrovao misli koje nisu imale veze sa poslom. Ne, tako neću nikuda stići. Kako bi bilo da se obratim kolegijumu Sna i Odmora i zatražim godinu dana bez sna? Ali takva dozvola je davana samo u izuzetnim slučajevima - ipak su još suviše štetni bili preparati, koji su održavali čoveka u stanju neprekidnog budnog stanja. Kasnije je sve to ostavljalo teške posledice na čoveka. Mene se to nije mnogo ticalo, ali sam znao kako će kolegijum da oceni moju želju da provedem godinu dana sa čovekom, koji je imao pravo na mene celog, u celosti, sve do poslednjeg mog minuta. Jer, takvih slučajeva sigurno nije bilo malo. Nisam mogao ni o čemu da donosim sud, jer je na Zemlji, za vreme mog odsustvovanja, došlo do preagle promene ocene svih stvari i pojmova. Ako se pred moj odlazak sve merilo energijom, onda su sada mera za sve bile godine i minuti. Tako je sigurno bilo i sa onim kosmonautima, koji su u davna vremena napustili na Zemlji carstvo novca, a vratili se u svet gde je sad vrednost svake stvari određivana samo energijom utrošenom za njenu proizvodnju. Tokom vremena energija je počela da gubi vrednost, i u momentu mog odlaska, samo u takvim slučajevima, kao što je lansiranje 'Overatora', postavljano je pitanje o skupoći ovog ili onog eksperimenta. Sa oslobađanjem unutarelektronske energije, pa još i sa sposobnošću da se ona kondenzuje, ta mera vrednosti je sasvim nestala. I za vreme mog odsustvovanja na Zemlji se pojavilo novo merilo,

najstabilnije i najsigurnije - vreme. Ako su nekada za zlato kupovane stvari, rad, energija, sada je vreme moglo da oceni bukvalno sve. Čak i osećanja. I to je bila najsigurnija moneta, ali za nju ništa nije moglo da se kupi - bio sam spreman da svim svojim vremenom platim svoju Sanu - nisam mogao. To je ostajala jedina bajka, koju nije čovek u stvarnosti ovaplotio. Pa kog su mi onda vraga bili potrebni svi ti leteći tepisi i čaršavi za odbranu.

"Sana!" povikao sam. "U koliko će sati biti ručak?"

Sana se pojavila na pragu. Na njenom čelu se plavila mijalska traka biodiktafona.

"Da li je već vreme za ručak?"

"Još dvadeset minuta. Ne treba praviti izuzetke već prvog dana. Neka sve bude onako kako je ovde već uvedeno."

"A ko je to uveo? Elefantus?"

"Da."

Znači - Pateri Pat.

U međuvremenu se iza vrata začulo zveckanje posuđa - tamo je sigurno Pedel već postavljao sto. Najednom sam zamislio kako ćemo sedeti jedno preko puta drugog za belosnežnim stolom u toj ogromnoj, oblivenoj ledenom svetlošću prostoriji...

"Mogu li da vidim doktora Eliju?"

"Razume se. Nešto ti nije jasno?"

"Ma ne, ali zar ne bismo mogli da ručamo zajedno, kao i ranije?"

"Mislila sam da si sačuvao antipatiju prema Pateri Patu."

"Gluposti. On mi ne kviri apetit. A zar ga Elefantus nije oterao?"

"Pateri Pat je - svetla glava. Doktoru Eliji je mnogo stalo do njega."

Slegao sam ramenima.

"Večeraćemo zajedno." Sana je nestala.

Oh, i ti odnosi, kada ti se deset puta dnevno podvlači da će svaka, i najmanja tvoja želja biti ispunjena, a u stvari ti se nameće sve, do poslednje glupave knjižice, do najnevažnijeg servis-aparata za prikupljanje opušaka. Čak su i mog Pedela unakazili navodno da bi mi više odgovarao. Osvrnuo sam se oko sebe po sobi. Belo sa zlatom. Pa još kakav samo stil! - kao divan blagorodni drevni ampir. Po koji se put već vraćaju na to? Šesti ili sedmi. Kakva netaalentovanost! Svojih ideja nemaju dovoljno. I moju metalnu stolicu su uobličili kao šta to? Sasvim nedavno sam negde video tu istu, tamnu tešku boju. I nikako nisam mogao da se prisetim gde sam je to video.

U međuvremenu su se vrata otvorila i Pedel je, kao i obično, uneo ovalan sto za ručavanje, na kome su se nalazile prozračne kutije sa hranom. Vešto ih je otvorao i njihovu sadržinu stavljao u tanjire.

"Konzerve?" upitao sam.

Toliko sam se navikao na konzerve, da bi bilo odista teško reći da su mi dojadile.

Sana je izašla u belo dnevnoj haljini.

"Ne, rekla je sedajući. Sve je sveže. Priprema se u centralnoj naseobini svakih nedelju dana. Uzgred budi rečeno, sastavi sebi jelovnik za sledećih deset dana."

"Preuzmi to ti, ako ti nije teško."

Sagla je glavu. Čini se da sam joj pričinio zadovoljstvo.

"I onda, znaš li, mesečina mi smeta da spavam. Napravi nekakvo čudo da mesec nestane."

Pogledala me je skoro sa zahvalnošću.

"Naređiću da ti se tavanica noću zamračuje. Da li će ti to odgovarati?"

"Ne zahtevam anihilaciju celokupne mesečeve mase. U potpunosti bi mi odgovaralo i lokalno

čudo."

Aha, i evo i 'Sezame, otvori se!' Sada će sve biti jednostavno.

Drugu polovinu dana sam radio sa Pedelom. Povremeno sam osećao uznemirenost, prilazio sam vratima i bacao pogled da vidim šta radi Sana. Ona je do same pomrčine sedela u dubokoj fotelji, ne skidajući sa čela mijalsku traku i ne skidajući ruku sa kontaktne tipke biodiktafona. Ali instrumente pribora nisam mogao da vidim, i nisam znao da li diktira ili jednostavno tek onako sedi, predajući se svojim mislima. Nekako bejah sklon da posumnjam u ovo drugo.

Na kraju sam i ja seo u fotelju, zamolio Pedela da me ostavi na miru i stavio na čelo mijalsku traku. Izgledao sam odista jako pametno - za slučaj ako bi se Sana neočekivano pojavila u sobi - tako da sam mirno mogao da se predam neradu. U uglu se nečujno movao Pedel - njemu su, izgleda, pale napamet nekakve ideje o shemi naše buduće mašine, i on joj je sada davao kompaktniji izgled. Stalno sam ga posmatrao i pokušavao da odgonetnem zašto je bio obojen u tu tamnu, gotovo mrku bronzanu boju. Želeo sam još nešto da pojedem.

"Pedel", rekao sam, "donesi mi da nešto gricnem, ako je ostalo od ručka."

"Razumem. Grickanje. Odmah ću doneti."

Ko mu ga zna kada ćemo da večeramo, a ja sam navikao da stalno nešto grickam. U stvari, to je bila jedina razonoda koja mi je bila dostupna tamo, na vasijskoj stanici. Ako ne računamo, prirodno, knjige. A knjige - to je nešto nalik na platonsku ljubav; ma koliko da se čovek trudio da njihov spisak proširi, svejedno ti pri dugotrajnom čitanju ostaje utisak da se baviš nečim jednim te istim, prijatnim istina, ali isto tako i nerealnim. Druga je stvar - hrana. To je - strast koja može da se zadovolji. Namerno sam tri-četiri dana držao mlečnu ili voćnu dijetu, a posle sam priređivao pravu gozbu sa polusirovim mesom, koje je stajalo u sirćetu i vinu. Likarbusni orasi i konzervirani rakovi su takođe ostavili na mene neizbrisiv utisak. A zašto sam ja, u stvari; ovde? Trebalo bi da odem pravo na Veneru i postanem tamo direktor-kontrolor nekakve voćno-prerađivačke stanice, ili ako je već tako neophodno sačuvati svoju profesiju, mogao bih tamo da popravljam robote za berbu oraha ili za lov na leteće tunce. A kažu da na Veneri još postoje kreteni, koji čuvaju guske. To su oni, koji su apsolutno neizlečivi od samog rođenja. To je prava blagodet! Plavičaste livade; prefinjeni, kao ledena ljuštura maleni ribnjaci pod širokim krošnjama drveća i čovek može jednostavno da uzme elastičan prutić i zamisli da je golonogi dečaćić, koji čuva antičke guske, koje tresu debelim stražnjicama u čast predivne boginje. Iako bismo čak stvari posmatrali bez antike i bez predivnih boginja onda bi mi sada i najmršavija guska bila sto puta draža od svih mnogorukih i fantastičkih kibera, isključujući, razume se, Pedela.

"Slušaj", upitao sam ga, "šta si mi to podmetnuo?"

"Organska, prirodna kobasica podvrgnuta pritisku od šest atmosfera na temperaturi od minus osamdeset stepeni."

"Zašto?"

"Prema prethodnim proračunima, može da se žvaće od sat i po do tri."

"Ah, zlato moje!" pogledao sam ga oduševljeno. Kako mi je on nedostajao tamo, na kosmičkoj stanici! Ne samo njegove ruke ili glave, već ova brižljivost, nespretna, ali topla - srca, šta li? Zašto nijedan od onih 'gnomova' koje sam stvorio i sam programirao nije ličio na Pedela? Uostalom, odgovor se nameće sam po sebi: upravo zbog toga, što sam ih pravio sam za sebe. A Pedela su za mene programirali drugi ljudi. Sana. To je njena toplina, njena brižljivost živela u metalnoj kutiji mnogoruke mašine. Eto tako. Ma o čemu mislio - krug se zatvarao i sve se vraćalo na jedno te isto - na moju Sanu.

Stresao sam se kao pače, i kao krivac osvrnuo oko sebe. Ne. Čak i kada bi me Sana držala na oku,

ona bi bila sigurna da rešavam jedan od problema kiberdijagnostike. A ja u stvari ličim na učenika, koji pod udžbenikom krije avanturističku knjižicu. A sama Sana? Pa ona takođe ne radi. Najednom sam pozeleo da je iznenada uhvatim. Na vrhovima prstiju sam otišao u njen kabinet i nagao se nad nju. Pa da, pribor je bio isključen i ona nije načinila nijedan pokret da bi ga uključila.

"Aha", rekao sam, sedajući na ručku njene fotelje. "Nastanak eksploatacije. Jedan radi, a drugi ga tera da radi." Pogledala me je sa onom mirnoćom, kojom se obično tako vešto krije bespomoćnost.

"Retko kada koristim biodiktafon. To jest, želim da kažem da ga ne uključujem, sve dok ne postignem jednu formulaciju cele misli. Tek tada diktiram. Znam da se ti oslanjaš na stilistiku automata, ali ti imaš još mnogo vremena ispred sebe, i one tvoje primedbe, koje ćeš sačuvati za budućnost, uvek ćeš moći da doteraš."

Eto ti na, dobio sam svoje. Ne lovi, ne gledaj. Ako se ona pravi da radi, onda to znači da to treba tako i prihvatiti. Jer, ja sam upravo tog jutra odlučio da se odreknem svih tih dečačkih šala!

"Nemam ništa protiv toga da sediš kraj tog sanduka", spasavao sam situaciju. "Tim pre, što ti ova plava traka dobro stoji. Nešto nalik na to, čini se, nosile su i Vestalke. Samo ne od tako savremenog materijala, već od belog lana."

Sana je digla veđe - znači, ponovo sam govorio gluposti oh i to kakve samo gluposti!

"Moram da primetim da povratnu vezu na našoj mašini nepotrebno projektuješ. Ona će samo učiniti da konstrukcija bude teža, a koristi od toga neće biti nikakve. Razume se, to je samo moje mišljenje, i ti imaš sva prava da se sa njim ne složiš."

Pažljivo sam je pogledao. Iza te rečenice jasno sam čuo - 'Jer, ti uskoro nećeš biti vezan mojim kapricima...!'

I nikako nisam mogao da shvatim od čega je polazio taj podtekst - od njenih tužnih, večernjih očiju, ili od mene samoga? Đavo ga odneo, pa moram da zaboravim, moram da nateram sebe da zaboravim na to; ako mi ne uspe - ona će ranije ili kasnije pročitati moje misli. A to su odista tužne misli - kada stalno misliš na to, da eto, gubiš beskonačno dragog, jedinog dragog čoveka - a ništa ne možeš da uradiš. I ponovo razmišljaš i razmišljaš stalno o jednom te istom i razmišljaš tako mnogo, da već stičeš utisak da nešto radiš.

Sana je stavila dva prsta na široku tipku ultrakratkog fona. Nekoliko sekundi je tako sedela, a onda je isključila pribor i skinula fonoklipseve.

"Čekaju nas."

Na moje veliko čuđenje, u mobilu je bio i Pedel.

"Šta je to - lakej na putu, ili u njegov program ulazi i večera?"

Sana se zbunila. Prema svemu se videlo da ne može tako jednostavno da govori o Pedelu u njegovoj prisutnosti.

"Mogao bi, dragoviću, i da odmoriš", rekao sam mu i isključio deo zvučnih i vidnih centara. Pedel se, kao ogromna kraba, skamenio u zadnjem delu automobila, samo su mu se ruke povremeno tresle, lako dotičući zidove. Izgledao je zadovoljan i uvređen.

"No, pa šta ćemo?" upitao sam je.

"Mislila sam da će ti biti prijatno ako nas bude pratio."

"Do đavola pratioci", rekao sam. "Hoću da budem sa tobom. Samo sa tobom. Do đavola svi ti 'treći'."

Osmehnula se zahvalno i stidljivo:

"Jednostavno mi se učinilo da ga voliš."

Iskolačio sam oči. Samo je još to nedostajalo! Mogao bih još da shvatim kada bi me optužili da volim rasnog psa - i robota... Uostalom, nikada nisam voleo ljude, koji su se prema svojim

životinjama odnosili kao prema sebi ravnima; oni su, po pravilu, na kilometar zaudarali na malograđanštinu. Ali, odnositi se prema Pedelu kao prema čoveku, to više nije bilo samo malograđanština, već ograničenost, koja je čak i u šali bila nedopustiva. Još jednom sam slegao ramenima i vratio Pedelu slobodu prijema koju sam mu bio oduzeo.

Večerali smo pri luminatorima, i u maloj trpezariji Elefantusa je bilo toplije i udobnije nego u našoj još ne 'iznošenoj' suviše svetloj kući.

Probao sam vino koje je pio Elefantus - bilo je suviše slatko. Pater Pat nije pio - a nikada nisam ni video da je on to radio. Prvo smo porazgovarali o vremenu - očekivalo se da će u planinama otpočeti jaka bura. Elefantusa i Pateri Pata je to do mere uznemiravalo, kao da njihove kućice nisu bile prekrivene pokrivačem toplog vazduha debelim deset metara. Posle je nekako preko volje razgovor prešao na rad. Sana je živnula. Imalo je o čemu da se govori, jer nam za sada još ništa nije polazilo za rukom. Pateri Pat je upravo završio obdukciju jednog od majmuna koji su stigli sa mnom. Sumnjao je da je kod njega došlo do uzbuđenog stanja biokvantnih srčano-moždanih veza, a sada nije mogao sebi da oprostii što ga nije proučio u stanju kvazianabioze, već je požurio sa obdukcijom - to je bio prvi majmun, koji je uginuo posle našeg dolaska. Uhvatio se za teretni mobil i pao je sa visine od oko tri stotine metara. Izrazio sam saučešće Pateri Patu i ulovio na sebi njegov zamišljen pogled - on je verovatno razmišljao kakve manipulacije da obavi sa mojim telom, kada mu ono konačno dospe u ruke. Zlurado sam se osmehnuo, jer sam bio siguran da ću ga nadživeti - on je bio do te mere oprezan, da je to ranije ili kasnije moralo loše da se završi.

Posle smo ustali i otišli u vrt; Sana je otišla sa Pateri Patom, sa kojim je vodila nekakav davnašnji, čisto principijelni, i upravo zbog te svoje principijelnosti i beskonačni spor.

Pričekao sam da se malo udalje, i brzo sam krenuo prema Elefantusu. Posmatrao me je kako mu prilazim i njegove dugačke trepavice zatreperile bi sa svakim mojim korakom.

"Teško vam je?" upitao me je, kao da je mogao da mi olakša.

"Ne. To nije ono. Jednostavno ne mogu da shvatim: zašto ste to uradili?"

Elefantus je već bio u svom radnom kombinezonu. Gurnuo je ruke u džepove i sitnim koracima krenuo stazom, gledajući sebi pod noge. Već se smračilo, i meni se činilo da pažljivo preskače senke.

"Vidite, Ramone, dobili smo informaciju. Informaciju do te mere važnu, da jednostavno nismo imali prava da je se odrekemo, da je odbacimo, apriori izjavivši da nam je ona nepotrebna. Razume se, bilo je naučnika koji su predlagali da se podaci, koje je doneo 'Overator' konzervišu. Ali čovečanstvo bi ranije ili kasnije ponovilo taj eksperiment, postavivši pred sebe isto pitanje: da li je ljudima potrebno takvo znanje?"

"Možda ste i u pravu", rekao sam, iako uopšte nije uspeo da me ubedi. "Samo ljudi mogu da reše to pitanje. To ne može da uradi nikakva mašina. A ipak, čini mi se da je samo pokretanje tog pitanja bilo nehumano."

Elefantus je načinio nekakav, ne baš mnogo siguran pokret glavom - ili je klimnuo ili je njome odmahnuo.

"Ali ako ne sad, onda bi kroz nekoliko decenija problem ponovo bio pokrenut. Postoje takva pitanja, koja, ako su jedared pokrenuta, moraju biti rešena. Ranije ili kasnije neko drugi bi se prihvatio rešavanja tog pitanja, i mi bismo pred tim drugim ispali jednostavno kukavice."

Slušao sam ga i razmišljao da u samoj stvari sve to nije bilo baš sasvim tako, i da škrte, zvanične rečenice: 'dobili smo informaciju', 'prihvatili smo se rešavanja tog problema' - da su sve to samo uspomene, a čovek pamti događaje ne onakve kakvi su oni bili, već onako kako bi on hteo da u tom trenutku bude; u stvari je postojao samo nesavladiv, životinjski strah pred sopstvenim nestankom i

nije bilo nikakvih 'mi', već samo beskonačno mnoštvo odvojenih 'ja', i svako je potpuno sam pobeđivao taj strah; a ipak sam želeo da znam, kako se sve to u stvari odigralo, i upitao sam ga:

"Ali to je ipak užasno - saznati svoju godinu..."

Elefantus se najednom zaustavio, pogledao me odozdo svojim premorenim očima stare, mudre ptice:

"Ne", rekao je tiho, "to nije strašno - saznati svoju godinu. To uopšte nije strašno."

Spustio je glavu, slegao ramenima, kao da to nije trebalo da mi kaže; i kao da me je sada molio da mu oprostim.

I ja sam pognuo glavu, i to nije bilo jednostavno slaganje sa njegovim mislima, već danak poštovanja tom velikom i svetlom strahu - strahu za drugoga, koji je on nosio u sebi, i možda ga po prvi put malo priotkrio pred tuđim čovekom.

Počeo je da se udaljava, i večernje senke su se zatvarale za njim, i šljunak je škriputao pod njegovim nogama: 'Svoj-svoj, svoj-svoj...' a posle se koraci više nisu ni čuli, i dalje se on kretao potpuno nečujno, kao da lagano nestaje, rasplinjavajući se u neprirodnoj tišini večito rascvetalih vrtova Jegerhauena.

4.

Sanu sam našao kraj parkinga za mobile. Pateri Pat joj je, zauzevši pozu spomenika, objašnjavao duboko naučno.

Brzo sam joj prišao i uzeo je pod ruku.

"Idemo."

Želeo sam da je što pre odvučem odavde, jer se u vazduhu već osećao povod za sećanje na ono.

"Do viđenja, želim vam uspeha", Sana je pružila Pateri Patu ruku. "Slušaću vaš govor preko fona. Znaš, Ramone, Pateri Pat sutra leti u Mamogr, završio je čitavu etapu..."

"Idemo, idemo."

Sana je uznemireno digla svoje lice prema mome.

"Ne uzbuđujte se, Sana." Pateri Pat me je pogledao kao što se gledaju deca, koja su se usudila da se umešaju u razgovor odraslih. "To se dešava sa onima, koji se obraćaju Komitetu podataka 'Overatora' - a vi ste se već obraćali tamo, zar ne, Ramone?"

Pogledao sam ga sa mržnjom. Ko ga je molio da pred Sanom pokazuje svoju radoznalost? I šta ga se tiče da li znam ono što zna on, ili to pak ne znam? I onda, učinilo mi se da me on ne pita samo, već da me, znajući da se još nikuda nisam obratio, jednostavno podgurkuje prema tom Komitetu.

Pažljivo sam pogledao tog ljubičastog grmlja. Pa da, on se jednostavno bojao. Iako nije imao za koga da se boji, u to sam bio više nego uveren. On se bojao za sebe. I terao me je na to isto. No, dobro, susrešću se ja već nekako sa tobom bez nepotrebnih svedoka. Tada ćemo i porazgovarati. A sada sam se ograničio samo na visokomerno ubačenu repliku:

"Nisam se obraćao nikakvim komitetima. Nemam vremena za takve gluposti."

Iako je i to bilo isto tako prilično detinjasto.

Mobil je uzleteo i skliznuo u kanjon obrastao saligrabom. Pogledao sam Sanu - sedela je, pognute glave i, činilo se sa interesovanjem, gledala nadole, gde se jasno videla granica veštačkog leta i prave zime koja se bližila kraju. Ali znao sam da je još razmišljala o rečima Pateri Pata.

"Šta ti je?" potrudio sam se da mi glas zvuči što je moguće bezbrižnije.

"Možda je i u pravu", odgovorila je Sana. "Trebalo bi na svaki način da odletiš na Kipar i saznaš..."

"Trebalo bi? A ti si sigurna da mi je to potrebno?"

"Razume se da nisam. To je jedina stvar gde ne mogu da ti dam nikakav savet. Svaki od nas to rešava za samoga sebe. Ali, čini mi se..."

"Šta to?"

Oćutala je.

"Ne, ništa", rekla je konačno. "Ništa."

Posmatrao sam je i nikako nisam mogao da shvatim: da li odista želi da postanem isti takav kakvi su i oni, ili naprotiv, nevesto pokušava da me sačuva od toga.

"Đavo neka nosi taj 'Overator'", rekao sam, "sada mi nije do toga."

Brzo me je pogledala, i ponovo nisam shvatio njen pogled.

"Odista, nije mi do toga. Ti shvataš da se ne bojim. Jednostavno sada ne mogu da mislim na sebe. Sada postojiš - samo ti."

Sana je spustila glavu. Spuštali smo se. Izašao sam i pružio joj ruku. Za nama je lako iskočio Pedel. Treba ga naučiti da pruža ruku dami, čak ako sa gledišta mašine to i nije neophodno niti svrsishodno... Ali, uostalom, ne вреди. Neću morati baš često to da radim, da bih morao to da poveravam drugome, iako je za mene bilo čak i zabavno da podržavam u Sani odnos prema njemu

kao prema čoveku.

Ako ni zbog čega drugog, a ono zbog toga, da bi imala stalno razloga da se odvaja od onoga.

"Pedel", zaustavio sam ga, propustivši Sanu napred.

Ognjeno-riđe čudovište na purpurnom snegu: sunce je zalazilo.

"Šta treba?"

Narediti: 'Stoj i ne miči se!' - i on će stajati ovde i dan, i godinu, i kada već sve bude završeno i kada Sana konačno nestane iz ovog zasneženog sveta, on će stajati ovde i čekati sledeće naređenje, i izvršiće ga isto tako precizno, kao i sva naređenja u svom postojanju, i nastaviće to beskonačno jedinstvo života i postojanja, ali za mene će ostati samo jedno - prebirati u pamćenju sve minute te poslednje godine.

Šta onda, staviti u tu krabu uslove još jedne igre, koja počinje danas, i koja će se završiti za manje od godinu dana? Kome će on posle pružati svoj elastičan, oklopljeni pipak?

Presijavao se ispupčenim šlifovima fasetnih očiju kao u skakavca.

"Pedel", tiho sam ga upitao, "da li bi hteo da postaneš čovek?"

"Moram", rekao je, ali sam shvatio da to nije odgovor na moje pitanje, već nekakav skok u njegovom elektronskom mišljenju.

"Mogu", rekao je posle kraće pauze i ponovo učutao.

"Ne umem da želim", to je bio pravi odgovor.

Krenuo sam dalje.

Sana se okrenula.

"Šta je to sa tobom? Zašto si se zadržao?"

"Ne ulazi mi se u kuću. Trebalo bi da se prošetam pešice jedno dva kilometra. Pa i ti skoro da uopšte ne izlaziš na vazduh."

"U pravu si. Iako se vazduh u našoj kući uopšte ni po čemu ne razlikuje od ovoga."

'Sada će me terati na šetnje', proletelo mi je kroz glavu. Najednom sam se setio da sam hteo skijama da odem u planine. Hteo sam. A sada ću, prema svemu, morati to da uradim. Nekakve gluposti. Za tri sekunde se moj Pedel odlično snašao u takvim stvarima kao što su dužnost, želja i mogućnost. A ja, eto, to ne mogu. Najednom sam shvatio da sam se beskonačno puta gubio u tim 'moram', 'hoću' i 'mogu'. Primitivni pojmovi. Ali upravo sada, kao nikada, nisam sposoban da tačno odredim šta je to što me tera da izvršim ovaj ili onaj postupak. Ličio sam sam sebi na slepo štene, koje luta u ovoj pustinji, tri glatke, zvonke reči koje su se udaljavale u podnevno nebo.

"Nije ti dobro?"

"Slušaj, Sana, možeš li da mi kažeš zašto si ovde?"

"Zato što moram da budem sa tobom."

Iskreno sam joj pozavideo.

Prišli smo našem kotedžu. Sagao sam glavu, ulazeći, iako su vrata bila visoka. Morao sam da upitam Sanu šta ćemo još danas da radimo, ali me je ona preduhitrila:

"Htela bih još malo da radim. Ako hoćeš, idi i prošetaj se malo pred spavanje. Ne zaboravi samo 'miki', da pozoveš mobil."

Pokazala mi je mali, ovalni predmet, koji je visio kraj ulaza. Verovatno je u njemu bio montiran minijturni prenosni fon za vezu sa najbližim tačkama i servis-stanicama.

Počeo sam da okrećem 'mikija' u rukama. Šta to treba da uradim? Ah, da, rekla mi je - još će malo da radi.

"Ja ću takođe da radim još jedno dva sata."

Zavukao sam se u nekakav ugao i, naoružavši se odvrtkom, demontirao do poslednjeg šrafa

nesrećnog 'mikija'. Ništa posebno, jednostavno elegantno oblikovana igračka. I pre mog odlaska bilo je mnogo takvih.

Igrao sam se tako sat i po, a posle sam se zavalio na naslon fotelje i počeo da gledam negde uvis, u ogromne zvezde, koje su bile jasno ukucane u tamno-sivi gvaš neba. Iznenada je tavanica počela da se prevlači sivkastom izmaglicom, posle je postala zaslepljujuće bela, i kroz izvesno vreme je dobila mlečnu nijansu. Setio sam se da sam se za vreme ručka žalio Sani na suviše jarku mesečinu. Znači, vreme je da se krene na spavanje. Ustao sam i prošetao se po sobi. Sada će me pozvati. Da, otvorila su se vrata, pojavio se Pedel.

"Njeno veličanstvo Sana Loge vas poziva kod sebe."

"Dobro. Samo, ne treba više ono... veličanstvo."

"Razumem. Zapamtio sam."

Sana je već ležala.

"Nije ti dobro?"

"Ne. Navikla sam se da rano ležem. Već je pola sedam. Slobodni ste, Pedel. Laku noć."

Pedel je nestao. Stajao sam nasred ogromne sobe; bele zidove, tavanicu i pod presecale su retke zlataste trake. Soba je izgledala kao da je prozračna, kao da je komad belosnežnog kvarca sa zlatnim žilicama. Lake konture plakara, zlatne bravice na njima, šuštavi prekrivači na posteljama, takođe boje starog zlata. I bela žena sa kosom boje... Nisam mogao da se setim kakva je to teška, kao bronza boja. Ali, negde sam je video.

"Noćna svetlost", rekao sam, i tavanica je počela da se gasi i uskoro je zračila jedva vidljivo pepeljasto treperenje. Sve unaokolo je postalo meko i toplo. Nestale su drečave zlataste trake. Najednom mi se učinilo da sam ja još tamo, u kibernetičkoj prostoriji moje vasijske stanice. Hiljade tona superteškog, na nepojmljivi način zgusnutog metala leži mi nad glavom. Moram da se probijem kroz njih, da izađem na površinu i odletim na Zemlju ka ljudima. Samo da stignem do Zemlje - a posle će sve biti dobro...

"Zašto ne želiš da spavaš?"

Hoću. Idem i ležem. Eto, prošao je prvi od poslednjih naših dana. Dan, koji je trebalo da bude predivan i mudar. Dan, koji je bez ostatka, do poslednjeg sekunda trebalo da posvetim njoj. I ja sam joj ga i posvetio. Da, do poslednjeg trenutka je moje vreme pripadalo njoj, njenoj brizi, njenoj nežnosti, koja je bila duboko sakrivena ispod materinske strogosti. Pošteno sam radio sve što sam mogao. Ali, to je bilo tako malo...

Sana je već spavala. Sigurno je uzimala neko sredstvo za spavanje, jer, čim je spustila glavu na jastuk, već sam čuo njeno ujednačeno disanje. Spustio sam ruku dole i napipao kraj uzglavlja dugme. Lako sam ga pritisnuo, i tog istog trena u dubini prostorije se upalio žućkasti pravougaonik sa jasnim crnim slovima:

'Osam sati i petnaest minuta po liniji Ternoviča.'

Slegao sam ramenima. Od kako su bili osvojeni Mars i Venera, na Zemlji, kao i na tim planetama, bilo je ustanovljeno jedinstveno vreme u Sunčevom sistemu. Bilo je odista nerazumljivo kako su to ranije ljudi mogli da u jednoj te istoj zemlji žive u raznim vremenskim pojasevima. To je bilo isto tako nezgodno, kao i govoriti raznim jezicima. Ali ma koliko to bilo čudno, do jedinstvenog jezika ljudi su došli pre nego do jedinstvenog vremena. I do sada se još ukazuje na to prema kojoj je liniji određeno vreme. Neuništiva inercija!

Kvadrat se ugasio. Verovatno je već prošao minut. Bacio sam pogled na Sanu - spavala je odista jako čvrsto. Lagano sam, da je ne probudim, ustao, i izašao u susednu sobu. Izvukao sam topliji pled i

otišao u energetska prostoriju, gde se Pedel napajao energijom.

"Dobro jutro", rekao sam mu. "Primaj goste."

Pedel je ustao sa horizontalnog panoa, na kome je sedeo kao kokoška na jajima.

"Laku noć", odgovorio je bez i senke humora. "Šta treba da radim?"

"Oh, jadniče, i tebe muči isto pitanje - šta treba. Ništa ne treba. Kakva te je to samo budala programirala? Ko ne može da želi, ne mora ni da se oseća obavezanim."

"Programirali su me Sana Loge, Pateri Pat. Ne umem da osećam. Termin 'moram' nije bio stavljen u program. Čuo sam ga u procesu rada sa ljudima. Značenje sam usvojio po rečniku."

"Znaš li, suviše ga često čujem u procesu rada sa tim uvek istim ljudima. A sada mi uključi fon i daj mi poslednje vesti."

Zavalio sam se u fotelju sa nožicama i dobro se pokrio. Ovde sam se zbog nečega smrzavao - na vasijskoj stanici je temperatura iznosila trideset i pet - četrdeset stepeni. Od sredine rečenice je počeo da zavija tanak glas:

"...letine belančevina. Greške, dopuštene prilikom sastavljanja programa astronauta, ukazuju na neophodnost proširenja stacionarnih kontrolnih retranslatora, koji emituju podatke o toku setve u Agrocentar. U vezi sa tim grupama mehaničara i energestimulatore izrazila je želju da odleti na Veneru. Transporti sa kiberima specijalne namene već su stigli sa Marsa na Veneru.

Juče je završena međuetapa kupa ekipnog prvenstva po statisbolu između 'Mobila' (Mars) i 'Sensoriona' (koordinatno-računski centar Mesopotamije). Prema prethodnoj obradi rezultata, pobedila je prva grupa kibera sa rezultatom trideset pet plavih - trideset sedam i po narandžastih. Obrada rezultata se nastavlja."

Čulo se kako je počeo da šušta papir, posle toga je nešto škljocnulo, i umesto ljudskog glasa začuo se automat: "Saslušajte prognozu vremena; u vezi sa intenzifikacijom magnetne bure..."

Nisam hteo da ga slušam. Naslušao sam ih se tamo, u paklu kosmosa.

"Pronađi mi prijatan ženski glas. Šta će to da bude - nije važno. Može da bude i tablica množenja."

Pedel je počeo nešto da vraća pored fona. Začuo se devojački glas koji je nešto cvrkutao. U prvi mah nisam shvatio u čemu je stvar, ali sam uskoro shvatio da je to lekcija nekog drevnog jezika. Odavno sam već zapazio da uz zvuke nepoznatog govora jako dobro razmišljam.

Znači, na Zemlji je sve ostalo kao i pre: ekspediciona grupa na Marsu trlja ruke - pobedila je po statisbolu Mesopotamiju. Pojavila se neophodnost, i evo, dve stotine srećnika dobija željeni službeni put na Veneru. A čega sam se ja u stvari bojao? Da vidim Zemlju, oblivenu krvlju beznadežnih ratova, i nakaze koje pužu po njoj, koje guše narkoticima svoj neprobudljivi strah i koje otimaju od slabijeg masniji komad: daj mi, svejedno ćeš crći pre mene... Smešno je, Zemlja je živela, živela životom potpuno prirodnim za ljude i dostojnim ljudi. Živela je brže, potpunije, samopožrtvovanje nego ranije; ali taj novi život je bio nekako trpkiji od predašnjeg. Da li je vredelo promene - to je pitanje.

Tako sam i zaspao, podvijenih nogu u fotelji, pri jarkoj svetlosti.

Novi dan sam dočeka bez patetičnih planova mudrosti i višoj lepoti njegovog programa. Zato je on i protekao brže. Počela je da stiže literatura; i ja se, po Saninom savetu nisam ograničavao jednostavnim čitanjem, već sam odmah pravio i 'izvode', to jest, diktirao sam Pedelu ove ili one svoje misli, a on ih je munjevitom brzinom sakupljao ili komponovao od odvojenih blokova one sheme, koje smo mogli da iskoristimo u aparatu kiberdijagnostike za akumulaciju sigma-zračenja.

Sva teškoća sastojala se u tome, što nismo mogli slepo da kopiramo aparate analognog tipa sa imitiranom shemom. Suština tih aparata sastojala se u tome, što su oni unutar sebe stvarali maketu

eksperimentalnog organizma i neprekidno su pratili tok oboljenja i lečenja. Ali, svaki takav aparat stvaran je na iskustvu hiljada analognih oboljenja. A mi smo posedovali samo uspomene pojedinih ličnosti, moje između ostalog, iako ja nisam bio podvrgnut tajanstvenom zračenju. Zato smo mogli da ponudimo aparatu samo neke pretpostavke o metodama lečenja. Iako je do kodiranja bilo još daleko, kao do Estre, ja sam već proanalizirao sve osobenosti tog kibera, koji je trebalo da ima još veću samostalnost od aparata sa imitiranim shemama. To je bilo vraški teško čak i zamisliti. Mene je sve to jako interesovalo, pravio sam svoje bezbrojne 'izvode' i svaki čas sam se obraćao Sani; ali, čudnovato - njeni odgovori su me stalno navodili na misao da se ona već sukobljavala sa ljudima koji su bili podvrgnuti sigma-zračenju.

U prvi mah nisam pridavao nikakav značaj svojim nagađanjima, ali je kasnije počela da me obuzima nekakva nejasna uznemirenost. Jer, odista: ona je govorila - i nije samo jednostavno govorila, podvlačila je - da je naš brod bio jedini koji je nastradao prilikom povratka 'Overatora'. Eksperiment više nije ponavljan - to sam znao sigurno. I onda ona rečenica, koja se omakla Pateru Patu o nekakvim majmunima, koji su slučajno dospeli pod sigma zrake... On je tada lagao, to sam odmah shvatio, ali da li ta njegova izmišljotina nije bila povezana sa nekakvom realnom činjenicom, koju nisam znao?

Nisam izdržao, i postavio sam Sani direktno pitanje. Ona mi je sa zapanjujućom mirnoćom - neprirodnom mirnoćom - odgovorila da nikakve dopunske podatke o delovanju sigma-zraka na živi organizam ne može da mi da.

I tačka.

Razume se, sumnja je ostala, ali nisam insistirao, jer sam shvatio: ono, što su odlučili da mi ne govore - svejedno će ostati tajna za mene, sve dok se ne istrgnem iz ovog rajskog kutka. Mahnuo sam rukom na sve te nedorečenosti, odlučivši da je sada najvažnije - raditi svoj posao, a svoju radoznalost mogu da zadovoljim i posle... posle.

Ljutilo me još i to, što su sve osnovne materijale za programiranje trebalo da mi daju Elefantus i Pateri Pat, iako sam želeo da sve radim sam. Ali na vreme sam se trgao, jer sam shvatio da bih u tom slučaju morao da savladam kurs višeg medicinskog koledža. Moje je bilo da stvorim telo. A duh - to je već bila njihova briga.

Posla je bilo sve više i više. Ponekad sam morao da šaljem svoja izvinjenja i ne odlazim na ručak. Zato je Sana sve češće i češće nestajala kod Elefantusa. Ne bih imao ništa protiv toga, da nisam znao da tamo radi sa Pateri Patom. Razume se, to nije bila ljubomora - to ni u kom slučaju. Taj ljubičasti grmlj u mojim očima nije bio muškarac i nisam mogao ni da zamislim da bi žena mogla da se zainteresuje za njega toliko, da bi on zbog nje izgubio ma i jedan jedini minut svog dragocenog vremena. Ne. Jednostavno je bilo odvratno videti ih zajedno.

Sa uznemirenošću sam počeo da zapažam da rad ne odvlači Sanu od nekakvih njenih, duboko skrivenih od mene misli. Kada se vraćala od Elefantusa, na prvo moje pitanje, koje se odnosilo na naš rad, nikada nije odmah odgovarala, već tek posle male pauze i to dosta nesigurno, kao čovek koji je opsednut nečim drugim i koji se teško vraća u zaboravljeni krug pitanja. Radio sam šta sam mogao. Pokušao sam da je odvučem na skijanje, tražio sam za nju u našoj fonetici snimke starinske muzike, slikao sam je, pomalo vajao - ona je mirno odbijala sve moje pokušaje da je razonodim, ali je to radila začuđujuće meko, ne okrivljujući me zbog nametljivosti. Jeziva je to stvar - sažaljevaš čoveka, i šiveno je sve to belim nitima, i sam to shvataš, a ništa drugo ne možeš da smisliš, i moraš da nastaviš, samo da bi bilo šta radio. Što se tiče Sane, u njenom odnosu prema meni nije bilo ništa manje sažaljenja, jer je znala - ostaću sam, sasvim sam, i bog će sam znati šta ću uraditi od te smrtne tuge. Bojala se da ću ponovo jurnuti u kosmos. A od mene bi tako nešto moglo da se očekuje.

Posle se najednom ispostavilo da je nastupilo proleće. Shvatio sam to zbog toga, što su se na Elefantusovom stolu pojavile prve planinske ljubičice.

I ranije mi je padalo na pamet da on nije lišen svake sentimentalnosti, i da to nisam znao, onda bih to pogodio po tome kako je nežno milovao pogledom te rahitične cvetke sa izokrenutim laticama. Nikada ih nisam voleo. Ljubičice su me uvek podsećale na neke ljude, koji se takođe trude da se kao nežan cvetak otvore pre drugih, i zbog toga celog života ostaju upravo takvi izvrnuti i jadni. O tome sam razmišljao i takođe mehanički razgledao vazu. Sana je digla glavu i ugledala da posmatramo cveće. Prema tome, ona ga je ugledala od samog početka, ali je tek sada, uhvativši naše poglede, najednom shvatila da je to proleće i da je sa zimom gotovo. Zauvek. Možda će još uspeti da padne prvi sneg, ali zimu ona više nije imala.

Sana je ustala. Takvu je odavno nisam video. A možda je čak nikada takvu nisam ni video. Takvo lice ima čovek koji oseća nepodnošljiv bol, ali koji je sve svoje napore usmerio na to da se to ne vidi na njegovom licu i njegovim pokretima. Pa čak ni to.

Svi su videli šta se dešavalo sa njom, i ona je molila, naređivala nam da to ne zapažamo. I mi smo je poslušali.

"Uzged budi rečeno, Ramone, primetio je Elefantus, ne pada vam teško odsustvo kodiranog materijala?"

Pitanje je došlo kao poručeno.

"Da budem otvoren, teško mi pada", živo sam odgovorio.

"Čini mi se da ćemo vam jednog od narednih dana predati prvu polovinu programa. Razume se, ako nam Sana pomogne." Sana je klimnula glavom. Izašla je ne pogledavši me.

"Ostaviću ti Pedela", doviknuo sam za njom.

Ali, vrata su se već zatvorila. Najednom me je obuzelo jezivo predosećanje: to će se desiti sada. Ubrzo. I bez mene. Sana se krije, kao što se kriju ranjene životinje. Ona ne radi sa Elefantusom - ona se krije kod njega, kada oseća unutar sebe nešto tupo što fantastično brzo narasta, što pretilo da će postati tako teško, da neće moći ni da se pomeri, ni da se ukloni. Shvatio sam da je to - povratak drevnog instinkta smrti, koji je postojao još pre nego što je čovek postao čovek. Buđenje životinjskih instinkata - čovek je ipak bio suviše ponosan da bi bio svestan toga. Ali i pored svega toga, to je bilo tako. 'Overator' je doneo mnogo više od običnog spiska imena i datuma, i ne zna se šta će on još probuditi u ljudima. Bio sam siguran da će proći godine, i da će se otkriti nove posledice znanja, do koga su došli ljudi! Ja sam jedan od prvih video rađanje životne mudrosti, čije objašnjenje tako nikada nismo ni uspeli da pronađemo. Tako je ljudska ljubav iznikla iz elementarnog instinkta razmnožavanja, ali nikakvi pokušaji da se objasni ono što privlači jednog čoveka drugome svrsishodnošću takvog čina ili analitičkim istraživanjem fizičke ili moralne lepote nisu davale ništa, izuzev očiglednog apsurdna. Eto, čak i to, što ja nazivam instinktom smrti - on to i nije u pravom smislu te reči, već je nastao iz njega, izrodio se u nešto jako i predivno, što daje čoveku snage da u sebi savlada osećanje gašenja sopstvenog 'ja', da živi za drugog čoveka, predajući mu svaki svoj udisaj, svaki udarac bila. Tako je radila Sana. A meni to nekako nije polazilo za rukom.

Moja osećanja su ostajala negde unutra, a ono, što je mogla da vidi ona - to jednostavno nije bilo ništa... Lagano sam krenuo prema izlazu. Zaustavio sam se na pragu. Pateri Pat je soptao za mojim leđima:

"Ako imaš nameru da ostaviš svoj mobil Sani, možeš da uzmeš moj, on je jednosed."

"Hvala, uzeću ga."

Probio se između mene i vrata i počeo nešto da čara nad pultom upravljanja. Mali mobil zelene staklene flaše se digao iz dubine vrta, brzo preskočio preko drveća i meko se, kao na četiri šape,

spustio preda mnom.

Pateri Pat je stajao i posmatrao me, dok sam sedao u njega. Već sam shvatio da me teraju. On ne bi počeo tek onako da gubi svoje dragocene minute na to da bi se pridržavao pravila elementarne učtivosti. Obično se posle ručka trudio da što pre kidne u svoj kabinet.

Mobil je uzleteo, i ja sam video kako me je Pateri Pat, koji je izgledao mrk kroz zelenkastu plastiku karoserije, pratio pogledom, pogurivši se nekako kao medved.

Uključio sam 'miki'.

"Pedel, Pedel, govori Ramon, čuješ li me?"

"Čujem vas jasno."

"Odlazim. Ostaješ na raspolaganju Sane Loge. Ona se nalazi u zgradi 'nula-glavni-be'. Kada završim razgovor premestićeš se tako, da je stalno držiš u polju svoga vida. Upozorio sam je da joj te ostavljam. Ako dobiješ nekakva naređenja od Pateri Pata, potrudi se da ih ne izvršiš."

"Razumem. Potrudiću se."

"Ali drži se u granicama pristojnosti. Ne govori, prirodno, da je to - moje naređenje. Sada još nešto: imaš li biofon?"

"Imam."

"Kao dodatak?"

"Ne. Blok je montiran u meni."

"Predivno. Čim doletim kući, odmah ću uspostaviti sa tobom biovezu. Prenosićeš mi sve što vidiš, ne analizirajući i ne udubljujući se u suviše detalje. Čisti opis. Šta vidiš. Centralni objekt - Sana Loge."

"Zapamtio sam. Objekt posmatranja - Sana Loge."

Kada sam začuo te reči od Pedela, one su mi do te mere zaparale sluh, da se umalo nisam izdrao na njega. Ali on je samo ponovio ono, što sam mu maločas ja rekao. Morao sam da se uzdržim.

"U momentu biotranslacije na tebi se pali indikatorna sijalica?"

"Da."

"Isključi je sada, dok sam još u mobilu."

"Izvršeno."

"A sada - idi! Vezu ću uspostaviti kroz tri-četiri minuta."

Mobil je počeo da krivuda izlazeći iz kanjona, skliznuo je nad samim vrhovima jela tako da je sa njih sleteo sneg i spustio se na stomak kraj samog praga naše kuće.

"Nazad, na mesto predašnjeg parkinga u Jegerhauenu", rekao sam u mali tamno-mrki disk. "Izvršiti kroz jedan minut."

Izašao sam. Počeo sam malo da topćem na snegu. Bilo je sveže. Sneg, suv i šrkiputav, nije ni mislio da se topi. Slab povetarac je odmah zasipao snegom moje tragove. Tamo gde je pre dva sata Sana brzo potrčala od vrata do mobila, sada se više ništa nije videlo.

Neočekivano, kao jarebica ispod snega, mobil je brzo prhnuo uvis i krenuo nazad u kanjon. Kao riba je zasjao na fonu sivog kamenja i nestao iza jedne stene. Kako bi bilo divno loviti i hvatati takav pljesak života, radovati se svemu što je tako brižno izmislio čovek ili što je u jednom mahu stvorila priroda, radovati se jednostavno tako, kako se neobavezno raduje pseto - kada ne bi bilo nje...

Otišao sam u kuću i ne skidajući pulover, teško se sručio na pod pred posteljom i izvukao ispod postelje kutiju sa mialskom trakom. Stavio sam je na čelo, potrudio se da se koncentrišem. Zamislio sam šestoruku krabu, koja se skamenila u polutmini laboratorije: "Pedel... Pedel... Ja sam Ramon... Moraš da čekaš moj poziv. Ja sam Ramon. Odgovori." Zatvorio sam oči i još jače stegao prste.

"Čujem vas, Ramone. Izvršavam vaš zadatak" - te reči su mi nestale u glavi, negde u

slepoočnicama kao da sam ih upravo čuo; njihovo zvučanje je nestalo, ali uspomena, isto tako jarka kao i samo opažanje, još je ostala u mome mozgu.

"Gde se nalaziš?"

"Omanja polumračna prostorija u zgradi nula-severni."

"Šta radiš?"

"Stojim u uglu iza nepoznatog mi aparata u obliku zasečenog konusa koji je dva puta viši od mene."

"Šta se još nalazi u toj prostoriji?"

"Dva stola, tri fotelje, šest ispuštenih luminatora, osamnaest..."

"Ima li ljudi u sobi?"

"Sana Loge. Elefantus Elia."

"Šta radi Sana Loge?"

"Sedi u fotelji. Ponekad nešto govori. Loše je čujem - unutar ogromnog aparata, iza koga se nalazim, stalno nastaju aperiodični šumovi niskih tonova. Pokušaću da se premestim bliže objektu posmatranja..."

"Nije potrebno. Šta drži u rukama?"

"Ništa. Ali na nivou lica, na razdaljini od pola metra nalazi se neproziran, sivi ekran veličine otprilike 30 sa 40 centimetara."

"Možda je to prijemnik diktografa?"

"Imam naređenje da ne analiziram. Prenosim ono što vidim"

"Pravilno. Dalje. Kakva aparatura radi?"

"Izvinite, ušao je Pateri Pat. Nagao se nad Sanu Loge. Najednom se uspravio. Ide ka meni. Govor..."

Emitovanje je prekinuto, i ma koliko da sam se posle toga trudio da zamislim sebe i Pedela, i sve što se nalazilo oko njega - nisam više mogao da primim ni jednu jedinu rečenicu. Taj ljubičasti debelokožac je na neki način otkrio da se obavlja bioprenos, i isključio je mog pomoćnika. A možda nije želeo da Pedel nešto zapamti. Kako su mi dojadile sve te tajne - svejedno ću kroz tri-četiri dana dobiti ono, što tako pažljivo kriju od mene. Neću valjda da kodiram naslepo.

Smakao sam sa glave mialsku konturu i ispružio se po podu. Telo me je tištalo, kao posle teškog fizičkog rada na koji se nisam bio navikao. Nije zalud za korišćenje biopredajnika bila potrebna specijalna dozvola. Ja sam svoju dobio pre dvadeset godina. Bilo mi je nekako mutno u glavi. Zatvorio sam oči i stavio ruke na čelo. Ali od toga mi nije postalo lakše, jer su mi ruke bile vrele, a čelo - ledeno.

Seo sam.

"Pedel!"

Ah, do đavola, pa ja sam zaboravio da je on tamo! Gde li on, interesantno, pronalazi skije za mene?

Obišao sam celu kuću i ipak sam pronašao ono što sam tražio. Pala mi je u oči okolnost da je i skija, i klizaljki i koturaljki i svega ostalog bilo po dva para. Jedne su bile tačno za moju nogu, a druge su bile - ženske. Zašto je onda Sana uporno odbijala da se barem malo skija sa mnom? Da li se bojala neke slučajnosti? Ali ja bih bio kraj nje. Pa i šta bi moglo da se desi? Jer, danas sam bio uveren da će se neminovno desiti nešto nepopravivo, a u stvari je ispalo da sam se ponašao kao histerična devojčica. Biće me sramota da pogledam u oči Pateri Patu. Virio sam da vidim šta oni tamo rade. Razume se, oni nisu pravili nikakvu tajnu od svog rada, jednostavno nisu hteli da im nekakva nezalica stoji za leđima sa većitim pitanjima: "A šta je ovo? A kako ovo?" Tim pre, što im

stvari nisu išle baš obično. Na njihovom mestu bih takođe oterao sve nepozvane.

Nepozvane...

Skočio sam na dve noge. Skije su lupile kao kada bi čovek lupio dlanom o dlan i videlo se da su elastične upravo kako treba. Štapove sam takođe odabrao prema rastu - mislio sam da su one, koje mi je donosio Pedel jedine, i mirio sam se sa tim. Za svaki slučaj, ako se Sana vrati pre mene, pritisnuo sam dugme malog panoa upravljanja i lagano izdiktirao:

"Odlazim na skijanje. Vratću se kroz tri-četiri sata. Pravac - severoistok. Stavio sam topao šal."

Uzevši štapove, brzo sam potrčao prema šumi, tamo gde sam svojevremeno video lak, vijugav trag od skija. Ali, od tog doba je prošlo više mećava, trag je već odavno bio zameten, a novih nije bilo.

Smrkavalo se. Sunce mi je sijalo za leđima, i ja sam čas ulazio u duboku kosu senku koja je postajala ljubičasta, čas sam se ponovo nalazio na žućkastom, pomalo već riđem snegu. Strmina je bila potpuno gola, na njoj se može razviti velika brzina, ali sam znao da se dole, pred samom gomilom kamenja nalazi trambulina visoka metar i po, i odmah posle nje ću morati da skrenem naglo udesno, kako ne bih polomio skije ili noge. Prvi put sam čak morao da padnem na stranu, jer ništa pametnije nisam mogao da smislim. Gladak, bez i jedne prepreke, spust je smanjivao pažnju, visoki kedrovi bacali su pod noge sanke, i činilo mi se da se krećem po dlakavom telu ogromne morske svinje. Sada će već ubrzo... Ho-pa! Precizno obavljeno.

Zaustavio sam se i skinuo skije. Seo na veliki go kamen. Nisam hteo da se vraćam pređašnjim putem, a 'miki', kojim bih mogao da pozovem mobil sam, razume se, zaboravio da ponesem.

Jegerhauen se odavno nije video. On je ležao u dolini između dve planine, od kojih se jedna dizala tako visoko, da se sigurno videla i sa udaljenosti od sto kilometara odavde, a sa leve strane planine uzdizao se kameni greben. Sada, kada sam posmatrao planinu Jegerhauena, a kada mi je gomila kamenja bila za leđima, sa desne strane se plaveo kanjon, obrastao pinijama i jelama u svojoj tamnoj dubini, a sa leve strane, kao ogroman skamenjeni panj uzdizala sa planina sa glatkim strmim zidovima i pljosnatom zaravni na vrhu; ona nije bila visoka - ne više od dve stotine metara. Oko nje, lako se dižući, pružala se ograda širine dva-tri koraka. Ispod ograde bili su prašina, nekakve oštre grudve i još đavo će ga znati kakve neprijatnosti, zasute suvim, plitkim snegom. Ako bi se po toj ogradi obišao kameni panj i kada bi čovek mogao da prođe između njega i Jegerhauenske planine, onda bi moglo da se stigne pravo do kuće.

Shvatio sam da to ne treba raditi, da je jedna stvar spustiti se po potpuno čistom mestu skijama, a da je verati se po kamenju, a da čovek nijednom pre toga nije bio u planinama - sasvim druga stvar, ali sam se već verao po toj ogradi, pa sam još vukao na grbači i skije. I mada se ograda dizala sve više i više, nisam uopšte osećao strah. Kako sam to uopšte zaključio da moram da osetim strah? Smatrao bih se čak i srećnim, da nije bilo tih prokletih skija. Stalno sam ih prebacivao sa jednog ramena na drugo i psovao, jer je trebalo da ih bacim na samom početku. Malo me je uznemiravalo što je zid počeo da skreće u suprotnom pravcu od onog koji je bio meni potreban. Pojavile su se nekakve duboke pukotine, staza je na kraju postala tako neravna da sam odbacio skije i počeo da se verem gore, hvatajući se za ispupčenja i retko žbunje, koje na sreću nije bilo bodljikavo.

Brzo se smrkavalo. Stigao sam do vrha, legao stomakom na ivicu i, prebacujući noge na ravnu površinu, i nehotice se našao nosom okrenutim nadole. Br-rr-r... Zašto bih, u stvari, trebalo da se bojim? Po prvi put se verem po planinama i imam puno pravo da se malo preplašim, i neću uopšte da se spuštam odavde, ako ne pronađem neki komforniji način za spuštanje. Još jednom sam bacio pogled nadole i po prvi put požalio što ne znam ono, što znaju svi Jegerhauenovci.

Do sada još nisam razmišljao o tome, kakvo preimućstvo može da da čoveku to, što on zna svoju godinu. Kada bih ja sada znao - bilo bi mi jednostavno smešno da gledam dole, u tu pepeljastu maglu, koja se grabljivo prikradala ivici onog kamena na kome sam ležao. Pljunuo bih dole, ustao i krenuo pravo, preskačući pukotine. I bilo bi mi vraški lako. A reč je samo o običnoj šetnji po planinama, zadovoljstva radi. A šta da se kaže o međuplanetarnim ekspedicijama? Samo se po sebi razume da će ljudi, kojima nije preostalo još dugo, i sami da se odreknu od leta. Ma šta uopšte govorimo o kosmosu! I ovde, na sopstvenoj Zemlji, svako ko je imao nameru da otpočne neki veći rad, mogao je da uporedi vreme koje mu je neophodno da obavi posao sa godinama koje su mu preostajale. Ne bi više bilo nedovršenih umetničkih dela, napola napuštenih naučnih radova.

A teška oboljenja? Koliko se, sigurno, odvija brže proces ozdravljenja, ako čovek zna da će savladati tu bolest. Koliko će on snage sačuvati oslobodivši se od misli o potpuno mogućem tragičnom završetku. No, odista, kada bih sada bio slobodan - odmah bih pojurio na Kipar. I lutao bih posle toga po svim planinama i planetama Sunčevog sistema. Ali ja sebi nisam mogao da dozvolim tu i takvu raskoš. Jer, pored svega što smiruje, ipak i muči pomisao o tome da je deset, dvadeset, sto, dve stotine godina, koje su ti date - ništavno malo u poređenju sa onim koliko bi ti još hteo da proživiš. A to su već misli o sebi. Misli koje mogu da me obuzmu u celosti - barem na nekoliko dana. A ja to jednostavno nisam mogao. Svaki dan ove godine pripadao je njoj.

I sada se nalazimo ovde samo zato, što to želi ona. Ali, vreme je da krenem. Ustao sam, razume se, nisam se ispravio punim svojim rastom, i počeo da se probijam u pravcu, gde je, prema mojim barem predstavama, trebalo da se nalazi Jegerhauen.

A ono, što mi je odozdo ličilo na ravnu površinu kamenog panja, u stvari je bila neravna, rebrasta površina na kojoj su se šiljaste kamene gromade gomilale jedna na drugu, kao da ih je neko postavio jednu kraj druge, a posle su one stajale - stajale i pale na stranu. Planina, koju sam se spremao da vidim pred sobom, premestila se udesno, a za njom se pojavila druga, gotovo ista takva. Put mi je pregrađivala pukotina, koja istina i nije bila šira od dva metra, ali je za mene i to bilo sasvim dovoljno, da se odreknem ideje da je preskočim. Odlučio sam da krenem duž nje, sa tim da je preskočim čim postane uža. Ali proklete pukotine su se množile, deleći se čas na dve, čas opet na još veći broj, i umesto da se prebacim preko nje i skrenem udesno, mirno sam krenuo u potpuno suprotnom pravcu. Sunce je već bilo zašlo. Znao sam da kuća nije udaljena više od pet kilometara pravom linijom i nisam se mnogo uzbuđivao. Jedino je loše, ako je Sana već doletela kući i sada me čeka. Jer trebaće još da se spustim odavde. I kako to da nisam sa sobom poneo 'mikija'? Mogao bih barem nešto da je slažem. Smirio bih je.

U pomrčini mi se učinilo da je pukotina postala plitka, i nogama sam spuzao u nju. Dno je bilo blizu. Morao sam da spustim ruke, i našao sam se u kamenom jarku dubokom tri metra. Dno kao da se dizalo, i krenuo sam napred.

Naglo se smračilo. Shvatio sam da su se zatamnili zasneženi vrhovi. Počeo sam da se krećem brže. Udesno. Još jednom udesno. Ruke već hvataju ivicu pukotine. Sada samo obići omanju pukotinu u zidu, da se oslonim nogama...

Sigurno sam odmah došao sebi, jer je nebo, koje sam video nad glavom, sačuvalo pepeljasto-plavičasti odsjaj. Zvezde su bile krupne i nepokretne. Glava me je bolela. Počeo sam da pokrećem ruke i noge da bih proverio da se nije možda kojim slučajem desilo nešto još gore od toga, i tada sam osetio da počinjem da propadam, klizim još dublje. Zario sam ruke u zemlju, ali je ona bila prekrivena izdajnički tankom ledenom skramicom. Tada sam se oslonio nogama i glavom o zidove pukotine, i zauzeo pomalo statički položaj.

Led pod mojom rukom je počeo da se topi. Na moju sreću, on je bio jako tanak, i odlučio sam da istopim jedno parče, da bih mogao da ustanem na noge i dovučem se do ivice pukotine. Stavio sam dlanove na led. Postalo mi je još hladnije. Konačno sam pod rukama napipao neravan kamen. Oprezno sam kleknuo. Da, stvari su loše stajale, kako sam to potpuno mirno zapazio. Zid, koji mi se učinio pravim, u stvari se kretao pod uglom, nadnoseći se nad mene. No pa šta, videćemo kako će stvari dalje da se odvijaju. Malo sam se pridigao i zamro na polusavijenim nogama.

Na tri metra nad mojom glavom izvijalo se nešto crno i nečujno.

Zabio sam se u ugao. Bio sam nenaoružan. Nalazio sam se u nacionalnom parku, gde su postojali i risovi, i snežni altajski leopardi, i ostala nečist iz porodice leoparda, koju su ovde, neke čudne egzotike radi, razmnožili besposleni zoolozi.

Na kraju mi je dojadilo da čekam kada će se na mene baciti taj neko iz grabljive porodice. Pridigao sam se i počeo da ga razgledam.

On je nastavio da se kreće, ne spuštajući se niže, kao da je to bila glava ogromne zmije, koja vrti i gleda me i mirno se njiše, trudeći se da odgonetne sa koje sam strane ukusniji. Tada sam primetio da se na ivici, iznad toga što se njihalo, nalazilo još nešto tamno na pozadini zvezda. Najverovatnije je da se to njiše rep neke velike životinje, koja se nadnela nad raselinu. Pa da, mačke uvek lupaju repom kad se ljute. Čak i ako su to velike i jake divlje mačke.

Mačka, a najpre će biti da je to bio ris koji je sedeo, nagnuo je ka meni malo svoju njušku, koja je bila mnogo svetlija od okolnog njegovog krzna, i počeo da lupa svojim debelim repom po zidu.

Zašto me nije napadao? Da nije sit, šta li? Ili ga mrzi da skače.

Imao sam želju da poskočim i da mu se uhvatim za rep.

I tada sam shvatio da to uopšte nije nikakav leopard, već jednostavno čovek, koji sedi, stavivši bradu na koleno i maše drugom nogom.

Najjednom sam bukvalno eksplodirao.

"Ehej!" zaurkao sam i trgao se od neotičajeno gromkog zvuka. "Šta to tamo radite?"

Onaj tamo gore je uzdahnuo, privukao nogu i odgovorio mi, ozbiljnim dečijim glasom:

"Spasavam vas."

Zagledao sam se uvis. Glas je pripadao devojčici staroj jedno dvanaest, najviše četrnaest godina.

Nemam ništa protiv toga da budem spasavan, i to što je moguće brže.

"Zašto mi onda ne bi bacili konopac?"

Odozgo se ponovo začuo lak uzdah. Kao da me je neko učio osnovama lepog ponašanja.

"Vi me za to još niste zamolili."

"No, onda ću zamoliti."

"A šta ću dobiti za to?" Ocenio sam nastalu situaciju.

"Ja sam drevan, moćan džin", počeo sam grobnim glasom. "Sedim ovde tri hiljade godina. Prvih hiljadu godina sam imao nameru da onoga, ko me oslobodi, načinim najlepšim čovekom na zemlji. Ali - niko nije došao. Dugih hiljadu godina sam maštao o tome da ću svom oslobodiocu pokloniti dug, večiti život - onoliko dug koliko to on poželi. I ponovo niko nije došao. Kada je počela da ističe treća hiljada, doneo sam odluku da će onaj ko me spase, zauzeti moje mesto za večita vremena. Bacaj konopac, a u znak zahvalnosti baciću te u ovu jarugu."

"Važi", dosta ravnodušno je rekao glas i na glavu mi je pao kraj debelog konopca.

Cimnuo sam ga - bio je čvrst. Izvukao sam se.

Stajala je na kamenu, i našli smo se bukvalno oči u oči. Jedino što sam mogao da vidim u pomrčini, bile su oči, i bez toga ogromne, pa još opertane crnom bojom, tako da je izgledalo da na licu, pored očiju i nema ničeg drugog. Nisam pogrešio što se tiče uzrasta - imala je četrnaest godina, ni u kom slučaju više.

"No?" rekla je.

Slegao sam ramenima, bez nekog entuzijazma je dograbio u ruke i poneo ka reselini.

Verovatno ju je bolelo kada sam je stegao svojim šapama, jer sam bio promrzao i pokreti su mi bili nagli i grubi. Ali ona mi ništa nije rekla, samo se ukočila i zatvorila oči. Tada sam video da su ono što mi se učinilo da je boja, bile u stvari neprirodne, kao u Elefantusa trepavice.

Osećao sam da radim nešto pogrebno i spustio sam je na kamen. Sam sam čučnuo pred njom:

"Jesi li se preplašila?"

Resko je digla podbradak:

"Na jezicima drevnog istoka 'džin' označava ne samo 'čarobnjaka', već i..."

"Budalu", završio sam.

"Hladno ti je?" upitala me je.

"Hladno", nisam video smisla da se pretvaram.

"Letimo u Kolibu. Nemam sa sobom ništa."

"Spasilac!" rekao sam.

Nije se potrudila čak ni da mi odgovori.

"A šta je to Koliba?"

"Naša baza." Krenula je prema mobilu koji je lebdeo na pola metra nad kamenjem.

'Odista interesantno, kakav je to dečiji vrtić tamo u planinama?' pomislio sam. I tada sam se setio da me čekaju, da ni u kakvu Kolibu ne mogu da letim i da avanture te noći moraju da se završe.

"Slušaj", rekao sam, prišavši i nalaktivši se na čvrstu ivicu mobila. "Ja bih morao da idem kući."

"Mama se sekira?"

"Ne", rekao sam. "Ne mama. Žena." I sam sam se začudio svojim rečima.

Nazvao sam Sanu ženom. Po prvi put sam je nazvao ženom. Ranije sam je nazivao - Moja Sana. Ali sam je zbog nečega pred tom devojčicom nazvao ženom. Bolje da nisam ništa ni govorio.

Pogledao sam svog spasioca. Oči su joj postale još veće i njihovi uglovi su se preplašeno digli. Brzo je uletela u mobil.

"Evo", rekla je pruživši mi sivkastu kutiju fona. "Povežite se sa Jegerhauenom."

Mahinalno sam uzeo kutiju. Jegerhauen... Sada ću doleteti tamo i svi će početi da se brinu za mene. Sana će ustati, ako je ove noći uopšte i legla, probudiće Elefantusa i sve društvo njegovih robota, uključujući tu i Pateri Pata, i oni će svi zajedno da mi se podsmevaju, čuvajući me od svih oboljenja koje sam mogao da dobijem lutajući noću po planinama.

"Ko je to? Ko je to?" glas, mlad, pun uznemirenosti, glas Moje Sane ispunio je mali mobil. Uključite ekran! Ko se to javlja?

"To sam ja", razume se, potrudio sam se da mi glas zvuči što je moguće veselije i mirnije. "Malo sam zalutao, ali su me spasli pre nego što sam i uspeo da se preplašim ili da se smrznem."

"Već si u Kolibi?"

"Da", rekao sam, "ne uznemiravaj se. Već sam u Kolibi. Sada ću popiti kafu i krenuću kući."

"Ne, ne", brzo se pobunila. "Ni ne pomišljaj da kreneš noću. Čekam te na doručak."

"Nećeš se brinuti?"

"Sada sam mirna za tebe. Jer, tamo je Il."

"No, onda laku noć."

"Laku noći, dragi."

Držao sam još malo u rukama kutiju, toplu od Saninog glasa, posle sam se okrenuo prema mojoj saputnici i potrudio se da na svom licu pokažem da eto, nisam ni za šta kriv, jednostavno mi je sudbina takva da danas mogu da posetim tu Kolibu. Ali izraz njenog lica bio je tužan i strog, ona više nije prihvatila moju igru i kao da mi je prepuštala pravo da odlučujem šta jeste, a šta opet nije pošteno.

Tada sam se uozbiljio i odmah primetio da ona uopšte nije bila devojčica, već devojka, ali veoma mlada. Zaželeo sam da je upitam kako se zove i koliko joj je godina, jer sam odjednom osetio nekakvu tugu zbog toga što ćemo eto sada nekuda odleteti, ona će me predati na ruke nekim tuđim ljudima, nalik na one koji su me lečili i više se nikada nećemo videti. Bilo bi odista suviše podlo zalutati po drugi put na istom mestu.

U međuvremenu smo se digli u vazduh. Sela je na pod i sedela je tako, ispruživši noge i oslonivši se leđima o elastičan, ugnut zid. Seo sam preko puta nje i zauzeo istu pozu. Tada je ona privukla

noge, obgrlila kolena rukama i stavila na njih bradu - upravo onako, kao onda, na ivici pukotine. Počeo sam da je razgledam, jer do tada izuzev očiju ništa nisam uspeo da zapazim.

Kosa joj je bila crna, bujna, i bilo je toliko, da joj nije bila potrebna nikakva kapa. Lice joj je bilo opušteno nadole i nisam mogao da ga razgledam kako treba. Zglavci ruku su joj bili tanki, koliko je to moglo da se vidi pod crnim trikoom koji ju je celu obavijao od vrhova prstiju do podbratka. Preko trikoa je imala samo lak srebrnasti prsluk, pre lepote radi i zbog džepova, jer je triko specijalne namene održavao neophodnu temperaturu, i u njemu je čovek mirne duše mogao da se lagodno šeta čak i na severnom polu.

Najednom sam osetio nepodnošljivu tugu: eto danas za vreme doručka ću je se setiti - a čega ću moći da se setim? Da je bila u crnom. I samo to. A ako me ona sada upita: kakva je ona, koju ste nazvali svojom ženom i koje ste se posle uplašili? Odgovoriću joj, sva je u belom sa zlatnim. Eto, to bi bilo sve. Nisam umeo da vidim u ljudima ono po čemu oni žive, već sam video samo ono što je bilo na njima. I to ne zbog jedanaestogodišnjeg zatočeništva. Jednostavno nisam umeo. Da rastavim robota na šrafove sam umeo, a kada je stvar dolazila do čoveka... Evo, sedi preda mnom sada čovek. Ne moram baš da ulazim mnogo u njegovu dušu. Ali misao o tome, da kada bih čak i pozeleo, svejedno ništa ne bih uspeo, ta misao me je mučila, kao da sam bio svestan svoje manje vrednosti. I ja sam stavio glavu na kolena i čak sam, čini mi se, počeo nešto da mumlam. Kada bih mogao da pobeegnem odavde. I zašto sam se to obradovao mogućnosti da provedem noć na nepoznatom mestu? Doleteću, i otpočeće žurba, počeće da me razgledaju i mirišu sa svih strana, trudeći se da mi pomognu, i radiće sve to nevešto, gore od robota, i prokletom brzinom, koju su već odavno prestali čak i da zapažaju. Ali u toj žurbi ću osećati stalan, iako i nehوتيčni prekor što im oduzimam vreme.

Mek trzaj - mobil je ležao na zemlji. Izvukao sam se iz njega i ćutke pružio ruku toj devojkici, trudeći se da to uradim sa poštovanjem, kao da je ona bila dama stara sto i pedeset godina. Pripremio sam se već da se oprostim i uvučem nazad u mobil, ali sam se zadržao delić sekunde, da bih udahnuo više vazduha - nalazili smo se na visini od najmanje tri i po kilometra.

Mesec je već bio izašao. Ono što sam ugledao bilo je do te mere neočekivano, da sam odlučio i zaključio da uopšte više neću da razmišljam ni o čijem tako vremenu, sve dok barem na brzu ruku ne pregledam gde se nalazim.

Do vrha planine preostajalo je još jedno četrdeset metara. Ovde je ona bila pedantno isklesana sa svih strana, tako da se tu nalazila prstenasta galerija široka jedno pet metara; kamene kupe nalazile su se na toj ravni. Svaki ugao, koji je kao romb bio uperen napred, imao je prozor na desnoj površini i vrata na levoj, pri čemu je sve to bilo zatvoreno štitovima od titana. Sigurno je očekivana bura.

U udubljenju između dva susedna ugla zapazio sam još jedan mobil i figuru mehaničkog robota koji je čuvao stražu kraj njega. Prema svemu, to je bila remontno-energetska baza mobila posebne namene.

Vrata na najbližem uglu su se pomerila nekako neočekivano u stranu, i usledio je tako galantan poziv pokretom ruke da uđem, iz koga sam mogao da shvatim da ugledeno ponašanje za nju ne predstavlja nikakvo čudo. Tužno sam se osmehnuo. Ona, ispostavlja se, ima vremena čak i da koketira. Nisam hteo da se objašnjavam i jednostavno sam načinio pokret koji je označavao suprotno.

Začudila se. U tom čuđenju je bilo nečeg nadmenog, što nije podnosilo protivljenje. Razumljivo, jer se na protivljenje troši dragoceno vreme...

"Izvinite molim vas", rekao sam što sam mogao učtivije, "ali moram da se vratim u Jegerhauen. Moje prisustvo ovde nije baš neophodno, i zbog toga smatram da nemam prava da oduzimam dragoceno vreme stanovnicima ove 'Kolibe'."

Savila je glavu u stranu, i prinevši prst nosu, brzo prevukla njim po njemu od vrha ka

prekonosnici, kao da se skotrljala na sankama - fiju!

"Volite li kačamak sa medveđim čvarcima?" upitala je.

Tada sam i ja sagao takođe glavu i pogledao je. Mršava, sva u crnom, sa ogromnom šubarom crne kao gar kudrave kose koju je nemoguće strpati ni pod kakvu kapu - dragi punoglavac. Dobro. U tvojim godinama ti, verovatno, elementarna činjenica izvlačenja nepovezane budale iz ledenog jarka izgleda još malo pa kao pravi podvig. Hajde, pođimo.

Vrata su se otvorila, i umesto očekivanog sjaja luminatora, pred sobom sam ugledao kvadratni otvor, u kome je plamtela prava pravcata vatra. Nikakvih drugih izvora svetlosti u sobi nije bilo. Nikako nisam mogao da se setim kako se zove taj uređaj. Zidovi su me potresli isto toliko, ništa manje. Bili su načinjeni od složenih golih brvana sa tragovima grubog poliranja. Ista je takva bila i tavanica. Na podu su se valjale ogromne životinjske kože - njuška uz njušku. Duboke fotelje, takođe od drveta, bile su prevučene pravom pravcatom kožom. Kraj vatre je stajao čovek. Bio je obučen isto kao i ona, i isti srebrnasti prsluk mu je bio prebačen preko crnog trikoa. Bio je visok i začuđujuće mlad, iako to i nije padalo u oči zbog predivne crne brade, koja ga je činila sličnim kapetanu Nemu, dok je ovaj još bio princ Dakar. Sada mi je bilo jasno ko je ko. To je bio njen brat. To je i bio Il, o kome mi je govorila Sana. Okrenuo sam se prema svojoj saputnici.

"Ovo je Ramon", rekla je, "i, molim te, bez ikakvog šegačenja - on se danas ionako dosta napatio."

Pored nas se našao još jedan čovek, divan debeljko sa njuškom koja se smeškala, a na toj njušci se jasno videlo da je on pravi pravcati mediokritet. U koledžu smo takve zvali 'kretenčići'.

Ramon, Jegerhauen. Znala je ko sam i odakle sam. Odista, interesantno.

Prvi je prišao njen brat.

"Ovo je - Tuan", predstavila mi ga je, i osetio sam čvrsti stisak ruke u trikou. "Instruktor alpinističkog nacionalnog parka i specijalista za fonsku aparaturu."

Znači, to nije onaj Il, koga je poznavala Sana. Odista, šta je to moglo da bude opšte između nje i tog bradatog mladića? No, pre će biti da je Il - onaj, koji upravo ustaje iz fotelje, u crnoj jakni od jelenske kože i belim okovratnikom, sa brkovima i bradom, kao u kardinala Rišeljea i pepeljastim loknama koje su padale po ramenima. Taj je jedno deset godina stariji od Tuana. Kako ga to nisam zapazio?

"Lakost, naš kibermehaničar i tehnički bog, istovremeno najelegantnija brada Sunčanog sistema (čvrga bratu) i autor 'Leoparda'."

Nisam znao šta je 'Leopard' - simfonija, autoportret ili recept koktela, ali sam zbog nečega stegao lak, čvrsti dlan sa nehotečnim poštovanjem.

"A ovo je Džoša, ali ga svi mi zovemo Džabža, on je to sam smislio. On nas sve leči, hrani, oblači i briše nam noseve."

Tako sam otprilike i zamišljao njegove funkcije. Dlan mu je otprilike bio jedan i po put širi nego dug.

Osvrnuo sam se da vidim još nekoga, ali se ispostavilo da u sobi nije bilo više nikog.

"Nikog drugog ovde i nema." Moje misli su bile pogođene. "A Il - to sam ja."

Poklonili smo se jedno drugome.

"A sada, Džabža, Džabža, carujte", podviknula je Il, skočivši na kožu kraj same vatre. "Smrzli smo se. Potrebno nam je nešto jače."

Sela je, prekrstivši noge i ispruživši dlanove prema vatri. Začudili su me njeni pokreti. Bili su laki i odsečni, ali ja nikako nisam mogao da shvatim čime se razlikuju od pokreta ostalih ljudi. Sigurno bi se tako kretalo neko biće sa neke druge planete, koje bi spolja možda i ličilo na čoveka, ali koje se svojim telom može da radi sve šta želi - i evo, takvo biće su naučili: ruke mogu da se

savijaju samo u laktovima i ramenu, vrat - da se okreće devedeset stepeni i tako dalje. I sada se trudila da se ne razlikuje od ostalih ljudi i zbog toga sedi pravo, ne vezujući se u dvostruki čvor ili arhimedovu spiralu. Osetivši na sebi moj pogled, okrenula se prema meni i pokazala mi mesto kraj sebe. Pomislio sam da bi mogla ako bi samo poželela da se počese nosom između lopatica. Nasmejao sam se i seo pored nje.

Iza niske rešetke, po debelim panjevima jurcali su riđi, svetli gušteri sa repovima koji su se dimili. Il je gledala vatru, široko otvorivši oči, i činilo mi se da čeka samo nekakav poziv, da sklizne u plamen peći i pretvori se u čudnovatu ognjenu životinju.

"M-m?" upitala me je, brzo se i vešto okrenuvši prema meni.

"Ne, ništa. Jednostavno sam se setio da su u drevno doba ljudi verovali u postojanje salamandra - duhova vatre, žena-guštera."

"Ja nisam duh, nisam riđa i ne hranim se vazduhom, što se upravo spremam i da vam dokažem."

Skočila je. Iza nas se pojavio drveni sto. Džabža je, povezavši se kuhinjskom krpom, vukao tanjire i zdelu prekrivenu poklopcem. Uzgred budi rečeno, lično sam video da su imali slobodne 'gnomove' koji su to mogli da urade i brže i veštije. Tuan je otvarao flašu. Lakost je strpljivo čekao, smestivši se na naslon fotelje.

Il je počela da pomiče nosom.

"Glavno je već na mestu. Da sednemo."

Naviknutim pokretom je zauzela mesto domaćice pokazavši mi pokretom stolicu sa njene leve strane a desno su se smestili Tuan i Lakost. Džabža je nešto vraćao pored mene. Izgleda da je on pokorno obavljao dužnost kuhinjskog momka.

Zagledao sam se u poveću keramičku zdelu sa debelim dnom i poklopcem, ukrašenu jednostavnim ornamentom. Po njenim zidovima slivale su se kapljice vode, i shvatio sam da je jelo zagrevano na najjednostavniji mogući način - dvostruko dno posude se ispunjavalo vrelom vodom. Odista, trebalo je utrošiti mnogo rada (u sebi sam se odmah ispravio - vremena), da bi se stvorili nacrti, napravile mašine i proizvelo ovakvo posude po starinskim uzorima. Serviranje je imalo sve oznake umetničkog ukusa, i nisam mogao da pogodim ko je bio kriv za to: čuvar kuhinje Džabža, kapriciozna domaćica ili autor nepoznatog mi 'Leoparda'. Džabža je uzeo granu, zapalio je u plamenu, i soba je počela da se osvetljava sve više i više, kako je palio sveću za svećom u ogromnom bronzanom lusteru koji je visio nad stolom. U toj kući su očigledno svi bili skrenuli na stilizaciju u duhu srednjeg veka.

Ne bi se baš moglo reći da sam imao nešto protiv toga. Dobro bi bilo uvući se krišom u sobu Ile i baciti pogled - da se tamo kojim slučajem ne nalaze klavičembalo i portret predivnog ritera u beloju svili. Moja uobrazilja danas sebi dopušta malo previše. Kog me vruga zanimaju ta devojčica i njena soba? Bolje će biti da pogledam šta mi to u tanjir trpa večito nasmešeni Džabža? Dva komada gotovo crnog mesa i čitavo brdo nepoznate mi kaše - u svojoj kosmičkoj stanici takvu u zalihama nisam imao. U glinene šolje sa ručkama i poklopcima počelo je da se lije crno vino, koje je mirisalo nekako trpko i divno. Dobio sam užasnu želju da stavim laktove na sto i dograbim viljušku pesnicom onako, kako je, prema mojim predstavama, trebalo da utoljavaju glad krvožedni srednjovekovni baroni. Povremeno sam na sebi osećao pogled ispunjen dobro prikriivenom radoznalošću. To me je malo sputavalo i nije mi dozvoljavalo da se raspustim suviše brzo, iako sam osećao da okolnosti to u stvari dozvoljavaju.

Dok su se glave saginjale nad tanjirima, brzo sam bacio pogled oko sebe.

Ništa toliko ne odaje karakter čoveka, koliko način na koji jede. Džabža je gutao sve redom. Tuan je mrljao viljuškom po tanjiru. Lakost je uživao u jelu. Il je otvoreno tolila glad, kao čovek koji najmanje jedan dan nije sedao za sto. Verovatno se nalazila na dežurstvu, ili kako se to kod njih već

naziva, i prijatelji su jeli bez nje. U svakom slučaju bilo je očigledno da Lakost i Tuan sede za stolom samo radi opšteg društva i dobrog vina, koje je, prema starom običaju, bilo takođe u stilu te večere.

Il je digla ruku sa čašom. Puna čaša je bila teška, ona je morala da je obuhvati obema šakama, crnim šakama sa dugačkim tankim prstima.

"Za džinove, koji su umeli da se zahvale svojim spasiocima", rekla je meko, bez ikakvog izazivanja. Onako kao da je htela da me podseti na nešto jako-jako lepo, što je pripadalo samo nama dvoma.

"Objasnite", kraljevski je progundao Lakost.

Morao sam naglas da ispričam kako sam hteo da gurnem Il u provaliju. Namerno sam nazivao tu raselinu jarkom, da bi slika dobila na snazi.

"Časne mi reči, trebalo je!" neočekivano je na moju stranu prešao Tuan.

Verovatno su mu sestrići šeretluci već bili dojadili.

"Moram da priznam da ni ja ne bih imao apsolutno ništa protiv toga", sagao je glavu Lakost.

"Znači, niko nema ništa protiv", rezimirao je Džabža. "Napolju je još mračno, i preostaje vam samo da ispravite grešku. Provalija je udaljena jedva desetak koračaji."

"Ne prihvatajte, provociraju vas!" viknula je Il. "Sami su me naučili da se tučem, a sada hoće to da ilustruju." Skočila je na fotelju i izvila se, oslonivši se na naslon. Šta je ona bila u tom trenutku - gušter? Mačka? Kakva je to grabljivica, elastična životinjica, koja se baca na čoveka i u jednom trenutku mu pregriza žilu kucavicu? Ah, da, samur. Crni samur. A na drevnom jeziku - askir.

Posmatrao sam je i čekao da se baci na mene. Bio sam gotovo siguran da će to uraditi. Zamišljao sam čak, kako tanki prsti, crni prsti obuhvataju moj vrat, ali mi ipak polazi za rukom da je odvojim od sebe i odvučem je ka provaliji koja opkoljava Kolibu - i tada sam je se setio, zamrlu na mojim rukama sa opuštenim trepavicama.

"Aha!" povikala je. "Preplašili ste se! I pravilno ste uradili. Ovi hvalisavci ne mogu sami da izađu na kraj sa mnom, jedino možda udvoje. Trebalo je tada da vas ostavim tamo i da se ne odazivam, sve dok se ne biste skotrljali nadole."

"I šta bi se onda desilo?" zainteresovao sam se.

"Ništa. Lupili biste nogama o suprotan zid i mirno biste se odande izvukli. Provalija tamo nije dublja od metar i po."

"I sve u svemu", rekao sam, "zašto ste me uopšte spasavali? Jer, to ne ulazi u vaše obaveze."

"Malo čudne predstave o zadacima i obavezama osoblja spasilačke stanice", savivši glavu na stranu, zamišljeno je rekao Lakost.

Učinilo mi se da se šalio.

"Spasilačke?" upitao sam.

"Da", mirno mi je potvrdio.

To je bilo odista odlično smišljeno. Spasilačke?! Ne, pomislite samo - spasilačke! Počeo sam da se smejem.

"A od čega vi tu spasavate? Jer, svako može da sazna... Ne, junačine ste, odista! Volim zdrav humor. Spasioci..."

Svi su zbog nečega gledali nekuda u stranu, kao da su sa puno takta čekali da prestanem da se smejem. A ja nisam prestajao. Jer, mnogo mi se to dopadalo - spasavati ljude koji znaju da svejedno ne mogu da poginu. Nekada se to nazivalo 'uzaludan' posao.

"Znate šta, momci", rekao je najednom čovek okruglog lica sa kuhinjskom krpom oko pojasa, "kako bi bilo da pljunemo na zakone gostoprimstva, dograbimo našeg poštovanog gosta pod ruke i bacimo ga sa startnog postolja. Da će se razlupati - razlupaće se. Ali će nešto ipak i ostati čitavo."

Komade ćemo sakupiti - moraću istina i da radim: ruke i noge ćemo zameniti biokvantnim protezama, razne tamo jetre i slezine ćemo postaviti najbolje, one koje su patentovane. Pamćenje ćemo obnoviti gotovo u potpunosti - to vam garantujem, zatražićemo u profilatorijumu snimak nervne strukture... Šta velite?"

Više se nisam smejao.

"Sluh ćemo mu obezbediti najbolji mogući." Džabža je prebacio salvetu preko savijene ruke, sagao glavu, smeškajući se, "Vid - najoštriji mogući. Njuh - fenomenalan. Hoćete li? A posle živite i proživljavajte sve dodeljene vam godine mirno, živite - preživljavajte, decu..." Bacio je brzi pogled prema Il i presekao se.

"Dobro", rekao je, "odustajem od prebijanja deteta. Prisutnima je jasno da je najbolje ne padati sa brda. Da bismo preživeli svoje dodeljene nam godine", ponovo svirep pogled u mom pravcu, "po mogućnosti sa sopstvenim ekstremitetima. No, a o onima koji se iz ovog ili onog razloga nisu još dosetili da se obrate Komitetu 'Overatora', tu čak ništa i ne govorim - za njih je to potpuno kontraindiktorno", i ponovo je sa minimalnim prijateljstvom - suviše demonstrativnim da bi ono moglo da bude iskreno - bacio pogled na mene.

Svirepost mu je bila odista zabavna, i to me je malo pomirilo sa lekcijom koju sam upravo dobio. Da godine prevedene u usamljenosti dobro se iskazuju na psihi.

Lakost je, očigledno, bio istog mišljenja:

"#Vi ste onaj mehaničar, koji se jedanaest godina dosađivao na nekakvoj tamo vasijskoj stanici?"

Sve znaju. Klimnuo sam glavom.

"Kog vraga ćutite?" najednom je eksplodirao Džabža. "Po prvi put uloviš u planinama odista interesantnog čoveka, a njemu ni na pamet ne pada da ti plati za gostoprimstvo. Pričajte šta vam se to desilo."

Taj Džabža je naređivao kao da je bio u najmanju ruku šef baze. Divna džukela. Ali, bio sam mu zahvalan već i zbog toga što je nosić na crnočkoj njušci krenuo naglo uvis, da niko ne zaboravi ko me je upravo upecao, tako interesantnog, iz ledenog groba.

"Mislim da u opštim crtama i sami sve znate", pokušao sam da se skromno izvučem.

"Pričajte! No!"

Vidi, vidi, ala je to kapriciozni punoglavac!

I najednom se preda mnom pojavilo svetlo Sanino lice. "Ne treba... Ne sećaj se toga... Ne gubi vreme na to naše vreme..."

Ti momci su čekali od mene vesele dogodovštine. Desetogodišnje kosmičko putovanje. Tajna sudbonosne kosmičke stanice i iskušenja svetog Antona na savremeni način. A za mene su to bila ona četvorica koja su poginula prvih trenutaka tih godina i koji su bili sa mnom sve do ovog trenutka. Bio sam kriv pred njima i ni razlozi sopstvenog rasuđivanja, ni Sanina volja nisu mogli da me nateraju da se opravdam, ili da ih zaboravim.

"Pa vi tamo niste bili sami. Kako se to desilo da se ostali nisu vratili?"

Pogledao sam Džabžu sa mržnjom. Zašto se zakačio za mene? Kakvo je imao pravo da me pita o onome zbog čega sam bio kriv pred ljudima? A ono, što se odnosilo na mene samoga, nisam imao nameru da otkrivam ovde, u nekavom kutu u koji sam slučajno dospeo, gde mi je suđeno da provedem jednu noć.

"Pregledali smo vasijsku stanicu i nešto popravili." Trudio sam se da se izvučem sa kratkom informacijom. "Dobili smo sa Zemlje odobrenje za poletanje i krenuli smo sa stanice. Dva puta smo je obišli jer, kada smo doletali, njen signalizacioni sištem nije funkcionisao baš najbolje. Na prvom

krugu je sve bilo u najboljem redu, a na drugom su signali počeli da se gase. Posle nas je nešto bacilo nazad, na njenu površinu... Tada nisam shvatio da se to dešava suprotno volji komandira broda. Mislio sam da se on to svesno vraća nazad da bismo popravili kvar. Meni to nije odgovaralo - jer je sistem signalizacije u celosti ležao na mojoj savesti."

"No?" rekao je uzdržano Lakost.

"Prešao sam na međuplanetarni fon, pošto na ultra kratkom ne bih mogao da se povežem sa kibercentrom stanice, i pozvao dežurne 'gnomove' iz sektora prijema i signalizacije. 'Izlazite Prvi!', doviknuo mi je komandir i ja sam, ne navukavši još ni skafander, izleteo iz broda i ogromnim skokovima pojurio prema 'gnomovima' koji su se pojavili iz lifta. U poslednjem trenutku mi se učinilo da mi komandir i mehaničar - foničar sa očajničkim izrazima lica nešto dobacuju iz međuplanetarnog fona. Toga sam se setio posle, kada sam počeo svega da se prisećam. A tada sam jurio prema robotima, i najveći od njih me je neočekivano dograbio i bacio se u lift zajedno sa mnom. Počeo sam da vičem i da se otimam, ali vam je valjda jasno, da je to nemoguće uraditi, ako robot otkaže poslušnost. Lift je pojurio nadole sa ubrzanjem ništa manjim od slobodnog pada, i kada se zaustavio na srednjem, horizontalnom nivou, trzaj je bio suviše jak i izgubio sam svest."

U stvari, to je bilo sve. Šta sam još mogao da im ispričam? Kako mi se priviđalo da čujem njihove povike, da lupaju o metal, da čujem škripu metala? Kako sam se borio sa robotom, ne dajući mu da me spasava? Kako do dana današnjeg...

"Vi ste bili najmlađi na brodu?" tiho me je upitao Džabža.

"Da", odgovorio sam, ne shvatajući čemu to pitanje.

"I on vam je naredio da prvi izađete..."

Da, morao sam da izađem prvi i spustim se u odeljenje fonotona. Bio sam najmlađi... I čekala me je Sana. Komandir je znao da me je čekala. Naredio mi je da pođem prvi. Možda mi je još nešto naredio, ali ultrakratki fonovi su već ćutali. A ja čak nisam uspeo ni da se osvrnem i bacim pogled da vidim da li je neko izašao za mnom ili nije.

"Mislim da niko više nije ni izašao", zamišljeno je rekao Lakost. "Kada je počela da otkazuje aparatura, onda nije mogla da radi ni izlazna komora broda."

"Otvor je mogao iznutra da se iseče", rekao je Tuan, kao da je to sada bilo od nekog značaja.

"Ne", rekao je Džabža. "Vreme. Ne bi uspeli to da urade."

"Zašto na visokoj stanici nije bilo uređaja za momentalni prenos broda do hangarskog lifta?" nije prestajao Tuan.

"Odakle sam mogao da znam zašto ga nije bilo."

"Sada ti liftovi postoje svuda", rekao je Lakost, "ali zar bi to moglo da ih spase?"

Klimnuo sam glavom:

"Hangar se nalazio na dubini od pedeset metara. Ne bi uspeli ni da izađu iz broda, a zračenje bi već dostiglo smrtonosnu jačinu, a metal bi, deformišući se, zgnječio zvezdanu letelicu, kao što je to uradio i sa celim hangarom."

"Ali zračenje nije momentalno prodrlo u dubinu?"

"U svakom slučaju dovoljno brzo. Spaslo me je još i to, što je metal, postajući sve sabijeniji, i sam postajao neka vrsta izolacije. A uz sve to je postojalo i zaštitno polje svakog horizontalnog nivoa. Njega je uključivao moj 'gnom'."

"Pa to je bilo smrtonosno za one, koji su ostali gore!" uzviknuo je Lakost.

"Kiberi donose svoje odluke momentalno. Bojim se da je netraženi spasilac proračunao da su ona četvorica mrtva još pre nego što su oni i prestali da dišu. I tada je sva njegova briga bila preneti samo na mene."

"Netraženi spasilac'", podsmehnuo mi se Džabža, "da li ste barem sačuvali tog 'gnoma'?"

"U njemu se pojavilo nekakvo usmereno zračenje, predao me je drugom robotu, a sam je ostao u gornjem sloju."

"Napravili su ga dobri ljudi, Ramone."

"Znam to Džoša."

Pogledali smo jedan drugome u oči. Najednom sam shvatio šta je za mene učinio taj čovek.

"Ipak ostaje zagonetka, na koji je način metal dobio kvazidijamantsku kristalnu strukturu, do sada nepoznatu..." govorio je Tuan.

"U vašem 'gnomu' ima nečeg od Leoparda...", govorio je Lakost.

Il je ćutala, stegavši dlanom dlan i zabivši nos u njih. Ali video sam da me ona ne samo jednostavno sluša, već da se trudi, kao i svi, da pronađe taj nepostojeći put spasavanja one četvorice, koji bi predstavljao, kada bi se pronašao, optužbu protiv mene. Bio sam uveren da su ga oni tražili pošteno i da ni jedan ne bi prećutao, da ga je pronašao.

"Jedanaest godina imati nad glavom tu jezivu gomilu", zamišljeno je rekao Džabža, "i njih, onu četvoricu... Kako ste to mogli da izdržite, Ramone?"

"Naterao sam sebe da ne mislim na to. Znao sam da ću se izvući. Radio sam. Montirao robote. Da po mene nisu doleteli, svejedno bih izašao na površinu i poslao vest na Zemlju."

"Čovek može jedino da vam zavidi."

"Ne baš", rekao sam. "Čim sam se vratio ovamo, sve je postalo mnogo komplikovanije."

"Svest o krivici?"

"Da."

"Na vašem mestu ništa ne bih mogao da uradim", sigurnim glasom je rekao Džabža.

"Ja takođe", rekao je Lakost.

Tuan se ugrizao za usnu i sagao glavu. Bio je suviše mlad da bi se tako brzo predao. Znao sam da će još da se kači za Lakosta i Džabžu. Bio je suviše dobar momak da to ne bi uradio.

Sada su svi ćutali i to ćutanje je ličilo na odavanje poslednje počasti onima koji su danas umrli, da više nikada ne vaskrsnu u mojoj svesti. Pamćenje - to je već nešto sasvim drugo. Što je jasnije pamćenje, to je dalje za njega sve ono što mi za pamćenje nazivamo večnost.

Večno sećanje.

"A da li znate", najednom je rekao Tuan, "da bi vam pre jedno četiri stotine godina otprilike, digli spomenik. Ranije je takav čovek smatran za heroja."

Zajedno smo se nasmejali i ustali od stola.

"Tada su oni i bili heroji", rekao je Džabža, stavivši ruku na Tuanovo rame. "A sada su svi takvi. Zar bi ti, da si se našao na Ramonovom mestu, poludeo? Ili bi se možda obesio? Ti bi i dalje bio čovek. To je već odavno-odavno prestalo da biva junaštvo i pretvorilo se u dug."

"Dosada", rekao je Tuan. Ponovo smo se nasmejali.

"Budala", mračno je zaključila Il.

Iznenada se začuo otegnut, melodičan zvuk. Istovremeno su svi zidovi počeli da se presijavaju nekako plavičasto.

"Ne uznemiravajte se", rekao mi je Džabža. "To nije uzbuna. To je običan poziv. Neko je slomio skije ili ispustio alpinistički štap."

Zajedno sa Tuanom nestao je u levim vratima. Kroz nekoliko minuta odatle se vratio pozeleneli Tuan.

"Sedamdeset i četvrti kvadrat?" upitao je Lakost takvim nemarnim glasom, da sam odmah shvatio da se tu krije nešto, nekakva podvala.

Tuan je ćutke krenuo prema izlazu, navlaćeći kapicu sa naoćarima.

"Moj najdublji naklon predivnim damama!" doviknuo je za njim Lakost.

Tuan je zalupio vrata.

Ušao je Džabža.

"Nije to na svome mestu, dećaci", rekao je, obraćajući se uglavnom Il. "Zar baš niko nije mogao da ga zameni? Jer, tamo je najmlađi - osamdesetogodišnjak. I oni ga pozivaju svaki put, kada neoprezno priđe fonu. No, dobro, iskupi svoju surovost brigom za gosta. Laku noć."

Džabža i Lakost su se udaljili.

"U ćemu je stvar?" upitao sam

"Tuan mašta da u planinama susretne predivnu neznanku. A za njim uzdišu prestarele dame koje posećuju nacionalni park. Ova grupa ga poziva već ćetvrti put. Da, lepota je odista teško breme."

"Ipak vam je on zgodan..."

Il me je zaćuđeno pogledala. A onda mi je lagano odgovorila:

"Da, on mi je odista zgodan." Sa akcentom na onom 'mi je'.

"A sada hajdemo, ja sam ovde nešto nalik na sobaricu i treba da vam sa ućtivim osmejkom pokažem vaše apartmane."

"Šteta što se sada više ne daje bakšiš. Vaš talenat u ulozi sobarice u bukvalnom smislu uzalud propada."

"A šta biste mi dali?"

"Dva srebrna novćića. Svaki za jedan sat."

"Kako je to malo!"

"No, onda jedan zlatnik. Zlatnik - to je jedan dan."

"A to znaći dvadeset i ćetiri srebrnjaka... I ipak, to je malo."

"Vi ste obićni mali ućenjivać. Od vas ne bi ispala dobra sobarica."

"A vi mi nudite raskošni rep još neubijenog medveda. Jer, i ne znate koliko zlatnika još zvecka u vašem ćemeru."

"A znate li to možda vi?"

Klimnula je glavom.

"I šta, da li vas je to obradovalo?"

Slegla je ramenima tako bezbrižno, da mi se srce steglo. Brbljao sam sa tom devojćicom, a tamo, u Jegerhauenu je spavala ona koja je nosila sve belo sa zlatnim; ali sve zlato, koje se nalazilo na njoj, nije moglo da joj doda ni jedan jedini novćić vredan jednoga dana.

"Koliko vam je godina?" upitao sam Il. Prekorno me je pogledala!

"Prava žena krije ne samo koliko je godina napunila, već i to, koliko joj je godina još preostalo."

"A ipak?"

Tiho je uzdahnula, kao tamo, na steni.

"Osamnaest."

"A koliko vam je još ostalo?"

"Imam osamnaest godina. A vi me pitate o tome šta će biti - bu-u! I ako vam odgovorim, ko će biti manje taktićan - vi, kada me pitate, ili ja, što vam odgovaram?"

Imala je neko osećanje. Pravilno je uradila što mi nije odgovorila. Bilo bi mi ipak suviše bolno zbog Sane.

"Izvinite. I onako sam vas suviše zadržao."

"A meni nije stalo baš previše do mojih novćića. Uz sve to, niste mi ukrali više od desetak bakaruša. Idite i spavajte."

"A vi?"

"Ostaću ovde. Moram da budem spremna, dok je Tuan odsutan."

"No, i ja ću onda ostati ovde. Svejedno, do jutra nema više od tri sata. Nemate ništa protiv?"

"U našoj Kolibi postoji zakon - ne smetati jedan drugome da se prave gluposti."

"Zahvaljujem se."

Ispružio sam se pred vatrom koja se gasila, podigao medveđu glavu kao jastuk i odmah počeo da tonem u san.

"Kamin...", doplovilo je odnekud iz daleka, "to se zove kamin..."

Posle se nad mene nadnela Sana i brzo počela da šapuće: "Ne treba... Ne sećaj se toga više..."

Okrenuo sam se nekoliko puta, i kada je njeno lice nestajalo, odmah sam zaspao - lako i mirno.

I isto sam se tako lako probudio, kada je počeo da me drmusa Džabža.

6.

"Il je odletela?" upitao sam.

"Zašto? Doleteo je Tuan i otišli su na spavanje. Ako dođe poziv, otići ćemo ja ili Lakost."

"A uniforma?"

"Triko? Dobar bih ja bio u njemu. Snaći ću se već i ovako. Uzgred budi rečeno, Il je rekla da bi trebalo da budeš kod kuće na doručku."

"Tačno je. A ovde više ništa neću dobiti?"

"Znaš šta? Hajdemo u kihinju."

To u stvari nije bila prava kuhinja, već radni kutak, nekakvo predvorje raja. Iz susedne prostorije mirisalo je na svežu kafu i još nešto prženo.

"Hladno meso, kafu i jagode", doviknuo je Džabža. Tog istog časa metalne ruke pružile su iza vrata sve što je traženo. Džabža je prihvatio tanjire i postavio ih pred mene.

"A ti?" upitao sam ga.

"Lakost i ja smo upravo doručkovali. Ne stidi se. U Jegerhauenu nećeš dobiti medveđe meso."

"A odakle ti ono ovde? Na Veneri, čini mi se, još nisu počeli da gaje medvede."

"Bili smo u lovu." Džabža se blaženo osmehnuo. "Jer, mi na to imamo pravo, samo oružje ne sme da bude novije od hiljadu devetstote godine. U tome je problem. Kroz mesec dana ćemo krenuti u lov na jelena. Hoćeš li sa nama?"

"Idete svi, učetvoro?"

"Ne, Il to ne voli."

"Čudnovato. Čovek bi mogao da pomisli suprotno. A njen brat?"

"Kakav brat?"

"Tuan", rekao sam ne baš mnogo sigurnim glasom.

"Kakav joj je on do vruga, brat! Jednostavno - žutokljunac. A oni odista i liče. On odlično puca, ima muzejski vinčester. No, jesmo li se dogovorili?"

Odmahnuo sam glavom.

"Dopada ti se u Jegerhauenu?"

"Da", rekao sam čvrstim glasom. "Dopada mi se tamo, Džabža."

Pogledao me je i više me ništa nije pitao. Bio je to odista momak koji je začudujuće brzo sve shvatao.

Uzeo sam za peteljku najveću jagodu i počeo da je vrtim pred sopstvenim nosom. Kako je sve jednostavno bilo u toj kolibi. Večere pri svećama, lov, muzejski vinčester... Kao da ih ono, što je potreslo celo čovečanstvo, nije ni dotaklo. A možda oni i ne znaju?

"Slušaj, Džabža, a da li odista znate ono?"

"Nego šta", odlično me je shvatio i nije se uopšte začudio.

"I kome je to samo palo napamet prvome da obnaroduje takve podatke? Samom Erberu?"

Pogledao me je malo začuđeno.

"Interesantno, a kako ti zamišljaš to tvoje: 'obnarodovati'? Možda misliš da su u svakoj kući okačili spiskove ili da su uputili pozive: 'Treba da se javite tamo i tamo da bi ste se upoznali sa datumom sopstvene smrti...' Ne, dragi moj. Ono što se tada dešavalo - ne može se opisati. Kongres psihologa, konferencija sociologa, fonoplenumar heopsihologa, kongres neurologa, simpozijum neuropatologa, svezemaljski fonoreferendumi su obavljani jedan za drugim, kao potok meteorita. Sve je kiptelo, vrilo, kao kaša u loncu. I tek kada se apsolutna većina izjasnila protiv konzervacije tih prokletih podataka i za obavljanje eksperimenata na strogo dobrovoljnim principima - tek tada je

Komitet 'Overatora' doneo 'Odluku o dostupu podacima...' - postoji takav talmud. Čitali su ga kao fantastični roman - sve sama upozorenja tipa: ako nadesno kreneš - san ćeš izgubiti, ako nalevo kreneš - apetit ćeš izgubiti, a ako pravo kreneš - devojke te neće voleti..."

"I ipak si krenuo."

"Pročitao sam i - krenuo."

"Oh, suviše nekako lako kod tebe to ispada... Ali ima i takvih koji nisu krenuli?"

"Prirodno."

"Ima li mnogo takvih?"

Džabža je slegao ramenima:

"Pored tebe, u Jegerhauenu još trojica. I svi znaju. Kod nas ih ima četvorica. I takođe svi znaju. Jer, 'Overator' je ipak nosio kolosalno znanje. Trebalo ga je uzeti - da se vidi može li od toga biti nekakve koristi."

"Eksperiment na čoveku."

"Ali zato - kakav samo eksperiment! I ti ne bi pristao?"

"Obavio bih ga sam na sebi. Samo na sebi."

"Aha! Konačno smo došli do istine - na sebi. U stvari je tako ispalo - svako je odlučio da ga obavi na samome sebi. Čitao si tamo, u toj tvojoj vasijskoj stanici sigurno razne knjige o Poslednjem Svetskom ratu. Sećaš li se: izlazi komandir pred stroj i govori: to je potrebno, ali, to je - sigurna smrt. Ko će? I evo, izlaze: prvi, drugi, treći, a posle toga odmah po trojica, četvorica, sedmorica, i evo, svi ostali iskoračuju napred - i ponovo je pred komesarom jedan jedinstveni stroj. A kod vas se u takvom stroju nalaze - trojica. Kod nas - četvorica. A negde možda nema čak ni nikoga. A negde su u njemu hiljade, milioni."

"Tada je od svih njih trebalo odabrati samo nekolicinu."

"Nekolicinu? Interesantno. A koju to - nekolicinu? Ko bi to preuzeo na sebe da izabere Lakosta, a meni da kaže: bratac, ti ne odgovaraš! Ili suprotno. U tome i jeste stvar, što su u tom stroju svi bili jednaki, slabih u njemu nije bilo. U istoriji čovečanstva nastupali su trenuci, kada su ljudi, svi do jednoga, nešto umeli. Svi su oni - apsolutno svi - počeli da se kreću na dve noge. I evo, svi su počeli da govore. Svi su, sa naizmeničnim uspehom, počeli da se uspinju stepeništem civilizacije. A tada je nastupio trenutak kada su svi ljudi na Zemlji postali članovi komunističkog društva. I stvar uopšte nije u društvenoj formaciji, iznutra je čovek postao drugačiji. Kao da su počeli da ga mese od nekog drugog materijala. Tako smo i došli do toga da su za Erberov eksperiment bili pogodni apsolutno svi."

"Sve su to samo opšta rasuđivanja", prekinuo sam ga. "Ja živim sa ono troje, i mogu to bolje da vidim. A da i ne govorimo o tome, da ni u kom slučaju ne bih dopustio da tim podacima imaju pristupa žene i deca. Ja bih porazmislio i što se tiče Elefantusa i Pateri Pata..."

"Što se tiče žena i dece, toga se okani. Deci niko ništa ne govori, u Komitet ljudi mogu da se obrate tek kada napune šesnaest godina, a sa šesnaest godina čovek više nije dete. A žene su jače i od tebe i mene. Što se pak tiče doktora Elie i onog tvog Pata, ti ih, bratac moj, iako i živiš sa njim pod istim krovom, posmatraš jednostrano. Tek si nedavno saznao za 'Overatora', a za njih je to - već odavno preživljena stvar. Oni sada imaju, lako je moguće, mnogo ozbiljnije brige. Pogledaj ih malo bolje, porazmisli."

"Ipak je sve to nehumano, Džabža..."

"Nehumano...", počeo je da žvaće, "humano ili nehumano? Reč je odista začuđujuće odgovarala za preživljavanje i od višekratnog ponavljanje je fantastičnom brzinom gubila svoj pravi smisao. - No, dobro, izvršimo još jednu ekskurziju u Poslednji Svetski rat. Zamisli da se čovek izvlači iz rova i

staje pod mitraljeski rafal. Može li?"

"Ako je to zahtevano..."

"Ne vrdaj. U odnosu na njega samoga - da li je to humano?"

"Ma kakvi!"

"I ja sam istog mišljenja. A on se i pored svega toga izvlači iz rova i zatvara svojim grudima neprijateljski mitraljez - svojim telom. I daj da završimo jednom za svagda o humanizmu. Sada se čovečanstvo našlo pred teoremom. Dato je - znanje. Potrebno je dokazati da li je to znanje potrebno ljudima? I nema drugog dokaza, do izneti sve na svojim plećima. Preneti do poslednje granice, baciti sve u vražju mater i reći..."

"Ne treba?" povikao sam.

"Pazi samo kako si to brzo zaključio! Eksperiment se još obavlja. I nemoguće ga je zaustaviti, sve dok na Zemlji živi i jedan jedini čovek našeg pokoljenja."

"Pa sam si rekao da se može desiti da ne znaju baš svi. Tako da nije reč baš o celom pokoljenju."

"Ne, brate, upravo o celom pokoljenju. Sećaš li se pokoljenja prve revolucije, građanskog rata, osvajanja kosmosa. I nije važno koliko se tamo u procentima kretalo pod crvenom zastavom, koliko je nosilo šinjel, koliko je letelo međuplanetarnim brodovima. Važno je da su postojala takva pokoljenja. Jer inače - kako ih razlikovati? Po godinama? Odbrojao si dve decenije i - gotovo je pokoljenje? Nije, bratac. Pokoljenja se, izvini za visokoparne reči, računaju po podvizima. A podvig - jednostavno, ljudski - to je kada se bojiš i kada ti je teško, a ono čega se bojiš ipak radiš. Ne znam kako će nas nazivati u istoriji, ali mi, barem po mome mišljenju, imamo pravo na to da sebe smatramo za pokoljenje."

Pogledao sam ga - ko zna, možda su tu umeli da se drže, ali nekako nisam mogao da povežem njegovu prostodušnu njušku sa rečju 'podvig'.

Ustali smo obojica.

"No, da krenem."

Izašli smo na parking ispred Kolibe. Dva mobila - jedan težak, pun robota i razne opreme, a drugi žut, jednosed, dežurali su kraj vrata.

Džabža mi je pružio ručerd, obraslu riđim čekinjama, izdahnuo jaku struju toplog vazduha i rekao:

"Znaš šta... Kada tvoje ushićenje Jegerhauenom dostigne kulminaciju, pozovi Kolibu, mobil i dođi ovamo. Salut, Ramone."

"Salut, Džožu." "

"Džabža", rekao je i rastopio se u širokom osmejku. "Dža-bža."

Uvukao sam se u mobil. Moje skije bile su na podu. Svet je bio žut i čist, kao da sam sedeo u tegli sa medom i posmatrao iz nje planine koje su se taložile poda mnom. Koliba se više nije videla - sakrili su je oblaci.

"Nisam zakasnio?" Upitao sam jednostavno zbog toga, što nisam uspeo ništa drugo da smislim dok sam leteo.

"Nisi", rekla je i krenula prema verandi, na kojoj smo jeli.

Krenuo sam za njom, smatrajući da dvostruki doručak i nije baš tako surova kazna za glupavo proćerdanih pola dana.

Trpao sam u sebe sve, što sam po svojoj gluposti poručio pre deset dana.

Sana me je pažljivo pogledala:

"Nije ti dobro?"

"Šta ti je. Jednostavno sam već jeo i tamo."

"Onda da ne gubimo vreme", rekla je ustajući. "Jer, i ja sam već doručkovala."

Odlično sam shvatao da je to neistina.

"A meni se dopada", bio sam uporan i nastavio sam da trpam u sebe nekakvu odvratnu ribu.

Stajala je, oslonivši se na sto i mirno me posmatrala.

Veliko Znanje, mislio sam sa gorčinom. Veliko Znanje koje su preuzeli na svoja pleća najjači ovoga sveta. Kada bi Džoša mogao da vidi ovu scenu... A znanje - ono je odista veliko i snažno. Kada bih sada bio slobodan, već bih leteo prema Kipru da bih na sebi iskusio šta ono daje. Nisam čak ni sumnjao u to da ono odista može da da jako mnogo. Pitanje je samo - kome? Možda je Džabža upravo zbog njega i postao onakav, kakav je. I Lakost je upravo zbog toga stvorio svog mitskog 'Leoparda'; Il i Tuana ne treba uzimati u obzir - oni su još prava deca, oni o svemu tome još nisu ni razmišljali. Ali kada počnu da razmišljaju - to će ih učiniti još jačim, celovitijim, osmišljenijim. U to nisam sumnjao.

Ali šta će to Sani? Da bi imala prava da me muči svojom brižnošću? Da bi mi meko stavljala na znanje da moram da idem da se prošetam i da mi oko vrata vezuje topao šal, a posle da ludi od uznemirenosti i da me dočeka onako, kako me je danas dočekala, i ponovo da me pušta, i ponovo da me privlači nazad...

Načinio sam poslednji pokušaj:

"Sedi i jedi. Kada čoveka posmatraju, on počinje da gubi apetit."

Nije ni pomislila da sedne. Bacio sam viljušku i čutke otišao u odaju za kibernetiku. Njena haljina šuštalala je za mojim leđima.

Duž zidova bile su poredane nekakve razvaline upečatljivih razmera.

"A kakva su sad ovo iznenađenja?"

"Kiber-dijagnostičari starog tipa, bez imitirajućih shema. Dijagnostičari u pravom smislu te reči - bez metodike lečenja. Konstatovanje same činjenice oboljenja. Mislila sam da bi u prvoj etapi mogli da te navedu na neke ideje."

Ne bih imao ništa protiv toga da mi na pamet padne bilo kakva ideja. Prišao sam prvom kiberu i počeo da se pravim da mu analiziram shemu. Dobro je što je Sana bila lekar, a ne mehaničar. Odvrtka u rukama mi je bila potpuno dovoljna da izgledam kao da radim. Kada je prošlo petnaestak minuta, pogledao sam Sanu. Nije se uopšte spremala da ode. Uključila se na najveći od tih brontosaurusu i usredsređeno slušala brzo šaputanje koje se čulo iz fonoklipsa. Čini mi se da će moja želja - da radimo zajedno - od ovog jutra početi da se ispunjava.

Nisam imao gde da se povučem, i počeo sam da se bavim shemom svog starca. Bože moj! To je bio čitav kibernetički grad! Spoj medicinskog fakulteta sa čitavim univerzitetom - nepotrebni programi fizike, matematike, biologije, pa čak i filosofije. Da ljudi nisu umeli da prave smanjene kopije shema - takva mašina bi zauzimala prostor od najmanje jednog kubnog kilometra. Neka je pregleda Pedel i odabere šta mu treba.

"Sana, a gde je Pedel?"

"Potreban ti je?"

"Razume se, bez njega sam kao bez glave."

"Čini mi se da je ostao tamo."

"Ne može biti. Naredio sam mu da te prati!"

"Pateri Pat ga je isključio."

Nisam počeo da se raspitujem zašto, da ne bih naleteo na nepotrebna pitanja. Sana je izašla da pošalje dežurnog 'gnoma' po Pedela.

Pedel se pojavio kroz deset minuta. Sane nije bilo. 'Aha - pomislio sam - uloge su se izmenile.

Sada će on da me drži na oku'.

Prišao sam mu i uključio mu na stomaku lampicu bioemitovanja. Ali ona se nije palila. To još nije značilo - mogao je i da pamti.

"Kako si se proveo?" upitao sam ga.

"Ne sećam se, bio sam isključen. Uključila me je maločas Sana Loge."

"Slušaj", odlučio sam da ga isprovociram. "Ako bi nekom čoveku, za normalan rad bile potrebne svakodnevne šetnje, skijanje, na primer, i kada bi to čovek radio - šta misliš, da li bi to radio zbog toga što to mora, što to može ili što hoće?"

"Što mora", odgovorio je bez razmišljanja. "Čovek mora da održava sposobnosti svakodnevnom aktivnom delatnošću."

"Hvala ti, smirio si me, sam sebi sam izgledao kao poslednji podlac. Kakav ti je pogram za danas?"

Program mu je bio preopširan, i naredio sam mu da počne da radi. Jadna riđa stoka. Svojevremeno su me razgovori sa njim zabavljali, iako on za mene nije bio ovaploćenje čoveka, kao što je to bio slučaj sa Sanom. Sa tobom mi je bilo bolje nego sa nekim ljudima. Sada mi jednostavno nisi potreban, ali - doći će, nastupiće dan, i osetiću da si mi - neprijatelj. Ti si sa njima - sa Pateri Patom, Elefantusom i... Sanom. Ti si njihovo čedo. Ne. Ti si njihovo delo. No, radi, radi. Kiberneprijatelju.

Pedel je poslušno radio nad našom shemom i teško da je mogao da pogodi da mu u sebi izjavljujem da ga mrzim. Jednostavno sam tog dana spavao samo tri sata, i trebalo ga je poslati negde dalje i smestiti se u neki kutak. A ako najednom uđe Sana, onda ću morati da joj objašnjavam šta sam radio cele noći, i moraću da joj prepircavam naše razgovore, a osećao sam da to jednostavno neću moći da učinim. Smestio sam se u fotelju sa knjigom u ruci i ispružio noge. Razume se, dva mehaničara za jedan nacionalni park - to je kap u moru, čak i sa najsavršenijim pomoćnim robotima. Kakav samo mora da je kod njih sistem signalizacije! Čak je strašno i pomisliti. Samo da Džabža ne pronade mehaničara, ne sačekavši da mogu slobodno da raspolažem samim sobom. Ne mogu valjda da mu kažem šta me vezuje za Jegerhauen. Iako nisam ni mislio da mogu sa nepoznatim ljudima da govorim o onima, o onoj četvorici, a eto, mogao sam - i kao da sam se izlečio. Džabža... U koledžu smo takve nazivali 'kretencići'. A eto šta iz njih ispada.

Ušla je Sana. Jedva sam uspeo da zabodem nos u knjigu. I posle sam se neusiljeno okrenuo prema njoj:

"Šta, ručak?"

"Još ne."

Oh, tako mu četiri stotine đavola i špargli u majonezu, kako su to govorili pirati koji su poštovali sami sebe. Hoće li se već jednom završiti ovaj dan?

Tupo sam posmatrao Sanu, koja je zadavala Pedelu nekakve proračune. Kroz mesec dana je - lov na jelena. Dogovorili smo se.

Zasukao sam rukave i prihvatio se ozbiljno posla. Mesec dana je čovek još nekako i mogao da se strpi.

Za vreme ručka smo ćutali. I nehotice sam se pitao da li znaju sve o mojoj noćasnoj avanturi? Nisam hteo prvi da govorim o tome, da se ne bih uplatkao; jer ako ne znaju sve, tada bih naleteo na neželjena raspitivanja. Pateri Pat je jeo brže nego obično i nije nijednom bacio pogled prema meni. Sigurno se dosetio mog jučerašnjeg pokušaja da od Pedela načinim Špijuna. Ponekad bi izmenili po koju reč o vremenu; sada sam shvatao da ovde, na teritoriji nacionalnog parka, to nije banalni razgovor, već veoma važna informacija, od koje zavise mnogobrojne grupe ljudi, koje sada lutaju po

zasneženim alpskim stazama.

Začudilo me je samo jedno: zašto te ljude koji su se okupili oko stola za ručavanje, toliko interesuju sudbine nepoznatih alpinista? Jer, na sebi sam iskusio da oni za obično ljudsko saučešće jednostavno nemaju vremena. Tradicionalna tema? Možda.

Posmatrao sam Elefantusa, koji je teško pokretao ogromnim veđama. Upravo je govorio o lavinama. Lavinama, koje nastaju od jakog zvuka - pucnja na primer. Kako sam to pristao da pođem u lov, a da ne znam čak ni da pucam? Rezervno oružje oni sigurno imaju: naučiću brzo da pucam, posle dva-tri pokušaja. Znači, moram da odem tamo na prvu lekciju.

Desert sam pojeo sa apetitom koji je očigledno obradovao Sanu. Vratili smo se u svoju kuću, oterao sam Pedela, koji mi se motao pod nogama i počeo da uhodavam shemu za najjednostavnije zadatke. Ma koliko to bilo čudnovato, sve se odvijalo dobro. Uveče se Sana uznemirila.

"Zar je to moguće tako?" meko me je prekorevala. "Celog jutra si se samo pravio da analiziraš sheme, a zato si celo veče radio sa jutarnjom intenzivnošću. A šetnja?"

"Na kraju krajeva, mogu valjda sam da odlučujem šta treba, a šta ne treba da radim?"

"Ne govorim o tome. Iscrpljuješ se..."

"Jednostavno nemam dovoljno vremena. Svakodnevnih šetnji ću morati da se odreknem; u najboljem slučaju ću moći da se skijam dva puta nedeljno, ali zato po jedno četiri sata."

"Razume se. Samo, ne zaboravi da poneseš 'mikija'."

"Razume se, neću zaboraviti. Pa ti barem znaš, da bez dadilje ne mogu da načinim ni jedan jedini korak."

"Ja ću ti biti loša dadilja, dragi..."

"Loša. Zla. Neljubazna. Brundalo. Eto ti na."

"Kako brzo deca prerastaju svoje igračke i svoje dadilje..."

"Daj da uradimo sve suprotno. Da ja budem tebi dadilja. I, časne mi reči, više te nikada neću pustiti samu. I neću ti dozvoliti da radiš neispavana. I neću ti dozvoliti da legneš a da se nisi prošetala..."

Najednom je pobledela.

"Ne, ne, ako možeš - neka sve ostane onako kako i jeste."

I ponovo nisam mogao da shvatim - da li čitam njene misli ili je to bila moja mašta, ali najednom sam jasno čuo: 'Ako se budeš gnjavio sa mnom, ako me budeš nosio na rukama, ako me budeš negovao - onda ću svakog minuta osećati da umirem'.

"No, dobro", rekao sam nežno. "Sve će ostati po tvome. A ja hoću da spavam, dadiljo."

Dugo sam joj gladio zlatastu kosu, milovao sam je čak i onda, kada je zaspala. Posle sam zaspao i ja. Ali, u snu mi se javila crnooka devojčica, i ja sam se obradovao njenom dolasku. Sedela je na leđima ogromnog jelena, grlila ga oko vrata i govorila: "On je dobar", i ja nisam mogao da shvatim kako može tako da govori o jelenu - jer on joj uopšte nije bio brat...

Sutradan su se Elefantus, Sana i Pateri Pat konačno odlučili. To je, istina, bio samo deo onoga što je trebalo da kodiram, nije to bila čak ni polovina - to je bila samo simptomatika, ali svejedno, to je bio već aktivni rad, i slobodno sam odahnuo.

Za Sanu su nastupili blaženi dani - mogla je da me hrani kašičicom. Bukvalno nisam izlazio iz kibernetičke odaje, gde su stizale i stizale stare i nove mašine. To su uglavnom bili kiberdijagnostičari, ili kidovi kako smo ih mi zvali, za najvažnije vrste zračenja. Ona ih je odlično poznavala, ali gde je to mogla da dođe u dodir sa njima? Jednom nisam mogao da izdržim i upitao sam je. U prvi mah se napravila da me nije čula; a posle je rekla nekako kao usput, da je poslednjih

godina bila šef radijacione laboratorije Saharskog kosmodroma.

Posla je bilo preko glave, i Sana mi je stajala iza leđa upravo sa onom trakom, koja je mogla da mi zatreba u sledećem trenutku, sa sendvičem ili džemperom, i sa tim sam se pomirio.

I najednom se sve završilo. Učinilo mi se da sam za sve kriv samo ja, a u stvari je ispadalo da sam badava žurio, pošto dalje programa nije bilo čak ni u opštim crtama i trebalo je čekati materijal iz Kolharana i Mombgre.

Sana mi je predložila da nastavim da se bavim teorijom sa Pedelom. Dosta resko sam joj odgovorio da je on preopterećen proračunom svih jela koja konzumiram. Sana mi je prekorno pogledala i primetila da ne može da radi sve sama, jer ne poseduje dovoljan matematski aparat.

Uzdahnuo sam sa olakšanjem - konačno se kod Sane probudilo osećanje humora. Nisam morao da se uzdržim i upitao sam je za kim je od njenih saharskih kosmonauta išla sa sendvičima i toplim pregačama. Sana je spustila glavu.

"Osećala sam da ćeš kad-tad da mi postaviš to pitanje", rekla je tiho. "Svih jedanaest godina sam obavljala svoju dužnost. I samo to. Nikoga nisam volela, osim tebe, Ramone."

Stegao sam pesnice. No, šta sam mogao da uradim?

Više nikada nisam imao želju da je podsećam na prošlost.

Krajem ručka trećeg dana mog prinudnog odmora, više nisam mogao da izdržim.

"Slušaj, Pateri", rekao sam za stolom. "Možda bi ipak mogao da mi daš neke materijale, da ne čekamo one koji treba da stignu sa istoka? Neće biti strašno ako nije sve doručeno do kraja. Sana će ispraviti sve na licu mesta."

Pateri Pat je digao glavu. Lice i vrat su mu postali ljubičasti, purpurni i, na kraju, potpuno crveni, kao sveže zaklana govedina.

"Ako imaš višak slobodnog vremena", procedio je kroz zube, "onda možeš da se prošetáš malo na skijama. To ti sasvim dobro polazi za rukom."

Mirno sam pojeo svoje trešnje i okrenuo se Sani:

"Dobre savete treba koristiti. Odmorićemo se malo i - u planine. Samo uzmi u obzir, ovoga puta neću krenuti bez tebe."

Sana je bespomoćno raširila ruke:

"Nemam opremu."

"Kakva šteta!" potrudio sam se da licu dam izraz saučešća. "No, idemo, moraću onda da ti dam jednu svoju skiju."

Uznemireno me je pogledala. Oprostila se od Elefantusa. Čutala je sve vreme puta.

Kod kuće sam je propustio ispred sebe, a sam sam se zadržao u holu. Pedel, koji nas je stalno i svuda pratio, ušao je u kuću i krenuo u radnu polovinu, ali sam ga zaustavio:

"Pedel", rekao sam tiho, "moje skije štapove i pancericice, i još jedne skije, štapove i pancericice, one manje, u istom magacinu."

Stajao je preda mnom u stavu mirno.

"U magacinu Jegerhauen-jug-dva nalazi samo jedan par skija, štapova i pancericica."

"Zašto lažeš, dragi moj?" začudio sam se. "One su tamo jedne kraj drugih, lično sam video... Jednostavno si zaboravio."

"Tačno. Zaboravio sam."

"Donesi onda oba para."

"Ne mogu. Sećam se samo jednog. Drugi par u magacinu Jegerhauena-jug-dva ne postoji."

Nisam želeo da se sam mučim. Uz to sam hteo da nadigram onoga, koji je hteo da me prevari.

"Potpuno tačno", rekao sam. "Ti ne možeš da se sećaš drugog para. Njega tamo nije ni bilo do sada. Jutros sam ga tamo stavio. Jesi li me shvatio? Stavio sam ga tamo, moj je. Ugledaćeš ga, zapamti da su oba para moja. No eto, donesi mi ih."

Kroz jedan minut je Pedel dovukao ono što mi je bilo potrebno.

"A sada pozovi ovamo Sanu Loge."

Kada je ušla, okrenuo sam se prema njoj sa najnevinijim izrazom lica:

"Pogledaj samo šta je našao Pedel! Junačina je, odista! Uveren sam da će ti biti kao po meri."

Sana se veličanstveno okrenula prema robotu:

"Idite, Pedel, nastavite sa radom."

Umalo nisam zafrktao. Mislio sam da će se začuditi - ko je drugi, ako ne ona, mogao da naredi Pedelu da zaboravi? A ona ga je oterala sa izrazom lica vojvotkinje, koja izbacuje napolje slugu, da bi priredila scenu svom najdražem suprugu po svim pravilima bontona - u četiri oka.

Ali, ona se spustila u fotelju i ćutala je, posmatrajući me mirnim i jezivim pogledom. Umela je da gleda tako, da je pod ispod njenih nogu počeo da se njiše.

"Ramone", rekla je konačno. "U ime one ljubavi, koja je postojala među nama pre deset godina, i koja nije umela da nadživi to vreme, molim te: dozvoli mi da preživim ovu godinu samo ovde i samo sa tobom."

Uhvatio sam se za glavu. Gurnuo sam kamen, i počela je da pada lavina. Mogao sam da podnesem jedanaest godina zatočeništva, ali ta patetika na smučarske teme...

"Ti hoćeš da me odvedeš nazad u svet, iz koga sam otišla kod tebe. Jer, ja sam te toliko godina, Ramone, čekala, da nisam mogla da delim svoje poslednje dane između sebe i nekog drugog. Želim da budem samo kraj tebe i potreban si mi jak, pun života. Ti imaš sve - rad koji voliš, komfornu kuću, brižne ruke i snegom prekrivene planine. Živi, dragi moj. Radi, zaboravljajući na mene - tada ću moći da ti pomognem. Vladaj ovim domom - ja ću ga ukrašavati i sređivati. Odlazi u planine - čekaću te, jer je onaj koji odlazi i vraća se, sto puta draži od onoga koji stalno živi kraj tebe. Ali, ne zovi me da pođem sa tobom."

Znao sam da moram da joj priđem, da teatralno padnem pred nju na kolena i, sakrivši lice u nabore haljine, da joj se kunem da je neću napustiti do njenog poslednjeg časa...

Smakao sam sa zida 'mikija' i kao ošuren izleteo iz kuće. Kada sam prešao jedno pedesetak koračaji osvestio sam se i seo na kamen. Fonom sam pozvao Pedela da donese opremu i džempere i čekajući ga da dođe, skupio se pod prodornim udarcima proletnjeg vetra. Đavo ga odneo kako su ljudi uvek umeli da kvare sve oko sebe! Ko bi mogao da mi poveruje da sam posle svega toga nastavio da je volim? Ne bih poverovao ni sam sebi. Znao sam da je potpuno beskorisno govoriti joj o tome, jer će to ona prihvatiti samo kao utehu, a da izmišljam bilo šta - sada jednostavno nisam mogao. Za tako nešto nisam imao snage. Jer sam je voleo.

Jurio sam kao da su mi za petama bili pregladneli leopardi. Kroz šumu sam proleteo takvom brzinom, da je za mnom ostao samo oblak snega koji je spadao sa jela. Osvrnuo sam se. Ne, rano je - mobil koji bi se spustio ovamo, mogao bi se videti iz Jegerhauena. Naglo sam skrenuo ulevo i sjurio se niz padinu. Brzina je bila ludačka, čak i za tako bezbedni spust. Ali ja sam ga dobro poznavao. Lagano sam počeo da kočim. Posle sam naglo iskrenuo skije i zaustavio se.

"Koliba... Koliba...", pozivao sam, prinevši 'miki' samim ustima, tako da je on postao topao i prekrpio se parom.

"Koliba sluša. Čime mogu da pomognem?" začuo se metalni glas.

No, razume se, sa posadom od samo četiri čoveka bilo bi odista glupo da kraj fona dežuraju ljudi. Verovatno su roboti analizirali sve izveštaje koji su stizali i samo su u krajnjem slučaju pozivali ljude.

"Molim jednosedni mobil na peleng, rekao sam. Peleng po fonu."

I doterao sam 'miki' na signale pelenga.

Oblaka nije bilo, i Kolibu sam ugledao iz daljine. Jurila je ka meni fantastičnom brzinom. Mršava crna figura igrala je na prostoru pred Kolibom nekakvu divljačku igru. Razume se, to su mogli da budu ili Tuan, ili Il. Rukom sam dohvatio pult upravljanja i doterao fon na Kolibu. Iz crnog diska poleteli su oduševljeni vapaji: "Ehej, stražo, diži signalna svetla! Na horizontu jedan od naših brodova!"

Mobil se spustio kraj samih njenih nogu.

"Brže!" povikala je. "Upravo ste nam danas potrebni kao hleb nasušni! No, izlazite, jer će se on sada vratiti!" Upravo danas nisam bio raspoložen da skačem kao proletnja senka. Želeo sam da se izjadam. Hteo sam Džabžu. Bio mi je potreban njegov prsluk da se isplačem u njega. Izašao sam i počeo da gundam:

"Vaspitana sobarica ne zviždi u prste kada ugleda gosta, kao momak na piratskom brodu, već sklapa ruke pod keceljom i učtivo se raspituje šta je posetiocu potrebno."

"Dobro, dobro, imaćete i vaspitanu sobaricu, pa čak i sa kapicom na glavi ako hoćete, a sada izlazite, nemamo mehaničara."

Uhvatila me je za ruku i povukla kroz uski otvor vrata.

"Brže, brže", bez ikakvih obzira me je ugurala u kabinu teretnog lifta. "Da završimo pre nego što se vrati Tuan."

"A čime to mogu da vam pomognem?"

"Nešto nije u redu sa blokom zvučnog prijema."

"Kod koga to?"

"Kod Tuana."

Nisam uspeo ni da postavim pitanje, a lift se zaustavio, i Il me je već vukla dalje, kroz ogromne prostorije koje su u stvari, koliko sam mogao da pogodim, bile prostorije za akumulatore, kibernetičare, bila su tu i skladišta i kiber-remontne radionice. Na kraju, u manjoj prostoriji sa plavičastim zidovima ugledao sam preostalu trojicu. Lakost i Džabža su se nadneli nad Tuanom koji je sedeo u fotelji i, čini se da su ga češljali, umirući od smeha. Il je pritrčala i počela da se kliberi tako zvonko, da sam se i sam osmehnuo.

Tuanova oprema me je odista potresla. Sav u belom, blistavom oklopu, koji je podvlačio njegovu atletsku figuru, u belosnežnim rukavicama od jelenske kože koje su se tesno pripijale uz šaku, kojoj bi mogla da pozavidi i sama Il, sedeo je zavaljen u fotelju, prepustivši drugovima da mu savijaju i slažu

raskošnu bradu. Istočnjački parfemi su se osećali po sobi. Posmatrao sam ga i nisam mogao da shvatim na koga više liči: na predivnog ritera-krstaša ili na ništa manje lepog Saracena?

"Ustani dete, i pozdravi čiku", naredio je Džabža i povukao Tuana za raskošni brk.

Tuan se ispravio.

Zapanjio sam se. To je bio, a istovremeno i nije bio Tuan. To je bio najdivniji robot na svetu, sa sladunjavom fizionomijom, od koje bi pravi Tuan jednostavno prepukao.

'Tuan' mi se uzdržano poklonio. Osećao se Lakostov rad.

"No?" upitala je Il.

"Izložite ga u berbernici", posavetovao sam ih.

"Šteta što ne postoji svemirska asocijacija starih devica", rekao je Lakost.

"On bi se tamo pojavljivao na prijemnim ispitima", prihvatio je Džabža.

"Momci, dajte mi ga", zatražila je Il. "Garantujem vam da ću ponovo uvesti idolopoklonstvo."

"To je sve jako veselo, ali on ne radi kako treba. Ramone, nadam se da vam neće biti teško da pogledate jedan blok."

Lakost i ja smo se bez ikakvih obzira uvukli u belo-snežni želudac tog lepotana.

Pola sata smo ga doterivali, ponekad ubacujući po koju šalu. Dečak je počeo da radi kao hronometar. Ukoliko sam dobro shvatio, on je bio predviđen za najjednostavnije mehaničke radnje, ali je njegov osnovni zadatak bio da dublira Tuana u njegovoj instruktorskoj delatnosti. Za to je nabubao ne samo sve priručnike i instrukcije iz alpinizma i smučanja, već takođe arhive baze od dana njenog osnivanja i sva istorijska dokumenta, koja su se odnosila na Švajcarski nacionalni park, što je u stvari predstavljalo potresni spisak tragičnih događaja koji su se desili u tim planinama. Nema šta - to je bio odista obrazovani momak.

Završili smo doterivanje upravo u trenutku kada se začuo metalni glas:

"Mobil 'Hrom-tri' stigao je na startno mesto."

Pogledali smo se.

"Svi na palubu!" rekla je Il gromkim šapatom, kao da je neko spolja mogao da nas čuje.

U istom trenutku smo se svi našli u onoj omanjoj sali obloženoj brvnima; gde sam proveo svoju prvu noć u Kolibi.

Tuan je ušao istovremeno sa nama kroz vrata na suprotnoj strani.

"Gde vi to svi zajedno nestajete?" sumnjičavo nas je upitao.

Činilo se da poslednji dani nisu uticali na njegov karakter baš najpovoljnije.

"Pa eto, upoznali smo gosta s prostorijama." Džabža je raširio usta od uveta do uveta.

Tuan mi je krenuo u susret sa ispruženom rukom.

"Odlično! Često smo vas pominjali."

Osećao sam se prijatno što su me se sećali.

"Ima li novosti?" upitao je uznemireno.

"Da, i nisu najbolje. Moraćeš da odeš na šesnaesti kvadrat", tonom načelnika, koji ne podnosi protivurečenje, progovorio je Džabža.

"A šta, je li ih već zatrpalo?" sa nadom u pogledu, digao je oči na njega Tuan.

Sada sam shvatio u čemu je bila stvar. To su bili oni koji nisu bili mlađi od osamdeset godina.

"Još nije", odgovorio je neumoljivi Džabža. "Ali, oni to očekuju svakog trenutka. Uzimajući u obzir njihov uzrast, ne možemo im odreći onu ljubaznost koju zahtevaju."

"Još nešto?"

"Moraćeš sam da ih prevedeš preko grebena."

"Ja sam alpinista, a ne udvarač, a greben nije mesto za šetnje. I nikakve dame neću nikuda

povesti!"

"Hoćeš!"

"Da se opkladimo!"

"Deset poziva."

"Ha! I svih dvadeset! I pripremi svoj mobil."

Džabža se okrenuo prema vratima.

"Tuane!" dreknuo je i vrata su se tada otvorila.

Bili smo pripremljeni za taj prizor, i ipak se u nama nešto sledilo. Na pragu je stajao Tuan, ustremivši napred zamišljeni pogled predivnih kestenjastih očiju. Nežno rumenilo mu oblivaše obraze tamo gde nisu bili prekriveni bradom. Il je isplazila vrh jezika.

"Tuane", rekao je Džabža, i robotove oči, bacajući oko sebe zlataste iskre, kao kod divojarca, okrenule su se i ustremile u tačku iz koje je dopirao zvuk. "Dođi ovamo, potreban si nam."

Robot je čvrstim korakom prešao preko sobe i zaustavio se pred Džabžom. Korak mu je bio uzdržan i lak. Od svakog pokreta odisao je nečim idealnim, šta je čovek nehotice želeo da poljubi.

"Šta želite?" začuo se glas 'Tuana', Pravom Tuanu opustila se donja vilica.

"Poletećeš u šesnaesti kvadrat, sačekaćeš tamo grupu alpinista (začuo se zajednički uzdah), upoznaćeš ih sa okolnostima i prevešćeš ih preko grebena. Čim pređeš granicu kvadrata - vrati se ovamo. Da li je sve jasno?"

"Sve je jasno. Koji mobil da uzmem?"

"Galij-jedan. Meteorološki podaci su povoljni, podatke ćeš dobiti za vreme leta. Sam ćeš ih zatražiti."

"Mogu li da idem?"

"Srećno! Kreći!"

Još jedan bezvučni poklon i Tuanov dvojniki je nestao.

"Dušice!" nije mogla da se uzdrži Il, šaljući mu vazdušne poljupce. "Srce! Mačence!"

Džabža je lupio po ramenu pravog Tuana:

"I pripremi svoj mobil..."

Tuan je, zanoseći se, ustao u svoj svojoj visini i počeo demonstrativno da čupa dlake iz brade.

"Jedan, brojao je Lakost, dva, tri, četiri, pet, šest..."

"Boli", rekao je Tuan i odmahnuo rukom. "Sada ću je obrijati."

"Tuane!" zapištala je Il, pojurivši ka njemu. "Samo to ne!... Seti se svoje neznanke. Radi nje si dužan da nosiš breme svoje brade."

"No, dobro, dobro." Džabža je uhvatio Il za crne prste. "Brada ulazi u inventar Kolibe i zato ostaje neprikosnoven. A sada ne bi bilo suvišno da upitamo, zbog čega je izvoleo doći naš visoko poštovani gost?"

U dve reči sam ispričao o svom strahovanju da ne umem da vladam vatrenim oružjem. Džabža se namrštio.

"Današnjoj omladini sve izgleda lako... bio sam ubeđen da sam stariji od njega najmanje pet do sedam godina. Za mesec dana ćeš, razume se, naučiti da razbijaš flaše, pa i to samo pod uslovom da svakodnevno treniraš. Ali, u lov na jelena te neću povesti. A sada hajde, da se malo poigramo. A ti, crvendaću, pobrini se za večeru."

Il je digla trepavice i nasmešila se. Zbog nečega mi se činilo da je mogla, ako je samo htela, da pokreće svaku trepavicu ponaosob.

Izašli smo na teren ispred Kolibe. Ne bi se moglo reći da se bojim visine, ali se nekako nisam baš previše radovao perspektivi da pod nogama imam jedno pet stotina metara vertikalnog leta. Uz sve

to, nisam video metu koju bismo mogli da gađamo. Jedino možda oblake.

"Idemo!" viknuo je Džabža, ali sam shvatio da se to ne odnosi na mene. I odista, sa leve i desne strane od nas su se uvis digla dva mala mobila između kojih je bio zategnut konopac. Na konopcu se njihalo tuce flaša. Mobili su počeli da lebde u vazduhu na tridesetak metara od nas.

Moram reći da je taj dan bio dan razočarenja ne samo za Tuana. Opalio sam oko pedeset hitaca po oblacima, četiri po desnom mobilu, dva - po levom, i jedan - u flašu. I to - pravo u grlić.

"D-da", rekao je Džabža i počeo da mi objašnjava kako treba da se puni i prazni pištolj.

Brzo sam to savladao i, uzevši pištolj, ne razmišljajući mnogo, opalio sam mu u nogu, ruku i glavu. Da sam pucao isto toliko puta koliko sam pucao i u oblake, sigurno bih ga pogodio, tim pre što sam pucao iz neposredne blizine. Još jednom mi je sve objasnio i stao iza mojih leđa. Posle tri bezuspešna pokušaja samoubistva, slegao sam ramenima i vratio mu puštolj. Strpao ga je u džep i kratko, ali jasno mi objasnio svoje gledište o tome šta će raditi roboti za nas u najbližoj budućnosti, ako i nadalje budemo nipodaštavali fizički trening.

Posle toga smo se vratili u društvo divno raspoloženi i sa fantastičnim apetitom.

Društvo se sastojalo od dve medvede kože i Lakosta koji je ležao popreko na njima.

"No, kako je?" digao je glavu sa knjige.

"Učvrstio sam svoje pacifističke tendencije", rekao sam, da bih se prvi nasmejao.

Ali, Lakost je, izgleda, iscrpeo svoje oštroumlje na Tuanu i sada se mirno krio iza knjige. Ne bih rekao da bi ovde gosta počeli da štede. Jednostavno im je za taj dan bilo već dosta.

Sto je već bio postavljen. Nikakvih prefinjenih jela, kao na primer medvedeg pečenja nije bilo, ali se u celom načinu serviranja osećao onaj graciozni nemar, koji je odmah pravio razliku ovog stola od Jegerhauenskog, gde su sve pripremali i servirali roboti.

"Već ste se vratili?" začuo se iza vrata zvonak glas II. "Otvorite brže, nemam dovoljno ruku."

Pojurio sam ka vratima, gurnuo ih i - zanemio po drugi put tog dana. II je promakla u sobu jedva držeći u ruci pet ili šest tanjira.

Ali, kako je samo bila odevena.

Sva je bila u dugačkom i šuštavom.

Snežno bela kecelja dosegala je do samog poda.

A na glavi se nalazila kapica.

Ali ni Džabža ni Lakost nisu ni brkom pomerili, čak se nisu ni zainteresovali kakav je utisak na mene ostavila cela ta maskarada.

"Ne smetati jedan drugome da se prave gluposti - to je zakon Kolibe" - setio sam se Ilinih reči.

Pogledala me je tako stidljivo, kao da sam je poznavao samo nekoliko minuta i kao da sam mogao u tako nešto da poverujem, i sakrila ruke ispod kecelje i ponovo nestala.

Muškarci su krenuli prema stolu. Ponovo se pojavila II i predala nam posudu sa kafom koja se dimila. Sela je na svoje uobičajeno mesto, poduprla obraz obnaženom do lakta rukom. Čekali smo Tuana.

"Blagorodnici!" zaurlao je, ulećući u sobu. "Ne, to treba videti sopstvenim očima. Skupili su se u gomilu, a on pred njima gestikulira kao neki hrišćanski propovednik. Izgleda da im priča sve tragične slučajeve, koji su se odigrali na tom grebenu. Dao bih ne znam šta, kada bih mogao da čujem šta i kako tamo improvizuje."

"Uzmi ako hoćeš badava", rekao je Lakost. "Uzeli smo u obzir tvoju radoznalost, i u prvo vreme sve njegove propovedi se snimaju. Treba samo pričekati da se vrati - tada ćemo se dobro zabaviti."

Kako sam i pretpostavljao, sa stanice je vršeno posmatranje svakog kutka nacionalnog parka. Interesantno je, da li se i teritorija Jegerhauena može isto tako slobodno da vidi? Moraću da

proverim.

Tuan je obema rukama zagladio kosu, povukao džemper - danas je u uniformi bio Lakost - i blaženo se ispružio u fotelji. Il mu je gurnula tanjir i osmehnula se onim čudnovatim, dragim i stidljivim osmejkom, koji nikako nisam hteo ozbiljno da prihvatim. Ali, ostali su to prihvatili kao normalnu stvar, tako da mi nije preostajalo ništa drugo do da jedem i krišom razgledam njene ukrase.

Crvenkasta atlasna kapica sa dvostrukim redom starinskih čipki i trakom boje golubijeg krila potpuno joj je prekrivala kosu, laka bela marama jedva je pokrivala vrat - on joj je inače, sve do brade, bio obavijen crnim trikoom.

Atlasna bluza ili košuljica, ili žaket - sam bog zna kako to žene zovu - bila je boje starog piva i rukavi, zasukani do iznad laktova, da ne bi upali u nekakav sos, omogućavali su da se vide uske manžete donje bluze, koja je na moju veliku nesreću prekrivala laktove. Krajevi marame nestajali su ispod četvorougaoanog gornjeg dela kecelje, koja se držala bog zna na čemu. Suknju nisam video, ali sam se sećao da je bila siva, i stalno je tiho škripotala pod stolom. Minijaturne raskošne cipelice bile su potpuno glatke, bez ikakvih ukrasa. U suštini, sve je bilo jako jednostavno. Razume se, ako čovek ne bi mislio na to da u svakom trenutku može da se začuje uzbuna i da bi tada svi morali da krenu na mesto nekakve nesreće. Ali ako se čovek odvoji od planina i provalija, onda sam smatrao da je radna odeća sobarica Kolibe prosto očaravajuća.

Svirala je muzika. Neka klasika - još malo pa Mocart. Nisam ni zapazio kada je počela da svira, tako se prirodno uklapala u celu tu atmosferu. Vitke ruke Il nečujno su vraćale u svetlosti treperavih jezičaka sveća. Posmatrao sam te ruke, i lagano sam počinjao da shvatam kakva će potresna žena postati jednom ta devojčica, ako ona već sada ume tako dobro da shvati da se i pored predivnih prijateljskih odnosa u toj kući ponekad ipak oseća hladnoća beskonačnih obdaništa za dečake; ona im donosi svu kondenzovanu u njoj ženstvenost, ali se pri tome mudro ograđuje čarolijom nedodirljive bajke.

I danas je njen riter bio Lakost, iako ga ničim nije izdvajala; nije mu se smeškala ništa više nego ostalima, ali je ipak bilo nečeg zajedničkog u njenoj starinskoj haljini i njegovom supersavremenom trikou sa srebrnastim koletom u čiju su podstavu bili tako dobro montirani svi mogući uređaji; možda bi tako odevena pre nekoliko stoleća i izgledala kao služavka; ali sada je to bila vila, i to vila najvišeg mogućeg ranga. A Lakostu je nedostajao samo orden Zlatnog Runa. Razgovor za stolom je vođen u pola glasa, odavno ga već nisam pratio, i niko me nije uznemiravao, dozvoljavali su mi da se predam svojim mislima, i čudio sam se kako sam to za vreme moje prethodne posete mogao i da pomislim da ovaj dečak Tuan ima bilo kakve veze sa njom.

Večera je već bila završena, ali niko nije ustajao; muzika je neprestano svirala. Sedeli smo za stolom, ali mi se činilo da se svi okrećemo u sporoj starinskoj igri, smeškajući se i klanjajući se jedni drugoma. I Il igra sa Lakostom.

'A u stvari, zašto me toliko uznemirava sa kim je ona', pomislio sam, i tog istog trenutka u sobu su uleteli tupi učestali udarci. Činilo se da su se otvorila vrata, iza kojih kuca nečije ogromno srce. Ali udarci su se odmah udaljili, i na njihovom udaljenom fonu začuo se monotoni glas:

"U kvadratu šest stotina i dva, lavinom je zatrpana grupa od sedam ljudi. Približni obim snežne mase biće emitovan u mobilu. Nastavljam orijentacione proračune. Neophodno je da krenu lekar i mehaničar."

Lakosta i Džabže u sobi više nije bilo.

Pogledao sam Il. Na njenom licu pojavio se izraz tužne zabrinutosti. I samo to. Ustala je i počela da rasprema sto. Tuan je takođe ustao, i kako mi se barem učinilo, laganim koracima udaljio se u centralne prostorije.

Očigledno se sve odvijalo kao i obično, jer ovo nije bilo prvi put da se u nacionalnom parku sruči lavina. Ali činilo mi se da bi svi do poslednjeg morali početi nešto da rade, da jure, da budu usplahireni. A oni su se ponašali kao da se ništa nije ni desilo. Il je odnela posuđe i sela kraj kamina koji je počeo da se gasi, stavivši noge na rešetku.

"Danas je bilo mnogo urvina", rekla je, kratko se osmehnuvši, kao da mi je rekla da je nabrala mnogo ljubičica.

Shvatio sam da je to gostoljublje domaćice, koja mora da zabavlja nametljivog gosta. Ustao sam.

"Ne idite", brzo se pobunila. "Jer, vidite, ostavili su me samu."

Kao da nisam znao da je sama samcita lutala noću po planinama.

"Ostanite sunce još nije zašlo."

Prošlog puta bih je upitao: "A šta ću za to dobiti?" i ostao bih. Danas jednostavno nisam znao o čemu sa njom da razgovaram - pred očima mi se stalno nalazilo mršavo, jedva malo podsmešljivo Lakostovo lice. Tražio sam potrebne reči da bih se oprostio što je moguće učtivije, kako bih na taj način ostavio sebi mogućnost da još jednom posetim Kolibu. Ali, u tom trenutku ušao je Tuan.

"Gotovo se ništa ne vidi - 'gnomovi' dižu zid od snega. Lakost i Džabža lebde nešto dalje i kažu da je sve u najboljem redu."

"Kako to - lebde?" nisam mogao da se uzdržim.

"Ne izlaze iz mobila, jer može doći do nove urvine. 'Gnomovi' će sami otkopati ljude i dovući ih do Džabže."

"A ako ipak dospeju pod urvinu?"

"I to se dešavalo. Tada ću ja poleteti." Bio je već u uniformi.

"A tvoj dvojnik?" podsetila ga je Il.

"Do đavola, sasvim sam zaboravio na njega." Tuan se okrenuo i odjurio nazad.

"Već sam mu smislila nadimak", rekla je Il.

"Kome to?"

"Dvojniku. Zvaćemo ga 'Antuan'."

Slegao sam ramenima. Negde pod snegom gušili su se ljudi, a ona je torokala razne gluposti. Zar odelo toliko može da promeni ženu?

"Ne uzbuđujte se, Ramone", rekla je meko. "Meni se u početku takođe činilo da moram da se umešam u svaki nesrećni slučaj. Ali, ovde sam već pune četiri godine i znam: kada radi Lakost - ne treba se uznemiravati. Oni će svoj posao obaviti kako treba. A kroz nekoliko minuta možemo da budemo potrebni i mi. To je naš život, već smo se navikli. U ratu - kao u ratu."

Nisam mogao da se uzdržim i značajno sam je pogledao. Ta sobarica je brbljala o ratu. A sama se boji da ode u lov.

"A da li ste ikada držali pištolj u ruci?"

"Da", rekla je jednostavno, "dosta dobro pucam."

"A da li vam se i tada desilo da se nađete pod lavinom?"

"Nekoliko puta", odgovorila je isto tako jednostavno. "Jedanput je Džabža jedva uspeo da me probudi."

Počeo sam nelagodno da se osećam zbog tog dečijeg - 'probuditi'. Nije čak shvatala ni kako treba šta znači - umreti.

"Recite mi", najednom mi se otelo, "zar se ne dešava da ljudi dolaze u planine da umru? Znaju da to ne mogu da izbegnu, i odabiru smrt na ledenom vrhu, najbližem nebu?"

"Ne shvatam vas. Zar čovek, kome je preostalo još samo malo može da gubi vreme na to, da bi umro u egzotičnim uslovima? Bolje da proživi te svoje poslednje dane onako kako to priliči čoveku i

da se potruđi da umre tako da smrt predstavlja ne poslednje zadovoljstvo, već poslednji posao."

Sa njom odista nije moglo da se razgovara na tu temu. Nastavio sam da govorim samo zato što sam hteo da završim svoju misao. Možda će se jednom, kada odraste, setiti toga i shvatiti me.

"Čini mi se da je Znanje, koje je doneo 'Overator' mnogo opširnije nego što to mi pretpostavljamo. Teško da ste to posmatrali, ali mi se čini da se u čoveku probudio jedan od najnerazumljivijih instikata - instinkt smrti. Znete li kako ranjena životinja odlazi na određeno mesto da bi tamo umrla? Kako slonovi, kitovi, pa čak i ajkule stvaraju svoja ogromna groblja? Njih vodi drevni instinkt, koji je čovek izgubio, i čini mi se, ne samo da se sada taj instinkt vratio čoveku, već je postao nešto mnogo više i divnije od onoga što pokreće životinje - isto se desilo sa ljudskom ljubavlju, koja se uzdigla iz instinkta množenja."

Il me je već posmatrala bez osmejka.

"A da li ste ubeđeni da postoji takav instinkt - instinkt smrti? Meni se zbog nečega uvek činilo da su ga ljudi jednostavno izmislili. Instinkt života postoji. Da sam životinja, šta bih radila kada bih bila smrtno ranjena? Odvukla bih se na samo meni poznato mesto da se tamo opustim, zalizala rane i oporavila. Upravo - oporavila. Životinje ne žele da umru. I ako one odlaze, kao slonovi na neko određeno mesto - ubeđena sam da se ta oblast odlikuje ili posebno zdravom klimom, ili nekom korisnom radijacijom, ali životinje tamo u svakom slučaju odlaze da bi živele. Jer, inače ne bi imalo smisla da tamo odlaze. A ljudi su zbog nečega zapažali samo trupla onih životinja koje nisu uspele da prežive, a one, koje su bile jače, koje su uspele da se ponovo dignu na noge i vrate u život, ljudi su jednostavno zaboravili. To me ne čudi - jer, ljudi su otkrili taj instinkt i dali mu ime upravo onda, kada se čoveku i samome ponekad nije živelo. No, pomislite, zar biste počeli nešto da radite da biste umrli? Ne biste. I životinje to isto ne rade, pa ni ja, ni vi, i niko..."

Nisam hteo da nastavim taj razgovor, video sam da me ne shvata, ali to više nije bilo dečije neprihvatanje komplikovanog sveta odraslih, već svoje, potpuno formirano mišljenje o stvarima o kojima ja u takvom uzrastu nikada uopšte nisam ni razmišljao.

Pogledao sam Il odozgo. Kako ti je samo lako! Oko tebe su ljudi, sa kojima ništa nije strašno, pa čak ni ono. Oni te neguju, dozvoljavaju ti da priređuješ maskarade, da pališ sveće i kamine, da se igraš spasavanja ljudi. Oni su ti preneli svoja znanja, hrabrost i dobrotu. Ono što si mi maločas govorila - takođe nije tvoje, već njihovo. Svih njih, pa čak i onog žutokljunca Tuana. I sada ćeš ti ostati sa njima, a meni je vreme da krenem, vreme je da krenem tamo, gde ću, stegavši zube, nemoćno da posmatram kako odlazi i odlazi, i nikako ne može da ode najdraži mi čovek. Taj čovek može sve - da me izluđuje, da me trpa u kamenu vreću prokletog Jegerhauena, jer me je volela i čekala - i sada ima pravo na celoga mene.

"Vreme mi je", rekao sam i krenuo prema izlazu.

"Do viđenja", začuo sam iza sebe uvređeni dečiji glasić.

Nešto se diglo u meni - tupo, puno zavisti; izleteo sam na parking i bacio se na dno mobila, proklinjući sve koji žive tako lako i lepo; žive, ne znajući da večito nešto moraju. Ne, moj bes nije bila zavist - mogao sam da ostanem sa njima - to je bila svesnost moje potpune nemoći da nateram Sanu da proživi svojih poslednjih godinu dana onako kao oni.

Kretao sam se po teškom proletrnjem snegu i činilo mi se da bih kada bih se okrenuo - ugledao vrh planine kako svetluca obasjan mesečinom, gde žive ti zadivljujuće đavolski obični ljudi, koji sigurno nisu pravili probleme od toga šta hoće i šta moraju da rade.

Sana, razume se, nije spavala. Šetkala se po sobi, i korak joj je bio težak i nesiguran. Kao da je na svakom koraku htela da se okrene prema vratima i beži nekuda, ali se ipak uzdržavala. Ništa mi nije

rekla.

Ispružio sam se na postelji, kao čovek koji je prevalio đavo će ga znati koliko kilometara. Nisam se pretvarao - bio sam odista izmučen. Umalo se nisam osmehnuo, setivši se 'Antuana'. I konačno sam se zbog današnje večeri naljutio na sebe samog zbog toga što sam se onako ponašao prema Il. Jadno dete. Trebalo bi da živi i da se raduje, a ovde je napadaju razni amateri-filosofi sa svojim novootkrivenim instinktima. A ona se sigurno još i lutkama igra. Tuan se sa njom vere po planinama, Džabža joj nos briše, Lakost je intelektualno razvija. No, zašto to ne bi i bio život? Posle će se u jednog od njih zaljubiti, to će dirljivo kriti od ostalih, a onda će sasvim neočekivano i obavezno u herojskim okolnostima ta ljubav da ispliva na svetlost dana i, evo - biće svadba na Olimpu. Surovo sam počeo da crtam u svom umu takvu lakiranu sličicu: mlada, po drevnim običajima sva u belom, samo pažljivi pogled može da otkrije između visoke rukavice i čipke rukava crnu površinu trikoa. Tupi signali uzbune narušavaju svečane zvuke Mendelsonovog marša, i moćni brod već nosi mladi bračni par u susret njihovoj prvoj bračnoj opasnosti. Il mirno smiče sa sebe prozirni veo, a Lakost...

Zašto - Lakost?

U meni se sve uzbunilo.

"Šta ti je?" upitala me je Sana.

"Dešava se to", rekao sam. "Kada dugo trčiš, posle ruke i noge počinju da se trzaju..."

"Da", rekla je, "dešava se."

Bojao sam se da će početi da se raspituje još o nečemu, ali - ona je već spavala. U san je padala odista fantastično - kao da se momentalno isključivala od svih dnevnih briga. A lagano se i teško budila. Pitao sam je u čemu je stvar, i ona je to objašnjavala time, što je posao u Jegerhauenu za nju nov i da se jako zamara. Ali, ja sam shvatao da je zamara ne rad, već večito iščekivanje, napetost - znao sam da je svaki njen minut ispunjen mislima o meni, i danju - o meni, i noću - o meni, i sada - o meni, i posle - o meni, i uvek, uvek samo o meni.

8.

Sana je svakog dana postajala sve rasejanija. Zaboravljala je šta je htela da radi; ponekad je najednom zamirala kraj vrata i kretala nazad - verovatno nije mogla da se seti gde je i po šta htela da ode. Pokreti su joj postali mnogo sporiji nego zimi. Čini se da je počela da shvata koliko je staje mehanička brzina. Ali, brzinu akcija smenila je brzina osećanja - kao da je za tih nekoliko meseci koliko nam je preostalo htela da mi preda celokupnu svoju nežnost, ljubav i još nešto, gorko i uzbudljivo, što nema imena na ljudskom jeziku. Kod trave koja vene to je - miris. Kod čoveka - odista ne znam. Najverovatnije je to - bol. I sve je to bilo tako vrelo i nepodnošljivo, da mi je ponekad padalo napamet: a da li je u meni prema njoj ostalo nešto drugo osim bezgraničnog i nemoćnog sažaljenja?

Ali, čvrsto sam znao da čovek može prestati da voli samo onda kada jedno osećanje zameni drugo. Sada o nekom drugom osećanju nije moglo biti ni govora. Postojala je istina Koliba, ali sam bio više nego siguran da tamo nikada ne bih otišao, kada bi me privlačila neka žena, a ne predivna četvorka divnih momaka.

A pošto bih položio sebi račun o tome, mirne savesti sam odlazio u Kolibu.

Ovoga puta sam tamo zatekao samo Džabžu i Lakosta. Poslednji je bio ponovo u uniformi i nešto je crtao na omanjoj tamnoj dasci. Džabža je sedeo kao Turčin, na kolenima mu je ležala debela 'Metodika proteziranja stomaćnog trakta'. Tu knjigu sam jedared video kod Pedela i zapamtio sam je po beskonačnim crtežima ružičastih unutrašnjih organa. Uvek sam imao veoma visoko mišljenje o sopstvenim živicima, ali posle trideset minuta razgledanja svih tih girlandi, počeo sam loše da se osećam. Sklonio sam knjigu negde dalje, da ne dospe slučajno u reke Sani - čudnovato, ponekad sam u potpunosti zaboravljao da je ona lekar.

A sada sam posmatrao blaženu fizionomiju Džabže i razmišljao: evo, zbog navike i profesionalnog interesovanja, činjenica da smo ispunjeni nekakvim odvratnim crevima od prirodne plastike njega ne samo da ne muči, već ga, sudeći po izrazu lica, dovodi u stanje tihog oduševljenja. Pa onda se čovek može navići i na ono, što je doneo 'Overator'. Filozofski razmotriti stvari sa svih strana, otkriti pozitivne faktore te pojave, i sve će se naći na svom mestu, pojaviće se čak i interes... A možda će čovek jednostavno otupeti?

U međuvremenu sam konačno bio zapažen.

"No, šta je?" upitao je Džabža umesto pozdrava.

"Ovoga puta bez ikakvog razloga", smelo sam izjavio.

"Divno."

"Naša Koliba počinje da stiče slavu visokoplaninskog banjskog mesta", primetio je Lakost, ne dižući glavu sa svog crteža.

Znači, nisam jedini koji im dosađuje. Čudnovato je samo što do sada još nikoga nisam susreo.

"A vi možete da se uobrazite, Ramone", rekao je Džabža, kao da je pogađao moje misli. "Mi ne puštamo ovamo baš svakoga, a uz to još i bez razloga."

"Od mene se očekuje reverans?"

"Ma ne, ostavi to Il. Njoj to mnogo gracioznije polazi za rukom, iako i u tvojim pokretima ima nečeg", sa tim rečima mi je Lakost pružio svoj crtež.

To je bio nacrt za čašu ili pepeljaru, ili neku drugu posudu potpuno antičkog oblika. Na ivici čaše, opustivši jednu nogu, sedeo je goli satir. Sa njegove desne strane, takođe na samoj ivici, ležao je, ispruživši se, gušter, i satir ga je iz poluokreta posmatrao.

"I pored svojih rogova i kopita, on je nekako suviše lepo građen za satira", rekao sam. "Pa i

kompozicija liči na sliku iz svakodnevnog života. Sve u svemu, nije strogo."

"Vidi, vidi", rekao je Džabža. "Razume se u to."

Pružio je ruku i uzeo mi crtež; posle se nasmejao, sigurno mu ga Lakost nije do tada pokazao. Posle mi je vratio dasku.

Pogledao sam i shvatio da sam satir - ja.

Čudesa prava! Moglo bi da se pomisli da me je neko video kako sam tada, letos, razgovarao sa gušterom na obali. Ali na obali kao da nije bilo nikoga. Uz sve to je bilo potrebno odista fenomenalno pamćenje, da bi se zapamtio lik slučajnog prolaznika, pa još se izveštiti i skinuti ga golog... Pa još i ovi rogovi i kopita...

"Odakle sada ovo?" dozvolio sam sebi da se začudim.

"Tako. Jednostavno sam našao odgovarajući komad sivog porfirita, sa ljubičasto-mrkom žicom. Daću da ga grubo obrade po crtežu, a ostalo ću završiti već sam."

"A zašto?"

"Il, za pribadače. Devojka pati od snobizma - svaki češalj mora da bude ručni rad."

"Razmazili ste dete."

"On je taj koji stalno popušta", Lakost je klimnuo glavom prema Džabži. Ovaj se samo osmehnuo.

"Uzgređ budi rečeno, gde je ona?"

"Otišla je na poziv. Sitnica, mogao bi sve da obavi i robot, ali su se ljudi preplašili, po prvi put im se tako nešto desilo - čovek im je potreban."

Setio sam se samoga sebe, kako sam se batrgao na dnu ledenog jarka i shvatio sam da u mom slučaju tim pre nije bio potreban čovek - komotno je mogao da se pošalje robot.

"Sami su tražili pomoć?"

"Ma ne, jednostavno smo znali da će se staza uskoro prekinuti, a iza njih je već bila zasuta. A na stazi su petorica, sve dečaci. Il je otišla da im obriše noseve."

"Znači, vi stalno držite pod prismotrom svaki kilometar nacionalnog parka?"

"Kao prvo - ne mi, već signalni uređaji. Čim signalni uređaj oseti da nešto nije u redu - diže uzbunu. Tako je bilo i prošloga puta kada si bio ovde, sa urvinom."

"A oni ne kasne?"

"Sve što si onda čuo, bilo je emitovano pre nego što se urvina sručila na ljude. Ona se tek pokretala, a mi smo već krenuli. Zato i precizne koordinate, i debljinu snežne mase saznajemo tek u mobilu. Kao drugo, svaki kilometar drže pod prismotrom osmatračići; oni uzimaju u obzir stanje puteva, glečera, snežne mase i ostale statističke podatke. Signalni uređaji se nalaze na ljudima - čim čovek pređe granicu nacionalnog parka, dobija signalni uređaj. To je njegov - anđeo-čuvar."

"Kada bih mogao da ga pogledam..."

"Zašto da ne. Roba je tu."

Ostavili smo Lakosta da nastavi rad na svojim pseudoantičkim nacrtima i popeli smo se u salu za osmatranje.

Ona se nalazila na poslednjem spratu i zauzimala je ceo vrh planine, tako da se tavanica kao konus dizala uvis. Zidovi sale predstavljali su ogroman ekran, koji se čas raspadao na odvojene delove, čas opet slivao u jedinstvenu panoramu. Nekakve kutije su se kretale duž zidova, čas su se dizale na tankim metalnim šapicama, čas su opet ostajale da vise u vazduhu, preskačući jedna drugu i upirući se u sam ekran. To su, prema svemu, i bili uređaji za signalizaciju.

"A ovo je Il", rekao je Džabža, privodeći me mutnoplavičastom ekranu. Šest tamnih figura kretalo se po potpuno glatkom zidu.

"Ona je prva?"

"Ne, zadnja. Loše se vidi - to je granica kvadrata."

"A da li je to daleko odavde?"

Džabža je uradio nešto sa sandukom, koji je visio pred ekranom.

"Dve stotine četrdeset i četiri kilometra", glas koji je dizao uzbunu, začuo se odnekud odozdo. Podsećao je na lepi Džabžin bariton. No, odista, svaki signalni uređaj ne može da ima sopstveni diktouređaj, bilo bi to suviše komplikovano.

"Centar mora da ima veliki broj paralelnih kanala", konstatovao sam upitno.

"Kako da ne! Nedavno su ga nanovo opremili - stanica je stvorena pre tri stotine godine, mnoge stvari nisu više ni za šta, a uz sve to je još i tesno."

"Mi smo se u detinjstvu spremali da odemo na Himalaje, ali sam tada počeo da se spremam za letove", primetio sam kao uzgred.

Džabža je odmahnuo rukom.

"I to su mi neke planine! Kažu da je do Everesta, od samog podnožja do vrha, izgrađeno stepenište sa gelenderom. Tamo ovakvih stanica, kao što je ova naša, ima jedno dvadeset. Sanatorijumi i domovi odmora na svakom su koraku. Visokoplaninska pozorišta i cirkusi. To nije nacionalni park, već pravo vašarište. On je prvi osnovan, kada su ljudi iz Evrope i Severne Amerike krenuli da osvajaju još neosvojene pašnjake. Puna tri stoleća, dok je osvajan Mars, a Evropa čišćena od aktivnih taloga, i dok je obavljena demontaža raznih industrijskih postrojenja, dok su gradovi oslobođani od zagađenosti i saobraćaja, dok su fanatici drevnog doba, kao što je Lakost, pokušavali da izvrše rekonstrukciju svakog grada u njegovom sopstvenom arhitektonskom stilu - Švajcarski nacionalni park je bio prava pravcata pustinja. Dobro je još što se neka tamo dobra duša prisetila da pusti ovamo razne životinje, po par od čistih i nečistih. Priča se da su se ovde pojavili čak i sabljasti tigrovi. Ja ih, istina, nisam susretao, ali gotovo da verujem u to. A kada je Evropa nanovo 'otkrivena', ovde je morala da bude stvorena stanica po uzoru na Himalaje, Kilimandžaro, južnoamerički 'Plato' i antarktički 'Mirnij'. Ali zato ovde nema nikakvih suvišnih stvari - razne raskoši ili letnjikovaca. Postoje samo kolibe sa komforom dostojnim kamenog doba. Ako si tatin sinčić - gubi se i idi u Himalaje. Tamo su samo viseći putevi dugački koliko razdaljina od Zemlje do Meseca."

Govorio je, a ja sam sve vreme posmatrao šest tamnih silueta koje su se kretale duž svetlo-sivog zida. Kako je Džabža prepoznao koja je od njih II? Buljio sam i zurio i nikako nisam mogao da pogodim. Za mene su svi oni bili apsolutno jednaki.

"No, idemo dole", rekao je Džabža, i našli smo se u okruglom hodniku.

"Naša kuhinja; uzgred budi rečeno, ti si ovde već bio. Najveća svetinja. Moj šef-kuhinje je odista fantastično prefinjeni tip. Tri godine sam ga trenirao iako je već bio programiran. I Lakost i Tuan su se sa njim dosta namučili."

"Jasno", rekao sam. "Ja sam takođe prošao kroz sve to. Verovatno su najprefinjeniji gurmani bili manastirski igumani."

"Budale su ako to nisu bili."

"Bili su, jer inače ne bi imali šta drugo da rade."

"Jesi li imao dobrog kuvara tamo, na vasijskoj stanici?"

"Nisam ga uopšte imao. To mi ni na pamet nije padalo. Konzerve su sve bile sveže - sami smo ih doneli."

"Konzerve! Zbog toga bih odista morao da se obesim. Idemo dalje. Naš salon - potpuno savremena prostorija. Ništa interesantno."

Odista, tu nije bilo ničeg interesantnog. I izgledao je nekako ledeno, ličio je na salu za konferencije ili za zvanične prijeme. Sledeća vrata nismo otvarali.

"Ovde je moje carstvo - ne moraš da kvariš sebi raspoloženje. Jer, ne možeš uvek da prebaciš nastradalog u Ženevu - a tamo je najbliža bolnica. Odlična, razume se ali do nje ima pola sata. Nisi u stanju uvek brzo da manevrišeš. Međutim, na svoju opremu se odista ne mogu požaliti. Imam sve što mi je potrebno. A sada - pazi. Samo, ne pričaj: švercujem te."

To je bio vajarski atelje. Nije trebalo da mi se objašnjava da je ovde sve pripadalo Lakostu.

"Gledaj", rekao je Džabža skoro sa poštovanjem, "to ti je Leopard."

Uz strmu padinu verao se crni leopard. Bio je već mrtav, smrzavao se, ali se ipak uspinjao. Znao je da će ako se uzvere do vrha, nanovo dobiti život. I on je puzao da bi živio, a ne da bi umro. Toliko je volje, želje i napetosti poslednjih snaga bilo u tom jakom, čvrstom telu, da je bilo odista nemoguće pomisliti da je želeo da umre. Posmatrajući ga, shvatio sam o čemu je govorila Il.

"Kamen za njega smo vukli još malo pa sa Aldebarana. Čudovišan komad - ovo tu je samo njegova smanjena kopija."

"A gde je original?" setio sam se da upitam.

"Na vrhu", rekao je Džabža. "Na vrhu Kilimandžara. Video sam ga tamo. Uzgred budi rečeno, tamo sam se i upoznao sa Lakostom i odatle sam ga i dovukao ovamo. Idemo, jer bi domaćin mogao da stigne."

Dalje su sobe sledile jedna za drugom, stvarajući izvijenu anfiladu - verovatno su se pružale pored spoljnih zidova kolibe.

Ogromne mašine. U centru svake nalazila se ženska figura, načinjena od nekakve prozračne plastike. Laki pipci obavijali su figuru kao da su je mazili.

"Ovo takođe nije interesantno - mašine za pletenje. Ovo ti je carstvo Il."

Prišao sam bliže i shvatio da mašina i nema baš mnogo, već da se jednostavno po zidovima nalaze ogledala. Sa svih strana su me posmatrali moji odrazi. Pisači sto sa daskom za crtanje, pred njim - računaska mašina. Izgleda da je bilo dovoljno dati nacrt, a mašine su već razrađivale model i predavale precizne crteže kibernetičkim šivaćim mašinama.

"Koliko ima haljina?"

"Nisam brojao. Sašiveno je najmanje dve stotine, ali mnoge od njih ona poklanja Ženevskom pozorištu."

"I to mi je manija."

"Ma ne, ona to jednostavno mora da radi."

Prirodno, to je bilo neophodno svim ženama, počev od kamenog doba, samo se muškarci nisu baš uvek slagali sa tim.

Prišli smo sledećim vratima. Sa desne i leve strane su se nalazile nekakve manje mašine, i u njihovom centru su se na tankim diskovima nalazile male, prema svemu dečije noge. Činilo se da su ogromni pauci uhvatili te nožice i čvrsto ih držali u svojim metalnim šapama. U polumračnoj radionici bilo je sveže i tužno. Ovde se Il igrala, ukrašavajući samu sebe. Ali na dečije veselje ovde nije mnogo mirisalo. Verovatno zbog toga, što nije bilo Il.

A ovo je njen studio, i našao sam se u čudnovatoj prostoriji. Bila je trouglasta, jako uska i izdužena. Ovde je vladao sumrak, kao u pozorišnoj garderobi. U centru se nalazilo nekoliko fotelja, na podu su ležala tri jastuka. U oštrom uglu, od koga su se razilazili prevučeni crnim ripsom zidovi, nalazio se čudnovat uređaj, koji je podsećao na pult bioprojektora u spoju sa kabinom za fiziološka istraživanja. Suprotan zid bio je malo udubljen i slabo se svetlucao.

"Ne shvataš? Sedi."

Seo sam u prvu fotelju na koju sam naleteo.

"Gledaj tamo", Džabža je klimnuo glavom prema zidu koji je svetlucao.

Svetlost se ugasila. Čudnovata muzika, neobično melodična, počela je da odjekuje sa svih strana. Činilo mi se da se rađa negde u meni. Istovremeno se od površine zida odvojila jedna svetla tačka i počela da raste, da se pretvara u oblačak koji je treperio. To je bila suknja, ili tačnije rečeno desetak suknji, složenih zajedno. Nekada odavno su u takvoj odeći igrale balerine. Sada sam već mogao da vidim ruke, noge, pa čak i crte lica. Začudio sam se što to nije bila Il, već nekakva druga žena. Pored nje se pojavio partner, sav u crnom, nisam mogao da ga bolje razgledam. I u muzici su se sve jasnije čula dva ljudska glasa - muški i ženski. Oni su lagano potisnuli sve instrumente i ostali su sami, i da nije bilo igrača, kada bi se čuli samo ti glasovi, verovatno bih video čudnovatu, sporu igru, koju je izmislio Džabža. Činilo se da igraju ne osećajući sopstvenu težinu, kao da plivaju u vodi. Igraju, stalno dotičući jedno drugo, kao da su se bojali da će se razići u raznim pravcima zbog jednog jedinog neopreznog pokreta i da će se izgubiti u neobuhvatnom prostoru. I pri tome posmatraju jedno drugo ne odvajajući se.

Ali, kroz nekoliko minuta sam zapazio da se među njima pojavio sivi, zgusnuti prostor, koji ne samo da ih je razdvajao, već ih je čak odbijao jedno od drugoga. Razilazili su se sve više i više - već su bili beskonačno udaljeni jedno od drugoga, a beskonačnost koja se nalazila među njima ipak im nije smetala da osećaju jedno drugo, i svaki je nastavljao da igra tako, kao da je osećao ruku onog drugog, kao da je video oči koje su se presijavale pored njega i u slobodnom letu oni su se i dalje oslanjali na ruku koje nije bilo, ali koja bi trebalo da ih pridržava... Čudnovata je to bila igra. Simbolična.

U studiju se upalila svetlost.

"Hoćeš li da probaš?" upitao je Džabža.

"Ne, jer sam i time pokušao da se bavim. Ponekad nešto ispadne od svega toga, ali to nikada nije ono što je čoveku potrebno, i nekako je iskidano, kao da je mrtvo... Mogao bi - još da mi ponudiš i stihove da pišem... Rimu mogu da ti pronađem koju god hoćeš, a čitave stihove - hvala ti najlepše. Netaalentovan sam. A ranije nisam ni pomišljao da si ti uz sve to još i čovek pozorišta."

"Nije to ništa! To ja onako, za sebe. A Il - to je odista glava."

"Radiš ovde sa njom?"

Sagao je glavu, i najednom mi se pričinilo da sam ugledao takvu nežnost - i u pogledu, i u izrazu lica, i u svemu - kada je lako digao ruke sa širokim, pljosnatim prstima, kao da mu je na dlanovima ležalo nešto teško i dragoceno, i kada je progutao pljuvačku i nije mi odgovorio, već je samo sagao glavu i tada sam shvatio da ni Tuan, ni Lakost sa time nemaju nikakve veze, i da je okrugla njuška sa glupavim osmejkom - lice glumca koji je mogao da postane onoliko predivan, koliko je to sam želeo da bude, i da niko, osim Džabže, neće dati Il ono što joj je neophodno - beskonačnu fantaziju, ovaploćenu u realnim slikama sveta koji on stvara. Znao sam kakvih je nadčovečanskih napora stajalo stvoriti istovremeno i muziku, i pozadinu i žive ljude koji se pokreću, dižu, i ne dozvoliti da se ništa ne ugasi, da se sve to potčini vlastitoj fantaziji... Nije svako, ko napiše nekoliko rimovanih redaka - pesnik. Ali onaj ko je stvorio barem jednu potpunu scenu, taj je već čovek pozorišta. U davni se u takvim slučajevima govorilo - to je od boga. I odista! Može čovek da sedi decenijama, da trenira dok ne izgubi svest, u savršenstvu da stvara geometrijske figure, mašine, zgrade, ali da smisli, stvori od početka do kraja barem nekoliko sekundi ljudskog života - to je mogao samo pravi talenat.

A oni su to, ispostavlja se, umeli.

Džabža - to još nije ništa. Ali Il, devojčica?

"Džabža", rekao sam. "Pokaži mi Il."

Brzo me je pogledao. Pljosnato, flegmatično lice mu ništa nije izražavalo. Posle se jedna veđa

malo digla:

"Pazi ti njega! Tako, odmah mu je i pokaži. Pa ako to uradim, ti iz Kolibe jednostavno nikada ne bi otišao."

"A ti misliš da mi se baš toliko ide?" upitao sam ga. "Samo bi to bilo suviše prosto, kada bi to sve bilo zbog Il." Džabža je ćutao. Da li je pogađao šta me je vezivalo za Jegerhauen, ili je čak i tačno znao - to nije bilo važno. Bio je junačina što je ćutao. A ja sam sedeo na nekakvoj stolici, i njihao sam se uz takt muzike - svetle i zadivljujuće ritmične, ona nikako nije htela da nestane i - govorio sam, govorio...

"Džabža", govorio sam, "mir vaše Kolibe je đavolski star, to je sasvim druga epoha. To je epoha prostora koji je već prohujao, gde je sve - gore, napred i po strani. Znaš li kako se razvijalo čovečanstvo? Prvo je upoznavalo prostor - kao neprijatelja, oprezno, osvrćući se oko sebe. Ponekad to ljudi nisu čak ni zapažali - to je bilo iznad onoga što su oni mogli da shvate. Kako je čovek počeo da se udaljava od mesta na kome je živeo, tako je počeo da osvaja prostor. Tada je i nastala prva, dosta nejasna predstava o vremenu. Ne o onom vremenu od jela do lova. O vremenu. Shvataš me. Ali, ta predstava je otvorila takvu provaliju da je bilo bolje i ne razmišljati o tome. I čovečanstvo je počelo da se bavi prostorom, jer se on osvajao dosta jednostavno. I eto, starac Eber je odlučio da završi epohu osvajanja razdaljina - bilo koji kutak vasiona trebalo je da postane dostupan čoveku. Ah, umesto da se završi jedna epoha, on je otkrio novu eru."

Džabža je ćutao, nagavši se nad pult i crtajući na panelu nekakvu bubu.

"Vaša Koliba ostala je u starom dobrom prostornom dobu", nastavio sam. "U njemu ste ostali i svi vi, pa čak i ono dvoje, koje si upravo maločas stvorio preda mnom. Oni su bili laki i ispunjeni svetlošću, jer nisu osećali između svakog kvadratnog centimetra svoje kože onaj čudovišni pritisak vremena, koji je legao na pleća svih ostalih stanovnika Zemlje."

"A ti si je video, celu Zemlju?" brzo me je upitao Džabža.

"Video sam je. Video sam ljude koji su tako brzi, da gube čak i ljudsku toplinu."

"I na osnovu već same te brzine zaključio si da su na Zemlji svi pošandrcali, kao tvoje kolege; pri tome mislim na Elefantusa i onoga... Pata."

Od iznenađenja sam čak prestao da se njišem. Eto ti na! U svetlosti teorije o podvizima pokoljenja upravo su mi Elefantus i Pateri Pat (razume se, u manjoj meri) izgledali kao heroji svog doba. Oni su bili svesni kratkotrajnosti svoga puta i zato su se trudili da urade što je moguće više. Jer, ja sam video kako su škrto trošili svoje vreme na sve ono što se nije neposredno odnosilo na posao. Znači, to nije junaštvo - davati svoj život nauci?

"Džabža", slegao sam ramenima, "ti si, bratac, neobjektivan. Oni rade kao pravi robijaši."

"Znam", rekao je Džabža, "pa šta onda? Raditi da bi organizam bio do krajnosti iscrpljen - to nije nikakva zasluga. Sada o tome maštaju samo takvi dečaci, kao što je Tuan. Pa i to samo iz čiste gluposti."

"Ali, ako postoji pokoljenje nekakvog podviga, onda moraju postojati i njegovi heroji!"

"Upravo u tome i jeste stvar. Vas nekolicina i Tuan. Svi su junaci, shvati to. A ako ne shvataš - sedaj u mobil i odjuri u bilo koji centar, samo da tamo bude što je moguće više ljudi."

"Ne sada, Džabža."

Ponovo je oćutao.

"I neka te sada neko shvati: čas su - 'pošandrcali', čas su opet svi - 'heroji'."

"A šta tu ima da se shvata? Heroji su - ljudi, a ljudi ima raznih."

Protiv toga je bilo odista teško bilo šta reći.

"Da", rekao sam, odista razni. "Čak i u naše doba."

"Kakve veze sa tim ima doba. Ti si evo ovde razvio teoriju da ljudi nekada nisu osećali pritisak vremena. A po mom skromnom mišljenju, mislio si jedno, a govorio - drugo. Ne daje ti mira ne Vreme - uopšteno, filozofsko, već jednostavno datumi, godine koje je doneo 'Overator'. Zar ne?"

"Tako je", priznao sam.

"Ti smatraš da su se ljudi tek sada zamislili nad tim pitanjem? Ne, Ramone. Saznati, upoznati svoje doba - to je oduvek predstavljalo maštu jakih i strahovanje slabih. Postoji takva bajka, stara-prastara, jedna od mnogih bajki o dobrom bogu. Bio je takav dobar bog - dobrotom svojom je ljude na hiljade ubijao, čak i bebe nije izbegavao; zemlje je čitave uništavao, sa zemljom sravnjivao. Čuo si, sigurno. Stvorio je taj bog jude i obavestio svakoga ponaosob kada će ga uzeti nazad. No, posla je tada bog imao jako mnogo - čitavu metagalaksiju je stvorio, neće na red Zemlja ponovo skoro doći. A kada je došla, izvršio je on inspekciju po nekim rejonima Sredozemnog mora. I prvi, na koga je naleteo, bio je jedna ljudeskara koja je rušila potpuno dobru kuću u kojoj je još moglo da se živi. 'Ah ti, kučkin sine', zaurlao je dobar bog, 'šta to radiš sa stambenim fondom!' 'Jednostavno, sutra', odgovorila je ljudeskara, 'treba da umrem, a da moj sused ništa ne bi dobio, kuću ću svoju porušiti i ovde sve uništiti.' Prokleo ga je bog i tada odluku doneo: niko više da ne zna kada će umreti. Od tada je mir vladao na Zemlji. Relativan, naravno."

Poćutali smo.

"Divlja bajka", rekao sam. "I ko li ju je samo izmislio?"

"Ko to zna? Nekakav trgovac. Sitna duša. Čudnovato je samo što su se na tu bajku pametni ljudi često pozivali. No, neka je đavo nosi. Otprilike u to isto doba je živeo jedan drugi čovek. Pesnik, i pisao je drugačije. Evo, saslušaj jedan njegov stih:

'Reci mi bože čas smrti moje, i broj dana mojih da znam kakav je vek moj...''

Potresli su me uzdržana snaga, nekakva neustrašivost i beskonačna iskrenost tih šturih reči.

"Dante?"

"Ne, starije. Kažu da je to car David, samo mi ne liči baš mnogo - teško da je tako neustrašiv mogao da bude čovek, koji je suviše toga gubio zajedno sa životom. Pre bi se moglo reći da je to neki nepoznati mudrac, jer drevni carevi takođe nisu bili budale", Džabža je ustao, "umeli su sigurno referente da odabiraju."

Ponovo smo se obreli u hodniku. Pred nama su se nalazila još četvora jednaka vrata - Džabža je prošao pored njih.

"To je u stvari sve. To su naši lični apartmani - ćelije Lakosta, Tuana, moja i Il. Uzgred budi rečeno, ona se upravo vraća."

Ne bih rekao da sam primetio bilo kakav znak njenog povratka.

"Ne čudi se, navikli smo da raspoznavemo svaki mobil koji se spušta."

"Ali ja nisam čuo nijedan."

Džabža je otvorio vrata salona i pustio me da uđem prvi.

"Dok smo mi razgledali ove razvaline, oko desetak ih je poletelo i isto ih se toliko vratilo. Centralni kiber sam komanduje svim mehanizmima i poziva nas samo u izuzetnim slučajevima. Ekskurzija je završena. Šta imamo, to odista imamo. Ako hoćeš - prihvati."

"Sada ne mogu."

"Pogađam. Ali i ne odbijaš - i to je hleb."

"Mnogo sam ti ja pa potreban..."

"Pa eto, zapao si mi za oko."

"Nikada ne bih pomislio."

U tom trenutku je u sobu uletela Il.

"Aha!" povikala je tako, da su jezičci sveća počeli da lepršaju. "Zaradila sam odmor! Čitavo veče!"

Tuan i Lakost, koji su sedeli za predivnim ahalmatoličnim šahom, nisu čak ni digli glave.

"Izvoli samo", progundao je Tuan. "Može li samo bez cike? Ionako drhtim. Ne, pa zar je to red da te neko tako stegne sa svih strana!"

Lakost je, kao da se ništa nije desilo, gladio bradu.

"Tuane, dragi", Il nije ispuštala svolu žrtvu, "hajde da se malo provozamo!"

"Kada dobijem partiju."

Lakost se značajno nakašljao.

"Suši se onda ovde!" Il je odmahнула rukom. "Sam ne ide, i drugoga ne pušta. A Džabža je nazebao. Zaverili ste se, izrodi."

I tada je ugledala mene.

Preplašio sam se da će mi se obisnuti oko vrata. Nekakvo čudo ju je zadržalo da to ne uradi.

"Evo", pokazala je jednom rukom mene, a drugom tavanicu. "Ipak ima boga. Svakako."

"Ima", odgovorio sam. "Svakako. I to mi je on danas došanuo da ne ponesem sa sobom skije..."

"Ništa od svega toga", presekla me je Il. "Skije su u mobilu. A bogovi ne lažu, kod njih je strogo što se toga tiče. Ako se pogreši - odmah smrtna kazna, kao kod Vagnera."

"Od vas bi bio takav diktator..."

"A šta, zar sam loša kao - sobarica?"

"Niste mi se dopali."

"Odlično! Pošteno. A ovi (prstom preko ramena) stalno lažu i lažu, samo me hvale. No, dobro idemo, ostatke komplimenata ću čuti na svežem vazduhu."

"Prestani da se protiviš", posavetovao mi je Džabža. "Nema svrhe. Sada shvataš zašto te mamim da dođeš ovamo. Svi moramo ovako da se izvlačimo."

Il me je u međuvremenu već gurala iz sobe. Nehotice sam se okrenuo.

Đavo ga odneo, posmatrajući onu trojicu, bio sam spreman da se kladim u svoje skije, da nijedan od njih ne bi imao ništa protiv toga da se nađe na mome mestu. To je bila prava pravcata zavist. Ali, kog su onda đavola odbijali da krenu?

"Zajednički klimoglav", rekao sam. "Potčinjavam se gruboj sili. Za moje samopregorno žrtvovanje zahtevaću od vas dvostruku večeru. Uskoro ću se vratiti."

"Idite, idite!" Il me je lupala prstima u leđa. "Još se i opire!"

A ja se, da budem iskren, uopšte više nisam opirao.

U mobilu je ponovo sedela smirena, i ponovo na podu, obuhvativši kolena rukama. Sedeo sam na sedištu, licem okrenut njoj, i ponovo sam je bez ikakvog snebivanja posmatrao širom otvorenih očiju i stalno razmišljao: zašto se samo toliko radujem? I shvatio sam - to je zbog toga, što je danas ona - onakva kakva je, i ja je do poslednje trepavice znam kakva je - prava, a kada upoznaš čoveka onako kako sam ja uspeo da upoznam Il, onda ti on na izvestan način već i pripada.

Znao sam da će mi biti loše kada se mobil spustiti na Zemlju. Tada će mi se ona osvetiti za to što sada mora da sedi, stegavši na grudi koščata kolena, i da trpi moj pogled koji ju je posmatrao bez ikakvog ustručavanja.

Tako je bilo. Il je prva izletela napolje, samo što se mobil spustio na sneg. Dobacio sam joj kompletnu opremu i nevešto iskočio i sam, lako uganuvši pri tome nogu. Dobro je još što to nije videla: nisam sumnjao da bi tako nešto moglo da joj posluži pre kao povod za podsmeh, nego za

brigu.

Padina je bila fantastična. Jednostavno je terala čoveka da slomije šiju na beskonačnim panjevima, nagibima i krivinama. Pa i senke su već bile izdužene - sunce je lagano počinjalo da zalazi.

"Jeste li spremni?" povikala je Il. "Za početak predlažem sustizanje, dajem vam sto metara fore. Kidajte!"

"Mislite da ću odbiti?"

Zamahnuo sam štapovima, i pojurio niz padinu. Negde visoko - visoko, iza mojih leđa začuo se prodoran ptičiji povik, i tada sam osetio da me sustiže. Nisu prošla ni dva minuta, a tanak skijaški štap se već približio mojim leđima i crni vešti đavo je počeo da promiče ispred mene. No, dobro, i ja sam, umesto da zaobiđem neprijatan uspon, koji je ličio na trambulinu visoku tri metra, pojurio pravo na njega, rizikujući da se urežem glavom u kedar, koji očigledno nije bio na mestu na kome je trebalo da bude - barem što se mene tiče. Ali, ispostavilo se da je ona od mene očekivala upravo to, jer je, ne videći me, najednom ukočila i propustila me da prođem napred, čak mi je i mahnula.

Nije teško dosetiti se da mi nije pošlo za rukom da svedem račune sa njom. Čučnuo sam i priznao da sam pobeđen. Izgledao sam više nego jadno. Ličio sam na izmučeno meče, i neko bi čak mogao i da se sažali nada mnom.

Il me je pustila da joj priđem. Tako sam nastavio da skijamo čučajući, vukući štapove za sobom.

"Predajem se", rekao sam krotko, "crkao sam."

Il je sagla glavu i pogledala me, začkiljivši na jedno oko. Jedna veđa joj je izražavala prezir, a druga - saučešće.

"Voda-voda-neotvoda", rekla je, "praseća priroda."

Izgubio sam dah.

"Šta?" upitao sam.

"Jednostavno to, da četrdeset hiljada prasića visi na koncu?"

Da nisam čučao, stajao bih pred njom na kolenima. Konačno sam bio na Zemlji.

Il je osetila da ću tog trenutka izvaliti nešto sentimentalno. Digla je rukavicu:

"Samo bez lirike, bojim je se."

Klimnuo sam glavom, kakva sad pa lirika. Na nju nisam imao apsolutno nikakvo pravo.

Lagano i dugo smo se spuštali nadole. U dolini je već vladao sumrak. Sneg se već bio gotovo svuda istopio, samo su se kraj kamena videle sive ogromne mrlje. Seli smo na gromadu kamena. Nju je prekrivalo nešto neravno - ili mahovina, ili neki lišaj. Nisam mogao da razaznam šta je to bilo.

"Da", konstatovao sam tužno, "posle instruktora alpinizma skijati sa takvim diletantom, kakav sam ja..."

Il je slegla ramenima:

"Tuan juri po planinama sam, kao poludeli divojarac. Njemu je potrebna predivna neznanka."

"Mogli bi ste da povedete Lakosta."

"On je nežan, ne podnosi hladnoću."

"Pa šta će on onda u stanici? Takođe čeka neznanku?"

"To ga je Džabža nagovorio."

"Onda preostaje Džabža."

"On se obično i šeta sa mnom."

Tako sam i mislio. Ta varljiva spoljašnjost, ta uvežbavanja, čak su im i sobe jedna kraj druge...

"On čeka ženu...", stiglo je do mene odnekud iz daljine. "Prošle su već dve godine kako je odletela, i vratiće se ujesen."

U srcu mi je najednom nešto puklo - nešto vrelo. Oh, kakva sam ja samo budala! Uobrazio sam bog zna šta. Setio sam se lika žene, koji je stvorio Džabža i koji me je začudio upravo time, što to nije bila - Il. Junačina si Džabža, prava junačina! Kako je to dobro što si oženjen!

"Šta?" upitala je najednom Il.

"Ništa", odgovorio sam.

Šta sam mogao, šta sam imao pravo da joj kažem? Jednostavno sam je zbacio sa kamena, i ona je jeknuvši, počela da se kotrlja po snegu.

Buh! - dobio sam grudvu pravo u lice. Buh! Buh! Ah, ti, đavole! Skočio sam, savio je do zemlje i nežno joj zabio nosić u sneg. I tog istog časa sam osetio da je nekako neprirodno premećem. Zaškripali su po snegu koraci, nešto tamno je promaklo u nebu.

"Il!" povikao sam. Oduzele su mi se ruke i noge! Đavo ga odneo, kome je to bilo potrebno - da uči dete, raznim tako divljačkim zahvatima, pa uz sve to da ih primenjuje na meni?

Počeo sam da razgledam sivo kamenje i pukotine. Kroz petnaest minuta, kad sam se setio svog 'mikija', pozvao sam Kolibu.

"Čime mogu da pomognem?" začuo se metalni glas, ali ga je tog istog časa zaglušio smeh, u kome se očigledno nisu čule nijanse ni dobrote, ni saučešća:

"Šta je, nezahvalni prestrašeni prekorni riteru, jeste li dobili svoje? Ne mislite da ću dozvoliti bilo kome da krene po vas, pre nego što smažem vašu duplu večeru."

"Ih, kao da mi se baš i jede."

"Tim bolje. Trčim za sto."

Ipak, i pored svega toga, mobil je došao nekako čak i suviše brzo - verovatno ga je poslala istog časa kada je stigla na stanicu. Utovario sam u njega sav svoj prtljag i najednom pomislio da bi trebalo barem jednom da se vratim kući na vreme. Raznovrsnosti radi.

"Eto, zlurado sam ponovio", kao da Il nije imala preča posla nego da me čeka, "baš mi se i ne jede."

I preko volje sam poleteo kući.

To sam odlučno smislio. I dobro je što sam to smislio upravo danas. U svakom slučaju, Sana je stajala kraj velikog prozora naše sobe, stavivši prste na staklo, i dugo-dugo posmatrala kako sam, sav prekriven snegom, jedva pokretao noge približavajući se kući. Mahnuo sam joj rukom, ali mi nije odgovorila, pa se čak nije ni nasmešila. Posmatrala me je onako kako može da se posmatra čovek, koga ćeš eto sada, ovoga časa da izgubiš. I treba ga se nagledati za ceo život. Samo je ona trebalo da se nagleda ne života, već one beskonačnosti koja dolazi posle života. Prišao sam i priljubio se čelom sa druge strane stakla. Nije se ni pomerila. Najednom sam zaželeo da zamahnem rukama, lupim po tom raskošnom staklu i, prekoračivši srčicu da je dograbim i učinim nešto, da je razdrmam, slomijem u njoj nešto što se nije podavalo, nešto što je uvek teralo da se kao tuđin ispravlja kada mi je kretala u susret. Ali, znao sam da će ona sama da se povuče jedan korak unazad i da će dići veđe, i ponovo ću shvatiti da ne radim ono što bi trebalo, da se tako sa njom ne može...

Odmakao sam se od stakla i krenuo u kuću, ne gledajući je više. Pažljivo sam se presvukao. Kada sam ušao u našu sobu, već je sedela u fotelji.

"Ramone", rekla je, "molim te samo za jedno..."

Pogledao sam u tavanicu. Lenja tuga počinjala je da se diže odnekud odozdo i ispunila me je nečim lepljivim, gustim, nečim što me je sputavalo. Smrtna tuga.

"Molim te da sa sobom u takve pohode nosiš oružje."

"Dobro", odgovorio sam gledajući negde u stranu, iako je to bio nacionalni park, gde nije moglo biti ni reči o bilo kakvom oružju.

Na kraju smo ipak dobili podatke iz Mambrga, da je na jednoj od transneptunskih vasionских stanica registrovan slab konus sigma-zraka. Stvar je bila u tome, što nekoliko godina posle povratka 'Overatora' Viši Savet otkrića i pronalazaka nikako nije davao odobrenje za izvođenje Erberovih eksperimenata čak ni u najminimalnijim dozama. Kada je na kraju dozvola bila dobijena - bila je to čitava knjiga raznih ograničenja, ispravki, naredbi itd. itd.

Ispostavilo se da direktni prelazak Ebera nema za posledicu izbacivanje sigma-zraka. Isprobani su svi elementi tablice Mendeljejeva, u startnoj komori su nestajale čitavi grami dragocene 'retke zemlje' - efekat je bio ravan nuli. A ponavljati eksperiment u razmerama u kojima je on već bio obavljen, značilo bi ponovo podvrgnuti Sunčev sistem opasnosti sigma-udarca.

I evo, sada je stigao izveštaj: zagonetni zraci su se pojavili, kada je prelasku bila podvrgnuta mala biokvantna shema u stanju aktivne delatnosti. Specijalna raketa će dopremiti na Zemlju miševe i zamorčice, koji su bili podvrgnuti zračenju. Laboratorija na Rio-Negro trebalo je da prihvati kontejner sa životinjama; sada je tamo hitno upućena automatika i sklanjani su ljudi - istraživanja su morala da se obavljaju sa razdaljine.

Žurio sam, doterujući aparaturu za prijem mikroemitovanja.

Stvari su se odvijale odlično. Smetao mi je samo Pedel, koji se muvao tamo gde nije bio potreban, i sipao kao iz rukava mudre savete. Terao sam ga, i ako je Sana bila sa mnom, on me je ostavljao na miru. Ali, ako je nije bilo - on se potpuno mirno vraćao kroz jedan minut i počinjao da radi bilo šta, samo da bi bio pored mene. Počeo sam da ga teram u Centralnu naseobinu po svaku sitnicu, ali se on odmah dosetio da to poveri drugim 'bojevima' a sam se vraćao na svoje mesto. Jednom sam ga oterao rano izjutra i naredio mu da mi se ne pojavljuje na oči. Nestao je. Divno sam radio jedno tri sata - Sana je loše spavala te noći i ostala je u spavaćoj sobi. Najednom sam digao glavu - imao sam utisak da me neko posmatra. Zidovi su bili neprozirni - to sam znao. Ali vrata... Priskočio sam im i naglo ih otvorio - to ništavilo je stajalo, posmatrajući me kroz ključaonicu.

"I?" upitao sam ga.

"Doneo sam vam kafu. Tursku."

"Stavi je na sto."

Skliznuo je ka stolu i gurnuo nos u demontirani blok:

"Retektor nije izdržao napon. Kakva nesreća! Dobro je što postoji rezervni..."

"Možeš da ideš, Pedel."

"Kako hoćete."

Od želje za radom - nije bilo više ništa. Tako sam besno šutnuo 'gnoma' - lemiličara da je odleteo do suprotnog zida i zalepio se svojim sisaljka za njega. Iz niše je izleteo 'boj-spremač', pokupio lemiličara sa zida, strpao ga u korpu za otpatke i krenuo sa njim ka đubrovodu. Prišao sam staklenom zidu i počeo da posmatram sneg koji se topio. Sutra je isticalo nedelju dana kako sam se vratio sa svog izleta u Kolibu - a to je značilo da sam imao pravo da ponovo odem tamo u posetu. Zaustavio sam 'boja', izvukao mu iz korpe lemiličara i ponovo se prihvatio svojih ekrana.

A posle su došli veče, noć, jutro i ceo dan, i oni su prohujali, nečim ispunjeni i začudujuće neprimetni. Nekada davno, u detinjstvu, trčao sam preko tresetišta koje je tinjalo. Prekrio bih glavu jaknom koju sam smočio u jarku i potrčao nisko se povivši, a pošto bi dima nestalo kretao sam dalje, lagano, udišući vazduh punim grudima i oštro osećajući svaku nijansu trave i sve ono što ranije nisam zapažao kada sam se šetao. A posle je ponovo došao dim, i ja sam ponovo trčao, ne znajući da li dugo trčim, šta se nalazi oko mene i ko je sa mnom. U tom trenutku nikako nisam mogao da se setim ko je sa mnom.

Ispalo je tako, da sam u Kolibu krenuo tek pred samo večer. Razume se, trebalo je odložiti taj odlazak do sutradan i provesti tamo što korisnije pola dana, ali sam čekao čitavih nedelju dana - i neka bude šta bude, ali ne bih bio u stanju da ostanem u ovom raji još dvadeset i četiri časa.

Javio sam se i rekao da sam u blizini.

Il ponovo nije bila tamo. Odvratno se smeškajući Džabža me je odmah izvestio da je odletela u Pariz, da zauzme red za karte za 'Hamleta'. Na moju sreću, u oskudnoj biblioteci vasijske stanice klasika je bila zastupljena više nego odlično, i sada nisam morao da pogadam šta je to 'Hamlet' - autoportret, simfonija ili koktel. Istina, do tog časa nikada još nisam čuo da je ta tragedija bila postavljena na nekoj sceni.

Džabža je odmahnuo glavom u takt nekim svojim mislima. Danas je bio nekako uzbuđen, nemiran. Čekao je Il? A zašto bih se uznemiravao - nije joj bilo prvi put da je odlazila na udaljenost od nekoliko hiljada kilometara. A možda to uopšte i nije bilo zbog Il? Jer on čeka, čeka već nekoliko godina. A po sebi sam znao kako ponekad i iznenada, iščekivanje najednom postaje jače od tebe, i tada počinješ da radiš i govoriš tako, kao da to i nisi ti, i uopšte nikoga i ne čekaš, i sve na svetu su - obične šale; i što se više u takvim slučajevima trudiš, tim manje u tebi ostaje tebe samoga, i ako govoriš sa čovekom koji nije budala, on to odlično sve može da vidi.

"Pa dobro", rekao sam, misleći pri tome na red za 'Hamleta', "sačekati dve godine - to i nije baš neki heroizam."

"Misliš?" brzo me je upitao Džabža i tada sam shvatio da on govori o nečem svom.

Malo sam se naljutio:

"Zar ti se ne čini, da je sada postalo vraški lako čekati? Jer ovde, u Kolibi sigurno ste svi zajedno dobili još jedno pet stotina godina. Pa šta je onda - dve godine za jednoga od vas? Kada čekaš godine, onda je najstrašnije - svaki dan otpočinjati od misli: a da li je živ onaj koga čekaš? Čovek bi mogao da vam pozavid., Odlično znate da ćete uvek, ma gde odleteo onaj drugi, da ćete ga uvek videti, ako ne baš potpuno zdravog, onda u svakom slučaju barem živog."

Džabža se tužno osmehnuo:

"Mi smo u prvi mah isto tako mislili", mirno je odgovorio, ne obraćajući pažnju na moju nervozu. "Ali, kada se vratio 'Teodor Nete'... Jesi li čuo za njega?"

U stvari, o 'Teodoru Neteu' sam znao samo to, da je oduvek, od vajakada na Zemlji postojao takav brod. Prvo je to bio parobrod. Posle - univerzalni mobil. A posle toga - planetolet. Kada bi jedan brod nastradao, stvaran je drugi, savršeniji, i dobijao bi isto ime. To je bila stara tradicija, ali sa čime je ona bila povezana - to mi je nekako izletelo iz glave.

"Eto", Džabža je video da uzaludno naprežem svoje pamćenje. "Teodor' je odleteo kada si se ti nalazio na svojoj vasijskoj stanici. Ti nisi ni mogao da znaš za njega. Odleteo je na Merkur. Sa ljudima. Da, da, sa ljudima, a ne sa kiberima, iako ih je bilo dovoljno. Cela posada sastojala se od mladih zdravih momaka, i svakome od njih preostajalo je još mnogo... A nazad su brod ipak doveli kiberi. Svi ljudi su se nalazili u anabioznim kapsulama kada su ih roboti izvukli napolje. I do sada se još nijedan od njih nije osvestio..."

Poćutali smo.

"Ma šta bilo da bilo, čekati znači - čekati." Džabža je odmahnuo glavom, kao da je terao od sebe te neželjene misli. Očigledno smo skrenuli u pogrešnom pravcu. Od čega smo ono počeli? Od reda? Upisivanje u red za predstavu počelo je čim je Sido Perejra zatražio da mu se sagradi zgrada za 'Hamleta'.

"To je - reditelj?"

"Pozorišni čovek. I to odista kolosalan."

"Pa šta, nije to loš razlog da se jedared mesečno otputuje u Pariz."

"Razlog..." Džabža čak nije ni rukom odmahnuo. "A mi smo lupali glavom kako da te ubacimo u red."

"Najlepše se zahvaljujem. Moći ću nekako i bez toga da živim."

"Dobro, dobro, ne budi zavidan. Uzgred budi rečeno, Il se takođe bavila 'Hamletom'. Jedno dve godine. Čak sam prestao i da shvatam da li je to bilo dobro ili nije ništa valjalo. A Sido Perejra je pogledao - samo što u nesvest nije pao."

"A kakvim se on čudom našao ovde?"

"Da ne misliš možda da samo tebe puštamo ovamo?"

Ne bih rekao da mi je od toga bilo baš posebno prijatno. Veliki pozorišni čovek, vidite li.

"On radi sa vama, šta li?"

"Neredovno, i samo sa Il. Ja ga, izgleda, nisam potresao."

"A ona ga je potresla." To me je baš utešilo.

"A gde su momci?"

"Tuan i Antuan su odleteli. Lakost je u ateljeu. Uzgred budi rečeno, nećeš se dosađivati, ako za trenutak odem gore, u naš amfiteatar?"

"Potruđiću se."

"Ubaci neku oblicu u kamin, ti, neradniče."

Ubacio sam. Seo sam kraj ognja. Vrata, koja su vodila nadesno, bila su poluotvorena. Shvatao sam da sam ništavilo, ali mi ta samoocena nije smetala da, osvrnuvši se oko sebe kao lopov, promaknem u hodnik. Znao sam da prva vrata vode u sobu Il. Povukao sam ih, i ona su se lako otvorila. Samo ću pogledati klavirčembalo i portret ritera u beloju svili. Otvorio sam vrata - u dubini prostorije sam ugledao usku postelju, a kraj nje - na podu - ogroman naramak jelovih grana, trave nalik na osoku i ametistnih zvezdi seliora koji se sakrio u ledenim kanjonima i čitavu godinu dana cvetao tamo gde inače ne raste ni jedna jedina biljka. Obične grane, obična trava, obično cveće. Čudo se sastojalo u tome, što su to bile one iste grane, cveće i lišće, koji su ležali kraj mene prvog dana ove godine.

Zalupio sam vrata.

U salonu sam naleteo na Džabža.

"Znaš, navratio sam samo za trenutak...", promrmljao sam, pipanjem tražeći izlazna vrata.

U mobilu sam se bacio na sedište i uhvatio se za glavu. Kreten, kakav samo kreten! Jurio sam kod nje - da, đavo ga odneo, kod nje! - i kako sam samo lagao samoga sebe da je ona - dobar momak, i da su svi oni dobri momci, a sam sam pri tome okretao glavu kao nekakav gusan - sa kim je to ona? I to je, izgleda malo - i ona je kao učenica pratila svaki moj korak, i stakleni zidovi i krov naše kuće su joj poverljivo otkrivali sve, što je bilo između mene i Sane... Sve, od prvog dana. Sve, do poslednjeg cvetka.

A ja, ja - maskarade, lažne šetnje... I na sve to sam trošio vreme, koje je pripadalo mojoj Sani.

Od ivice šume do kuće sam jurio brzinom planetoleta. Pred kućom sam bacio sve na sneg i odgurnuvši svuda prisutnog Pedela, uleteo kod Sane.

"Tako brzo?" mirno me je upitala.

"Dosta!" dograbio sam je za ramena, okrenuo prema sebi. "Pljujem ja na sve tvoje razloge, ti moraš da budeš sa mnom, shvataš li to? Svaki čas, svaki tren! I ne zbog toga što je ovo poslednja godina. Gluposti! I pri prisutnosti milijarde podataka, moguća je barem jedna greška."

Odmahnula je glavom.

"Umukni!" povikao sam, iako ništa nije rekla. "Ta greška si - ti. Ti ćeš proživeti sto pedeset godina, i sve to vreme ja ću biti sa tobom. Zato što se takođe spremam da živim još jedno sto pedeset godina. A sada - dođi ovamo. Praznovaćemo grešku tog idiotskog 'Overatora'."

Digla je ruke i načinila nesiguran korak napred. Činilo se da ju je sve što sam joj rekao užasno preplašilo; najednom se bespomoćno zaustavila pred tim novim životom o kome sam joj govorio. Odavno se već pomirila sa onim šta je moralo da se desi te godine, i sada joj je bilo jako teško da najednom promeni svoje planove za budućnost koja je najednom postala tako daleka. Ali, najvažnije - poverovala mi je, jer sve ono što se nalazilo u njenim očima, rukama ispruženim ka meni, usnama koje su bespomoćno drhtale - sve to nije moglo da bude ni igra, ni zahvalnost za moju utehu. To je mogla da bude samo vera. I tako je moglo da se poveruje samo u čudo. I mogao je da poveruje tako samo do krajnosti izmučen, napaćen čovek.

I ja sam pružio ruke ka njoj, naši prsti su se dotakli, ali sam je zaustavio na razdaljini naših ruku. "Pedel!" tiho sam pozvao, i on se tog istog časa pojavio. "Tavanicu i zidove prekriti izmaglicom. I dok smo ovde, da ne budu prozračni."

"Razumem."

Video sam da je Sanina koža zatreperila pri rečima 'dok smo ovde'. Lice joj je ostalo nepokretno, ali se nešto ipak izmenilo.

"I sve u svemu, nemam nameru više da se smrzavam", odlučno sam izjavio. "Govorila si mi da se južna baza Elefantusa nalazi negde na Rio-Negru."

"Da, ali ni on, ni Pateri Pat neće napustiti Jegerhauen. Stvar je u tome, što..."

"Ma neka idu svi do vraga!" Do besa me je dovodila zavisnost od nekakve ljubičaste telesine.

"Dragi moj, ne treba sve najednom. Kada sada najednom imamo toliko vremena - dozvolimo sebi raskoš da prvo završimo posao, a onda ćemo se i preseliti tamo. Tim pre, što u Riu sada rade samo mašine."

"Makar i u Mirnij samo da odem odavde."

"Posle ćemo već videti, dragi."

Čini mi se da je bio kraj maja. Bio je kraj i nikako nije mogao da se završi. I ponovo sam shvatio da je sve, apsolutno sve uzaludno. Ona je pretvorila moje reči u igračku za mene samoga. Sada je izgledala vesela, ali njena živahna brižnost je u stvari samo bila improvizacija na temu koju sam joj zadao, i koju je ona razvijala da bi mi ugodila. Bilo bi dovoljno da kažem: načinjena je greška - i ona bi poverovala, neprikosnoveno bi prihvatila tu igru, u pokornoj svojoj slepoći čak i ne razmišljajući da li verujem ili ne u njenu iskrenost. A ja umalo nisam poverovao u nju. Jednostavno mi ni na pamet nije padalo da je moguće do te mere potčiniti svoj unutrašnji svet željama i kapricima drugog čoveka. Da sam joj rekao: umrećeš sutra - ona bi odista sutra i umrla, i ne bi se bacila sa stene, ne bi dohvatila rukom polje visokog napona. Ne, jednostavno bi srce prestalo da joj radi i ona bi prestala da diše. Samo po sebi. Kad sam to shvatio, dao sam sam sebi reč: poludeću, ali više neću načiniti ni jedan jedini pokušaj da barem i za dlaku promenim postojeće stanje.

Imao sam nekako jako mnogo slobodnog vremena - verovatno sam ga ranije trošio na odlaske u Kolibu, - i pripremao sam unapred razne blokove - diktirao Pedelu, i on je munjevitom brzinom sklapao mikrosheme. Jedared će dobro doći. Kada je obavljeno programiranje, pale su mi na pamet nekakve ideje o konstrukciji, ali je bilo kasno menjati bilo šta. Odlučio sam da pripremim što je moguće više shema, kako bi kasnije Pedel po uzorku našeg montirao analogni, ali mnogo savršeniji aparat. Nisam znao koliko je to bilo potrebno, ali sam tako imao barem nešto čime sam mogao da se pozabavim. Stalno sam očekivao da se završi to proleće, i jedina radosna misao je bila da me u

takvom stanju više niko neće videti. Prirodno, pod rečju 'Niko' podrazumevao sam jednu određenu osobu.

A Pateri Pat je počeo da me posmatra nekako prijateljski. U svakom slučaju, u njegovom pogledu je bilo nečeg kao u pogledu bika, koga vode na klanicu zajedno sa još jednim, osuđenim na smrt, i kome je on sada zahvalan za društvo. Odavno sam već digao ruke od njega, izgubivši nadu da barem koliko-toliko razumno objasnim njegovo ponašanje.

Ponekad sam osećao užasnu želju da ga upitam: kako se ti već tamo zoveš, najjači i najmudriji, ti, koji si se odlučio da obaviš eksperiment - i to kakav eksperiment! - na svojoj dragocenoj ličnosti - da li si odredio konačno da li je to bilo potrebno čovečanstvu? Ma kakvom čovečanstvu - da li je to potrebno tebi samome? Da, da, tebi, ljubičasti nilski konju, lepoto i ponosu zemaljske akumulatopatologije? No, šta ti je to dalo? Šta se to promenilo u tvom životu? Jer, čak i kada ti ništa ne bi znao, svejedno bi drhtao nad svakim svojim minutom i svejedno bi stalno bio ovde, jer ti je samo ovde obezbeđena idealna za zdravlje klima i posao koji ti u potpunosti odgovara. I svejedno, ti bi ipak trovao život svim normalnim ljudima, i svejedno bi ti pljuckao na te ostale ljude. Zašto ti je onda potrebno to Znanje?

Bio je pedeseti, šezdeseti, stoti dan maja, i sa svakim danom sam postajao sve toplji i sve više i više sam se tome radovao onom bezrazložnom radošću, sa kojom čovek, koga muče u mučilištu, gubi svest. Ponekad sam, da bih samoga sebe doveo u radno stanje, sam sebi govorio: ranije ili kasnije, Jegerhauen će postati prošlost. I šta onda? Koliba? Ali ja sam shvatao da posle Saninog nestanka neću moći da odem tamo, ako mi savest ne bude potpuno čista. Kao što mi sada nije čista. Dok još imam vremena, moram da raščistim račune sa Sanom za sve, što je bilo i što jeste među nama. Jer, mi bismo i sada mogli da budemo srećni, mogli bismo i nadalje da se volimo kao nekada. Da li je za sve kriv taj prokleti 'Overator'? U prvo vreme sam bio više nego siguran u to. Ali zar nije svejedno ko je kriv? Glavno je bilo da je ljubav odlazila, i ako bi Sana nekim čudom preživela ovu godinu, nisam siguran da li bih ili ne mogao i dalje da ostanem sa njom. Morao sam da je izgubim, i zbog toga sam plaćao unapred ono, što nikada neće ni biti. Zapetljao sam se u svojim rasuđivanjima, i ponekad mi se činilo da jednostavno hladno brojim kamenčiće, kao devojčice, na plaži: gubim, ovaj dan... i ovaj... ovaj... i beli kamenčići lupkaju jedan o drugi i kao žabe skaču u pesak.

I budeći se izjutra, govorio sam sebi: da bih platio dug, obavezan sam da ove godine zaboravim sumanutu devojčicu ogromnih očiju, koja može da živi po drugim zakonima, jer ima samo osamnaest godina.

I radeći danju, ponovo sam mislio da moram da zaboravim... zaboravim..

Tako je sa danima, ispunjenim nekakvim radom, napadima samobičevanja i nežnosti, koja je takođe spadala u plaćanje duga, konačno došlo leto.

Jednog jutra sam se zaneo poslom. Sana je kao obično bila kod Pateri Pata, i Pedel je morao da mi napomene da su se već svi skupili na ručak. Već se odavno nisam presvlačio za ručak, i na brzu ruku opravši ruke pod alearskom slavinom, potrčao sam ka mobilu koji me je već čekao. Pedel je išao postrance, držeći preda mnom peškir, koji je bio razapet na tankim pipcima.

Stigavši do centralne naseobine, brzo sam prošao kroz polumračne prostorije paviljona za obedovanje. Nedavno smo počeli da ručavamo na verandi koja je bila, razume se, prekrivena neprozirnom plastikom. Bilo je dovoljno da napomenem Sani da se bojim proletnjih ultraljubičastih zraka, od kojih sam se odvikao za ovih jedanaest godina i za mene su stvarani čitavi tuneli, koji su nas krili od nezvanih gledalaca.

Iznenada sam začuo vesele glasove. Zar je moguće? Nikako nisam mogao da zamislim šta je to

moglo da izazove takvu živost za našim, inače turobnim stolom.

Sa verande je ponovo odjeknuo smeh. 'Kao u Kolibi'... nehotice sam pomislio. Gurnuo sam vrata i zaustavio se kao skamenjen na jednoj nozi.

Na stolu je vladao kaos.

Sana je sedela, stavivši oba lakta na čaršav.

Pateri Pat je bio u snežno-belaj košulji.

Pored Elefantusa je sedela Il.

"Pogledaj ga samo!" rekla je Elefantusu, pokazujući me drškom noža.

Elefantus me je poslušno pogledao.

"Uganuće donjih ekstremiteta", konstatovala je. "Čini mi se da je to već vaša struka, Sana?"

"Sve ste pobrkali", veselo je odgovorila ova. "Kostolomac je - Pateri Pat. Ramone, zatvori usta i sedi. Nadam se da se već poznajete?"

"Aha", odgovorila je Il.

"Da se nešto nije desilo?" konačno sam se setio da upitam.

I svi su ponovo počeli da se smeju. Ništa smešno nije bilo tada rečeno, a verovatno ni pre toga, ali su najednom svi osetili začuđujuću potrebu da se smeškaju, raduju, svejedno čemu. I to jednostavno nije bila samo potreba za druženjem, to je bio usmereni proces: svi osmesi, šale i jednostavno replike epskog karaktera odnosili su se neposredno na Il. Posebno je zračio toplotom Elefantus. Zračio je. Radirao. Uzdizao se sa leve strane Il, tako smešan pored nje, tako staromodan, jednom rečju pravi pravcati, galantni pra-pradeda. A možda joj to i jeste? Odista, mnogo liče. Oči, i trepavice. I ta lakoća pokreta. Treba upitati nekako što taktičnije, koliko puta tačno treba upotrebiti taj prefiks 'pra'... Uostalom, takva pitanja su sada sasvim lojalna. Druga je stvar - raspitivati se koliko je još čoveku preostalo, to bi bilo odista netaktično. Osmehnuo sam se: kako je to zabavno - sa mnom niko ne može da bude netaktičan!

Moje misli su se razilazile. Tako se čoveku vrti u glavi kada se najede posle drugotrajnog gladovanja. Prošlo je oko mesec dana od kako sam pobeo od Il, i čini mi se da od tada ni o čemu nisam razmišljao. U najboljem slučaju, imao sam neke ideje što se tiče posla. A sada su svi govorili najednom: Elefantus o gađanju iz luka, Sana - o imunitetu trialskih ćelija na sigma-zrake, Pateri Pat - o engleskim kladionicama a Il - o nekakvom divljem brodu, koji je ličio na morsku kornjaču. Usredsredio sam se i lovio iz opšte gungule najglasnije izgovorenu rečenicu, pažljivo buljio u oči Elefantusa, Pateri Pata, ali nisam mogao ništa da shvatim. Terao sam sebe da ne gledam Il i ne slušam šta ona govori. Uskoro sam uhvatio samoga sebe kako se i nehotice klatim napred-nazad. Zamislio sam sebe kako izgledam posmatran sa strane i, digavši ruke od svega, zabio sam nos u svoj biftek. Od toga sam postao pametniji, pošto je od momenta nastanka civilizovanog čovečanstva meso predstavljalo oslonac i nadahnuće svih kretana. Odmah sam shvatio da je stvar u tome, što je u nacionalni park stiglo nekoliko mladića starinskim brodom, čija su konstrukcija i princip rada motora - oni su bili odista drevni, kao gađanje iz luka - predstavljala predmet kladenja stanovnika Kolibe. Kornjačom, koja je bila stara nekoliko stotina godina, još niko nije uspeo da leti, ali se pretpostavljalo da u slučaju nekakve nesreće ona može da postane izvor neželjene radijacije, koja je uvek toliko plašila Sanu.

U razgovoru je konačno nastala pauza, i bio mi je drago što mogu da ubacim barem neku repliku:

"Šteta što taj brod nije - amfibija", izvalio sam dubokomisaono.

"Postoje još pažljivi sagovornici", frknula je Il. "Pa upravo sam govorila da je to jedan od prvih univerzalnih mobila. Kakve samo radnike imaš, tata, ja bih takve terala što dalje od sebe, da ih ne gledam. Uostalom, ti si mi, čini mi se, govorio da za njih sve rade aparati."

Očigledno je bilo da je to bio dan zapanjujućih iznenađenja. Elefantus je - njen otac. I to sa sto četrdeset i kusur godina! Do sada sam smatrao da posle sto godina ljudi već prestaju da se brinu za neposredno nastavljanje poroda. Još jedan indirektni dar 'Overatora'. Najednom mi se naglo popravilo raspoloženje. Kakva je lepota - sada znači čovek može da ostane neženja do sto i dvadesete godine. A ako se uzmu u obzir dostignuća lekara, kojih sada na Zemlji ima bezbroj, onda možda i do svih sto i pedeset godina.

Ta misao mi se toliko dopadala, da sam se nasmejao i otvoreno pogledao Il. Uzgred budi rečeno, zašto je onda došla ovamo? Da poseti oca? Lako je moguće, ali zašto to nije radila ranije? Razmišljao sam o tome i razgledao Il - bez ikakve zbunjenosti, kao onda, u mobilu. U malom mobilu boje jesenjeg lišća.

Sana, koja je govorila sa Pateri Patom obrnula se prema meni i nešto upitala.

"Da", rekao sam, "da, razume se." I, čini se da nisam pogodio. Sana je ustala:

"Zahvaljujem vam se, doktore Elia, i molim da me izvinite: danas čekamo mikrofilm iz Rio-Negra. Do viđenja, Il. Vi idete, Pateri?"

Prvi put sam video da je Pateri Pat preko volje krenuo prema vratima.

Obično je nestajao posle završnog obeda, ne čekajući da mi završimo sa jelom.

"Videću vas još pre nego što odletite?" tiše nego što je to zahtevala učtivost, upitao je Il.

"Ne", odgovorila je svojim zvonkim glasom. "Žurim. Do viđenja."

Aha, dala mu je korpu. Najednom mi je postalo užasno veselo. Đavo me je, kao i uvek povukao za jezik:

"Već odlećete?" obratio sam se učtivo Il. "Dozvolite mi onda da vas ispratim do mobila."

"Idemo", spremno je rekla Il.

Očekivao sam da će se Pateri Pat tog časa okrenuti i pogledati me svojim mračnim pogledom, koji mi je ličio na pogled apatične životinje, koja je lagano, ali sigurno dovođena u stanje besa. Ali deslo se suprotno. On se nekako sav pogurio, kao da mu je neki nevidljivi teret pao na leđa, i lagano je, ne okrećući se, krenuo za Sanom kroz vrata.

I nehotice smo ućutali; činilo se da nas je samo nekoliko koračaji delilo od carstva vremena, čiju težinu nisu mogle da podnesu džinovska ramena Pateri Pata.

Uznemireno sam pogledao Il. Najednom sam se uplašio da će je ovaj užas, koji je pritiskao Jegerhauen i koji je, kao vihor Danteovog pakla sve brže i brže terao njegove stanovnike da se okreću oko privremene osovine života, da će je to preplašiti, naterati da pobegne odavde, da se više nikada ovamo ne vrati. Ali, Il je bila - Il. Samo je namrgodila nosić, posle nadula obraze i veoma precizno imitirala odvratnu i tužnu grimasu Pateri Pata. Nije čak ništa ni shvatila. I odlično.

Il je ustala. Prišla je Elefantusu. Jarko-smaragdni kostim, koji je obavijao svakodnevni radni triko, na oblinama tela se metalno presijavao; ali same šake i ramena bili su goli, a na nogama sam zapazio uzane, svetle sandale. Izgleda da je materijal od koga je bio načinjen njen kostim, bio previše tanak i slab u poređenju sa onim, koji je korišćen za trikoe specijalne namene. U svakom slučaju, čak ni prilikom hodanja po oštrom kamenju za taj triko nisu bile potrebne cipele. Sada je Il podsećala na nešto beskonačno krhko, tanko. Na nekog insekta. Pa da, na nešto nalik na skakavca. I kretala se danas lako i jedva-jedva naglim pokretima. Sve u svemu, svaki put se kretala drugačije, i stalno nekako neljudski. Moraću to da joj kažem... Posle. Sledeće godine.

Il je, kao primerna devojčica, cmoknula Elefantusa negde oko očiju. Digao je ruke, kao da je hteo da je zagrlj ili zadrži.

'To uopšte nije strašno - saznati svoju godinu...!', nehotice mi se pojavilo u pamćenju. Eto za koga se ti bojiš, mali, tužni doktore Elia. Tebi sigurno nije ostalo mnogo, a ona ima samo osamnaest, ona

je za tebe još odista trunčica. Tebi je strašno što će ona ostati sama, i ti hoćeš da je zadržiš kraj sebe, sve dok možeš da je od nečega sačuvaš.

Elefantus je sakrio ruke za leđa. No, razume se, to sam im ja smetao - stajao sam tu pored njih. I ipak je Il - prase, mogla bi češće da posećuje starca. A to ću morati da joj kažem još koliko danas.

Ali kada smo krenuli vrtom prema parkingu, više nisam znao šta da joj kažem: ili tačnije, znao sam šta hoću da joj kažem, ali sam se zbunio, kao stonoga u hiljadama 'hoću', 'mogu' i 'treba'. Izgubivši snagu pred gomilama tih kosmatih, lepljivih reči, mahnuo sam rukom i odlučio da više ništa ne želim i da ću jednostavno da ćutim.

Njen mobil je bio sa desne strane. Odmah sam ga prepoznao - bio je boje bakra, sa lakom mrežom kristala. Lebdeo je nisko nad zemljom, vrata ulaznog otvora bila su pomerena, kao da je Il znala da će ovde ostati kratko i da će odmah odjuriti nazad. Ćutke sam joj pružio ruku, ali se nije oslonila na nju, već se neočekivano okrenula i sela na ivicu ulaznog otvora. Mobil je počeo lako da se zanosi - kao čamac.

Još dugo bismo tako ćutali da se u daljini nije pojavila divovska figura Pateri Pata. Samo je prešao preko staze i nestao iza krivine.

Il se nasmejala:

"Baš kao kakva šumska zver, morsko čudovište: izašao je iz žbunja, preplašio prisutne svojim odvratnim, gadnim izgledom i - ponovo nestao u žbunju."

"Zašto ga toliko ne volite?"

"Tako, eto", Il je njihala nogom, kao da je razgledala vrh cipela. "Rekao mi je jednu stvar..."

"Da u pitanju nije Pateri Pat još bih mogao i da zamislim kakvu vam je to 'jednu stvar' rekao."

Il je frknula - ili potvrdno, ili negativno.

"A vi njemu?" najšaljivijim tonom, kao da me to i ne interesuje.

"Ja sam mu takođe rekla jednu stvar... glava je počela da joj se savija sve više. Nije trebalo da mu kažem, ali sam mu rekla onako, na brzu ruku, i to inače nikome ne govorim."

"Ni tati, ni mami, ni tetki, ni teći?"

"Nikome."

"A on?" shvatao sam da moje insistiranje već prevazilazi sve granice, ali jednostavno nisam bio u stanju ništa da uradim sa sobom.

"A on mi je tada rekao još jednu stvar..."

Il je naglo digla glavu, mahnula snopom svoje kose, tako da joj je ona poletela po ramenima:

"To je sve neinteresantno, a ja sam vam donela kartu za 'Hamleta'."

I izvukla je iz gornjeg džepa na grudima usku traku plavičastog deluala.

Kako da joj kažem da ne mogu, da vreme ne pripada meni, da sam odlučio da se do kraja godine ne viđam sa njom - i još mnogo toga, što može da se smisli, a ne sme da se kaže takvom čoveku kakva je ona. I jednostavno sam je upitao:

"Kada?"

"Prekosutra."

"Biće mi teško da odem."

"Recite jednostavno da idete na 'Hamleta'!"

Glupi mali skakavac. To ti možeš da kažeš Džabži: "Idem na 'Hamleta'." A kod nas odraslih sve je mnogo komplikovanije i teže. Neka ti bog da da to nikada ne saznaš. Ako ostaneš u Kolibi - možda nećeš ni saznati.

Il se malo njihala, odgurkujući se nogama od zemlje. "Moram da krenem", rekla je konačno, ali nije načinila nijedan pokret da uđe u mobil. "Momci me čekaju."

Video sam da joj se u stvari ne ide, a ona to nije ni krila. I zbog toga, što je želela da ostane, izgledala je zbunjena i smirena, kao i uvek kada smo bili sami u mobilu. Ali najednom sam se setio odakle je crpla sve svoje podatke o meni, i nisam izdržao:

"Mislim da vaši momci mogu da budu mirni - oni vide da ste bezbedni."

"Kako to vide?" upitala me je najnevinijim tonom.

Sada je na mene došao red da se zbunim. Da joj ispričam za moj izlet u njenu sobu?

Il me je posmatrala mirnim ogromnim očima, i ja nisam mogao da govorim ništa drugo do istinu:

"Mislio sam da držite na oku čitav Jegerhauen."

"Pa kako bi to bilo moguće? To bi jednostavno bilo nepristojno."

Bilo je nemoguće ne poverovati joj. Ali šta onda sa naramkom cveća i lišća? Da to nije slučajna podudarnost?

"Il, jednom sam gurnuo nos u vašu sobu. I tamo, na podu..."

"A granje seliora - potpuno isto, kakvo sam vam jednom nakidala! I kako samo miriše! Od tada dva puta nedeljno letim po njega."

"Vi ste ga za mene nabrali?"

"Pa da, razume se. Jer vi ste tako hteli. Često sam bila kod oca, samo vi to niste znali. Tada sam sasvim slučajno izašla u vrt i videla kako šetate stazom i kidate pune naramke trave. Posle, kada su vas preneli u kuću, otac vam je sve to oduzeo i bacio. Ali vi ste želeli travu i lišće. Tada sam odletela u dolinu i nabrala. I bacila na pod: jeste li se naljutili?"

"Nisam znao da ste to bili vi."

"I naljutili ste se na nekog drugog?"

"Nisam znao da ste to vi. Shvatate li? Pre nekoliko meseci čak nisam ni znao da postojite. A cveće su pokupili drugi ljudi i razmestili ga u vaze u pravilnim buketima."

"Kakva glupost! Divlje cveće ne raste u pravilnim nizovima, i kada ga čovek kida, treba od njega praviti jednostavno gomilu. Jer, kakvog bi to inače imalo smisla?"

"Kada bi ste to pokušali da objasnite Pedelu."

"Ali, sa vama su bili ljudi?"

"Da, ljudi. Ljudi Jegerhauena."

"Loše vam je u ovoj tavnici?"

"Nemojmo o tome, Il. O onome što me vezuje za Jegerhauen ne može ni da se diskutuje, niti to može da se osuđuje."

"Izvinite. Ali ja govorim o svom ocu. Ne volim da dolazim ovamo upravo zbog toga, što je on jedini krivac za sve ono što se dešava u Jegerhauenu."

"Po mome mišljenju u Jegerhauenu se već odavno ništa ne dešava."

"Ovde se dešava... ovde se narušava prvi zakon čovečanstva - zakon dobrovoljnosti rada. Recite mi pošteno, zar vi radite ono što ste sami odabrali?"

Klimnuo sam glavom.

"Nije istina! I vama teško pada ta sputanost. Doleteli ste na Zemlju da bi postali čovek, a ne robot, kome određuju program ovako ili onako..."

"Ne osuđujte tako strogo svog oca, Il. On je čist pred osobom i pred svim ljudima. Ono što je on uradio, davši nam svoju stanicu, bilo je najbolji izlaz za mene. Vaš otac zna o meni više od vas - izvinite za to. Njegovi postupci su sasvim pravilni."

"No", rekla je čvrstim glasom, tako da sam shvatio - nikakvim rečima nemoguće ju je ubediti; ona zna da je u pravu.

I odista je bila u pravu.

"Žao mi je Il što ste zbog mene izmenili svoj stav prema ocu. Molim vas - budite dobri prema njemu."

Najednom me je pažljivo pogledala. Posle se nasmejala:

"Ne, pomislite samo: hiljadama godina se vodi borba da bi se čoveku pružile sve moguće i nemoguće dobrobiti i slobode, a kada se on konačno izbori za njih, počne da ih koristi - ne dozvoljavaju mu da uživa čak ni u naramku sena."

"Taj paradoks vas je naterao da poletite po cveće?"

"Da. A zar je za tako nešto potreban neki jači razlog?"

To je bilo sve. Sve moje nade i pretpostavke otišle su u bestraga. Ponosito, čak malo nadmeno uzdignuta glava. Nekakav mehaničar, koji je otupeo i ogrubeo za jedanaest godina svog boravka u društvu robota. I ja sam se usudio... No, leti, leti, sunce moje, leti kod svojih Džabža, Lakosta, velikih pozorišnih ljudi. I kod onih koji smeju da dolaze na vaš Olimp. Umem da čekam, a ti imaš samo osamnaest. Neću valjda celog života biti mali kibermehaničar. A tada ćemo već videti. Leti, mali skakavče.

"A zašto se smežete?"

"Jednostavno sam zamislio šta bi govorio skakavac kada bi vas posmatrao."

"I? Rekao bi - nakaza, a kolena gledaju - svako na svoju stranu."

"Tako je. Čak ne ume ni da cvrči."

"Zar odista ne umem?"

"Ma ne, ponekad vam to ipak polazi za rukom."

"Recite tati nešto lepo u moje ime."

Ćilibarski, kao i sva kola Kolibe, mobil se vinuo uvis i stopio se s večernjim nebom, koje je počelo da natiče plavetnilom pred nepogodu.

Postojao sam još malo, stegavši ruke na leđima i zabacivši glavu i počeo da tražim Elefantusa, da mu kažem nešto lepo.

Nisam samo mislio. Molio sam se. Molio sam se svim bogovima, đavolima, duhovima i anđelima. Prebirao sam sve malene figurice nalik na rusalke i vodenjake. Prisećao sam se svih elfa, silfa i alfi - rekao bih da sam polovinu od njih izmislio, nadajući se da je nekada postojala i takva božanska boranija. Molio sam se od izlaska sunca, kada su njegovi zraci neočekivano i toplo dotakli moje zatvorene oči. Otvorio sam ih, ponovo zažmurio i počeo da mrmljam molitvu zracima izlazećeg sunca. Molio sam jako malo: neka se desi šta hoće - ali neka to bude sutra. Danas je moj dan. Davao sam svečane zakletve da neću Odlaziti u Kolibu sve do trideset i prvog decembra, ali sam danas morao da odem tamo. Danas je moj dan. Pozvala me je - možda je to bio kapric, ali me je pozvala. Po prvi put. I danas je bio moj dan. No, sutra sam spreman na sve, samo da to ne bude danas.

Il je besnela do početka predstave preostalo je još samo sat i četvrt, a ja nisam bio čak ni obučen! I kog sam samo vruga navukao belu košulju! Ali, odakle sam mogao da znam, da su jake bele mrlje u sali mogle da smetaju i da odvrćaju pažnju? Zapanjila me je toaleta Il: bila je u crnoj do grla zakopčanoj haljini, još malo pa sa šlajerom, na glavi - kruna od blede-ljubičastih zvezda seliora. Ti cvetovi - grubi, koji su ličili na nekakve čudnovate kristale - čudnovato su joj odgovarali i sami su gubili svoju surovost i primitivnost od dodira njene kose. Dok je najbrži od stacionarnih kiberkrojača dovršavao moje odelo, ona je najgorim rečima psovala sve krojačnice sveta, personal Kolibe i Jegerhauena, koji nije mogao da obrati pažnju na 'provincijalca', jezivu nepogodu koja je iz nepažnje sinoptičara premašila sve granice i koja je zadržavala moj dolazak (leteo sam po pljusku), te idiote-starinare, koji su se zaglibili u svojim odvratnim kolima i koji nisu želeli da koriste ničiju pomoć zbog svog štenećeg samoljublja, i još mnogo što-šta drugo, što sa našim putem nije imalo nikakve veze. Na kraju krajeva Lakost, koji je trebalo da krene sa nama, nije izdržao i, primetivši da nikada nije voleo ljudoždere, ostavio me je nasamo sa pobesnelom Il. Moram reći da je i on imao jedva toliko vremena da odleti u Pariz. Kako ćemo stići mi - nije mi bilo jasno.

Ali bio sam spreman pre nego što sam i pretpostavljao. Ne davši mi čak ni da bacim pogled u ogledalo, Il me je dograbila za ruku i povukla na parking. Jak vetar nas umalo nije oborio s nogu. Uhvatio sam se za minijturni mobil, koji je jedva stajao na parking, i pomogao Il da se uvuče u njega. Moram reći da njena haljina nije baš mnogo odgovarala za takvo putovanje. Primetio sam - razume se, veoma oprezno, uzimajući u obzir njeno ne baš previše miroljubivo raspoloženje - da bi nam najviše odgovarao teretni mobil. Ništa mi nije odgovorila, već je samo besno istrгла iz mojih ruku šlep svoje haljine, koji sam pokušao da ubacim za njom u mobil. Moram da priznam da u mobilu nije bilo baš mnogo mesta. Shvatio sam da je to sportski jednosed sa ručnim upravljanjem, i još sam shvatio - po tome kako nas je nešto bacilo unazad prilikom starta - da deci do trideset godina treba kategorično zabraniti da upotrebljavaju neautomatska vozila. Mobil se kretao teško, ali maksimalnom brzinom. Nisam mogao da shvatim kako je Il uspevala njime da upravlja. Izgleda da je odlično poznavala tu trasu, jer sam ipak uspevao da zapazim kako su u stranu od nas leteli putnički brodovi, koje smo prestizali.

Ćutali smo kao i uvek, dok se pod nama kroz ćilibarsku karoseriju broda nisu počele da pomaljaju sive konture ogromnog, ne baš prenanstanjenog drevnog grada.

Po tome da smo uspeli da ateriramo, a da se ipak nismo razlupali, shvatio sam da još nismo zakasnili.

Da nisam znao da je zgrada pozorišta sagrađena specijalno po molbi Sido Perejre, pomislio bih da ona postoji već stolicima - tako se organski uklapala u panoramu tog čudnog i nekada tako veselog

grada. Starinski sat na gotskoj kuli, koja je ukrašavala onižu zgradu pozorišta, pokazivao je da do podneva ima još nekoliko minuta. Razume se, i vreme je ovde, kao i u drevnom Parizu, bilo lokalno.

Ostavivši svoj mobil kraj otvora podzemnog hangara, uleteli smo u salu. Začudilo me je da nikakvog hola ili foajea nije bilo; gledaoci su za vreme pauze verovatno izlazili direktno na trg, jer su postojali kibersinopi, koji su u takvim trenucima mogli da za tren stvore odista rajsko vreme.

Gledalište me je podsećalo na studio koji sam video u Kolibi: takođe se širio pod ostrim uglom od omanje lože prema sceni, koja je ovde bila jedva malo uzdignuta nad slabo osvetljenim gledalištem. Po ivicama partera nalazile su se male lože za po dva čoveka. Il me je samouvereno privela jednoj od njih.

"A gde je Lakost?" upitao sam je pristojnosti radi.

"U jednoj od loža", odgovorila mi je tiho. "Uspela sam da dobijem samo jednu ložu za danas i jednu - za sutra, tako da ste jednostavno imali sreće što je Sido Perejra ponudio još jedno mesto u svojoj loži."

Aha, svaki cvrčak zna svoje mesto - ovamo sam dospeo milošću najvećih ovoga sveta.

Smestili smo se i osmehnuo sam se pomislivši da ću teško moći da shvatim bilo šta, osim jedva primetnog prefinjenog mirisa cveća koje je umiralo, ali nije venulo. I odnekud iz daljine naišla je, promakla misao - samo da se tamo, u Jegerhauenu nešto ne desi...

U međuvremenu sam dobio užasnu želju da ne odvajajući pogled, posmatram scenu. Bila je prazna, jedva malo osvetljena pepeljastom sumračnom svetlošću, i činilo se da se gubi u beskonačnosti. I, kao i svaka beskonačnost privlačila je pogled. Iznenada je u sali zavladała potpuna pomrčina, i u toj pomrčini je odjeknuo miran, odmeren dubok glas:

"Elsinor..."

U istom trenutku nekakve površine tamne svetlosti poletele su od pozadi ka sceni, ali sam već u sledećem trenutku prestao da ih zapažam, iako sam još nekoliko sekundi osećao da one ipak postoje. Posle sam na njih zaboravio.

A preda mnom se, činilo se mnogo bliže nego što je pre toga bila scena, pojavio ledeni kameni zamak, na usamljenoj steni. Bio je tako realan, da sam čak video kako u tankom mlazu curi pesak iz pukotina između dva loše otesana kamena. I muzika, koja je nekako istovremeno i nestajala u meni, i dolazila iz te sivkaste beskonačnosti, koja je otpočinjala u dubini scene - ona je takođe bila čedo Sido Perejre, jer je samo čovek, koji je snagom svoje fantazije mogao da digne te gromade kula i išarane puškarnicama zidove, mogao da izdahne taj grohot, neumoljiv i monoton, kao nevidljivo, ali potpuno realno more, koje je zapljuskivalo podnožje zamka osuđenog na propast.

Najednom je nešto počelo da zveckaa. Trgao sam se. Kako to nisam odmah primetio da se sa desne strane, na uskom, ograđenom kamenim zupcima prostoru nalazi čovek? Hamlet - pomislio sam i počeo sa interesovanjem da razgledam njegov šlem i opremu. Ali evo, pojavio se još jedan odeven i naoružan isto tako čovek i tada sam se setio da su to oficiri i da će se uskoro pojaviti duh.

I evo, duh se već pojavio, bio je prozračan, i glas mu je zvučao tako, kao da je govorio iz zatvorenog, ali nesmaknutog sa čoveka skafandra. Sigurno je u srednjem veku bio pravi problem prikazati duha, a isto tako i videti ga, a sada se niko ne bi začudio, ako bi se za vreme radnje na sceni pojavili protoceratopsi u srazmeri jedan prema jedan. Predajući se svojim mislima, više sam posmatrao kosu Il, nego scenu, i jako sam se začudio kada sam začuo fanfare, i pred sobom ugledao nešto nalik na prestonu dvoranu, koja je bila dosta siromašno ispunjena gomilom odevenom u teške i tamne tkanine.

Komada sam se, izgledao sećao; to jest, mogao sam da pogodim ko će i šta kada reći. Zato su me više interesovali likovi. Kraljica je ličila na ženu staru sto godina, a po ondašnjim merilima imala je

- četrdeset - četrdeset i pet godina; možda je bila i lepa, sa pravom riđom kosom; kralj je bio tipični mužjak u duhu svih loših, niskih i sladostrasnih kraljeva, kakvi je, po mome mišljenju i trebalo da budu srednjevekovni vladari. Polonije i Laert su takođe bili dobri.

No eto, konačno sam ugledao i samog Hamleta. Lep, zgodan momak italijansko-španskog tipa, koji uopšte nije ličio na kraljicu. Kada već nisu igrali glumci - mogli su barem malo da liče jedno na drugo. Kako se predstava odvijala, tako su moje antipatije prema glavnom junaku rasle. To je bilo nešto nalik na Jenkija na dvoru kralja Artura - on je bio ispunjen svim humanizmom i sveznalaštvom našeg prosvećenog doba, takvim ledenim i obrazloženim prezirom prema celom Elsinoru, da je odista bilo nejasno - kako su ga do sada tamo trpeli i kako ga nisu poslali za predašnjim kraljem.

Želeo sam da sa Il izmenim svoje utiske, i sa nestrpljenjem sam čekao pauzu, kada sam najednom primetio da se ona, koja je sa odista začuđujućom pažnjom pratila sve što se odigravalo na sceni, najednom ustremila napred i zamrla. Posle se oprezno osvrnula i pogledala me začuđeno i preplašeno.

Sa Laertom je govorila Ofelija. Dirljiva, mršava devojčica, možda malo jačih jagodica, belokosa i, prirodno, jasnih očiju. Kretala se nekako sputano, kao da nije tačno znala šta treba da radi. Počeo sam da joj osluškujem glas - bio je tužan i odnekud poznat. Tako sigurno govore deca, koju je neko jako uvredio, i ta dugotrajna tuga nije uspela da je napusti. U toj Ofeliji je bilo nečega. Čovek nikada ne može da shvati šta je to što ga privlači upravo takvim devojčkama, ali upravo takve i umeju da vole: bezgranično i najčešće - nesrećno.

Nisam uspeo da je se nagledam, a scena je ponovo prikazivala platoe u i oko zamka i ponovo se pojavio dosadan duh koji nije plašio, i na kraju je nastupila pauza, ali se Il nagla napred, stavila ruke na somot lože i tako zamrla, spustivši glavu na ruke. Nisam hteo da je uznemiravam. Pogledao sam njenu nagnutu glavu, obavijenu, kao gigantskim turbanom raskošnom kosom, i misli su mi bile daleke od klasične dramaturgije. Uskoro je gledalište počelo da se puni ljudima, i evo ponovo su sva mesta bila zauzeta i u poslednjem trenutku, pre nego što se ugasila svetlost, ponovo je promakla predašnja loša misao: a tamo, u Jegerhauenu... I ponovo gotovo molitva: samo ne danas.

Zaboravio sam da li Ofelija treba da se pojavi u drugom činu, i uzaludno sam čekao da se ona pojavi. Dobro je bilo samo to, što je Hamlet u izvesnoj meri izgubio svoju pripadnost savremenom svetu, pokazavši čisto srednjevekovnu sklonost prema intrigama i podvalama. A ipak je u njemu ostajalo nešto beskonačno naše, nešto što nikako nije pripadalo tom stoleću, već upravo današnjem danu - danu one Zemlje koju sam zatekao po povratku iz ovog zatočeništva. Ali to je izgleda bila tradicija svake epohe - natovariti danskom princu na pleća sve protivurečnosti svog doba.

I ponovo - pauza, i ponovo Il, koja se kao zamađijana nije ni pomerila sa mesta. Učinilo mi se da sam video Lakosta; izvinivši se, izašao sam, ali ga nisam našao i vratio sam se nazad. Sedela je u istoj pozi, stavivši glavu na ruke, i nije ni zapazila da sam seo kraj nje. Prokleti dan. Koliko sam samo maštao da ću biti sa njom u pozorištu, i eto, bili smo ovde, ali ona nije bila sa mnom. Nisam smeo da počnem da govorim sa njom, nisam smeo da je uznemiravam. I svojom odsutnošću ona nije dozvoljavala ni meni da zapažam sve ono, čemu je trebalo da se toliko radujem. Posle jedanaestogodišnjeg prekida dospeti u pozorište, i na takav komad, i u takvom izvođenju, i sa takvom sapatnicom - i sve je odlazilo u nedodiju, jer nisam mogao da mislim ni na šta drugo nego na to, da je Il - sasvim tuđa, da nijednu trun nije moja...

I najednom sam uzdrhtao. "Kada bi...", rekla je Il.

Digao sam glavu. Radnja na sceni se već odvijala. Rekla je to celoj sali, ali se niko nije ni osvrnuo na nju; sedela je, oslonovši se laktom na ogradu lože i dotičući prstima slepoočnice. Usne su joj bile čvrsto stegnute i suve. Možda mi se to samo učinilo? Ali, jasno sam čuo njen glas. U

međuvremenu su sa scene brzo bežali kralj i njegovi dvorani, ostavljajući kraj prozora sa rešetkama zamrlu Ofeliju. I evo upravo odande, gde je ona sa takvim uzbuđenjem gledala, teško, ne zapažujući ništa oko sebe, izašao je Hamlet.

Počeo je da govori tiho, ali sam jasno čuo svaku njegovu reč. Odlučivao je ono što je već i sam znao - i tada sam shvatio šta je to bilo ono, što sam od samog početka nazvao u njemu 'savremenim' - on je znao da - neće biti. Znao je da je njegovo vreme odbrojano. A pravi Hamlet to nije mogao da zna. A ovaj je znao čak da mu je vreme kratko, i zato mi je njegova neodlučnost bila nerazumljiva. Da li je Il zapazila tu protivurečnost? Sigurno nije. Najednom sam zaželeo da joj vidim lice, toliko sam to želeo, da sam bio spreman da joj uzmem glavu u svoje dlanove i okrenem je prema sebi. Ali, samo što sam se nagao prema njoj, ponovo sam začuo njen glas:

"Moj prinče,
Kako ste proveli sve ove dane?"

Ofelija je krenula u susret svom princu, pružajući mu svoje mršave ruke, tako mi poznate, i svi pokreti su joj bili sputani, nevešti, kao da može da učini sa svojim telom sve što želi, ali je eto nisu naučili da se ponaša upravo tako, i ona se kreće po zakonima kretanja ljudi, a ne onih viših bića kojima pripada. I ja sam već odavno znao i taj hod i tu levu ruku, koja je nehotice doticala slepoočnicu, kada napamet ne pada potrebna reč, i setio sam se kako se zapanjeno i preplašeno osvrnula na mene Il, u prvom činu, kada je po prvi put ugledala svog dvojnika, a ja, budala, kao i uvek, nisam video ništa dalje od belih lokni i prćastog nosa.

To je bilo čudo koje je pripadalo nama dvoma, i stegao sam ruku Il iznad zglavka, i ona se ponovo okrenula prema meni, i ugledao sam njene oči, koje su gledale negde kroz mene - sigurno joj se činilo da pored nje sedi sam Sido Perejra, i zato nije otela ruke, i oštre latice seliora su mi ogreble lice; ali mene se nije ticalo za koga me ona smatra, jer je nastupilo ono radi čega sam postao izdajnik, radi čega je padalo prokletstvo toga dana, koje će me neminovno sustići negde na zalasku sunca, ali je sada još bio dan, i mi smo sedeli jedno kraj drugoga, jednostavno jedno kraj drugoga za sve koji bi mogli da nas vide, a u stvari smo bili tako bliski da između naših očiju nije bilo mesta za pogled, između naših usana nije bilo mesta za uzdah, između naših tela nije bilo mesta za judsku toplinu...

I tada je radnja počela da protiče, da protiče nepojmljivom brzinom. Nisam uspevao da vidim, čujem - nisam uspevao da se nagledam, da se naslušam. Ali, zar to čovek može da uspe? I najednom sam shvatio da je Hamletu već bilo svejedno da li će biti ili neće biti, da mu je stalo samo da snagom svoga uma, svojom ljubavlju i svojom surovošću ogradi od pogibelji tu krhku devojčicu - shvatao je da nema snage da to uradi; i tada, ne čekajući da to urade drugi, on ju je sam uništavao, paleći joj krila, i ona je gorela, topila se kao Snežana, i mi smo umirući i ledeći se, videli kako se, ne potčinjavajući se više nikakvim ljudskim zakonima izvijaju, trepere njene ruke, tražeći zamišljene cvetove; i klizila je po sceni nečujno i kao bez težine, kao da je već plovila, kao da je već tonula; evo i poslednje njene pesme - o njemu, stalno i samo o njemu, i sada sasvim bez tuge, sasvim mirno, jer je sasvim blizu - spajanje, zato što:

"U raj u će vaskresti on!
I sve hrišćanske duše..."

I tiho, dajući oproštaj: "Neka je bog sa vama."

Ali nikavkog boga nije bilo sa tim ljudima, već su postojale samo mržnja, i laž, i pakao, i mačevi,

i pravična osveta, koja ništa nije mogla da iskupi.

A šaka Il bila je u mojoj šaci.

Odlazili smo, kao što to uvek biva posle nečeg teškog, lagano i ćutke. Lakosta više nije bilo - sigurno nas je video i taktično nestao, pruživši nam mogućnost da se vratimo istim krhkim jednosedom.

Leteli smo sasvim mirno. Ja sam kao i obično sedeo iza nje na podu - drugog mesta u toj orahovoj ljusci nije ni bilo - i razmišljao kako će se oprostiti od mene; shvatao sam da bi bilo odvratno i nesavesno sa moje strane da iskoristim ono što je potreslo još dečiju uobrazilju; da su na mom mestu bili Lakost ili čak i Tuan - za nju razlike ne bi bilo.

Neka odabere sama gde ćemo da odletimo, a ako zaželi - neka sama počne da govori. Preostalo nam je odista malo - još samo nekoliko minuta. Posle će preostati nekoliko meseci. A onda ćemo biti zajedno, i to tako sigurno, kao onda, kada sam sedeo u svojoj vasijskoj stanici, kada nisam imao ni hiljaditi deo šanse da ću se spasti - čak sam počinjao da sumnjam da ću se ikada vratiti na Zemlju. I sada će biti isto tako. Ti si - moja Zemlja, moja sreća i sav moj život. I šta me se tiče što ti sada nisam potreban. Sve je još pred nama... Ako se samo tamo, gde se vraćam, nije nešto desilo za ovih nekoliko časova. Ali, nije moglo ništa da se desi. Šta je to nekoliko časova u poređenju sa celom godinom? Nije ništa moglo da se desi. No, evo i mojih planina. Reci mi na oproštaju nekoliko učtivih reči koje u stvari ništa ne znače. One odista ništa neće značiti posle onih minuta, kada sam te držao za ruku i posmatrao te - drugu Il, koja se krila pod belom perikom Dankinje. No, smišljaj reči - jer evo, pred nama se već nalazi plavičasta dolina Jegerhauena.

Naš mobil je tiho skliznuo nadole i počeo da lebdi upravo tamo gde sam obično i izlazio, kada sam se vraćao posle naših susreta u Kolibi. Il se okrenula prema meni, tiho uzdahnula, kao onda, prvi put, i rekla:

"Više te neću krasti. A danas nisam mogla drugačije. Jer, volim te, Ramone."

Uhvatio sam je za ruke i zamro, posmatrajući odozdo njene usne. Sada će reći da to nije tačno. Nešto je pobrkala. Našalila se. Ali, video sam da je to - istina, ali sam isto tako video i to, da se više ništa neće desiti i da ona neće prekoračiti onaj začarani krug, koji je sama sebi nacrtala.

"Rekla sam. A sada - idi."

Šta? u meni je buknuła nekakva vesela, burna radost. Da idem? Sada?

Jednom rukom sam je obuhvatio tako da nije mogla ni da se pomeri, a drugom sam napipao dugme vertikalnog poletanja. Nešto nas je bacilo o zid, i mobil je naglo poleteo u visinu. Četiri hiljade metara... Pet... Pet i po... Gubili smo dah. Mobil se kretao gotovo vertikalno i ja sam, hteo to ili ne, morao da je ispustim. Pružila je ruke prema pultu i mobil je, opisavši elegantan krug, pojurio nekuda na jug ludačkom brzinom. Sada smo se spuštali, i kroz prozračno ćilibarsko dno sam video kako promiču nejasne konture šuma, gradova i jezera; Il je sada takođe sedela na podu, oslanjajući se ramenima o sedište i zabacivši glavu, i činilo mi se da plovi od mene potokom koji se udaljava fantastičnom brzinom, i da vidim kako promiče ćudnovato dno, koje je vuče ka sebi.

No, pa toni, propadaj, nestani! Pogledaćemo još ko će koga. Pogledaćemo kako ću ti dozvoliti da odeš od mene.

"Smem li da legnem u vaše krilo, gospođo?"

"Ne, moj prinče."

"Hteo sam reći, smem li spustiti glavu u vaše krilo?"

"Ne, Ramone."

"Da, Il! I ne gledaj me tako. Jer, ja sve smem. Sve što hoću... i šta hoćeš ti. Ne otimaj se. Biću grub. Znam da si jača od mene. Do đavola svi krhki i bespomoćni! Sa tobom ćovek može samo

ovako. Jer, ti to sama želiš."

"Odakle..."

"Ne pitaj. Znam."

"Ne."

"Reci da sve to nije istina, i slupaću mobil."

"Volim te, Ramone. Od onog jutra kada sam te ugledala na obali. Pre skoro godinu dana. Doletela sam kod oca i ugledala sam te. Ne ljubi me. Potrebno mi je samo da te vidim."

Glava joj je ležala na mojim dlanovima. I želela je da je ne ljubim.

"Suviše si blizu. Ne vidim te."

"To su usne. Ovo su - ruke. Ova je - srce. Sve."

"Ne", prošaptala je. "To nije sve."

I tada sam shvatio. Ona me je videla - ali ne samoga. "To je - sve!" povikao sam. "Sve! Čuješ li? Ta ljuštura i - mi. I nema više nikoga!"

"Ne, ti i sam znaš da nije tako."

"Pa čemu onda sve ovo? Okreni mobil nazad."

Ruka joj se digla i - pala. I najednom sam shvatio da od njene snage i hrabrosti nema više ni traga. I još sam shvatio da su moje usne bile prve, i ogromna nežnost prema tim divnim rukama koje sam izljubio, počela je da se diže i ispunila me je. Digao sam je i priljubio uz sebe.

"Il", šaptao sam, ne odvajajući se od njenih usana i osećajući da će ta nežnost biti poslednje moje razumno, ljudsko osećanje. "Moja Il. Moja."

"Ne. Ne. Ne."

"Svejedno - da ili ne. Sada mi je već svejedno. Voliš me. Volim te."

"Ali to je tako malo..."

Pokušavala je još uvek da se sakrije iza slabe ograde reči, ali sam joj prekrpio usne svojim usnama i ljubio ih dok sam imao daha. A kada sam ga izgubio, začuo sam:

"Znaš li zašto umire Sana Loge?"

Sigurno sam pogrešio.

"Poleteli su na tvoju vasijsku stanicu. Pet pilota i ona - lekar. Poleteli su po tebe. Brod se kretao sve donde, dok nije osetio zračenje. Tada su se vratili, i... Sada je na redu Sana."

"Odakle to znaš?"

"Rekao mi je Pateri Pat."

Znači, to je bilo ono što joj je rekao Pateri Pat!

"A zašto to ne znam ja?"

"Znači da tako hoće Sana Loge. I ja, da sam na njenom mestu, takođe ne bih rekla."

"Zašto?"

"Ne znam. Sigurno bih imala utisak da te molim za zahvalnost za ono što sam uradila."

Stavio sam ruke na kolena i spustio glavu na njih. Mobil se najednom nagao, poleteo još brže. Ne znam kako smo dugo leteli. Na kraju je skliznuo nadole i zaustavio se.

"Nisam smela da ti to kažem. Ona ti sama to nikada ne bi rekla."

"Da, ona ne bi rekla."

Pogledao sam je.

"Volim te, Il."

Klimnula je glavom.

Nevešto sam se izvukao napolje. Mobil je poleteo uvis tako da me je nešto odbacilo u stranu. Digao sam se i krenuo prema kući.

Sana je sedela u dubokoj fotelji. Ušao sam i zaustavio se. Kada bih znao šta da joj kažem! Stajao sam i razgledao je. Čak ne ni nju. Haljinu. Obukla je najraskošniju. A tek frizura. Najmaštovitija. Uvek je umela da sređuje svoju kosu. Tešku, divnu kosu. Kosu boje... Pedela.

"Sedi, Ramone."

Dobro. Neka ona govori. Danas je neću slušati kao uvek. Kako je to rekla Il - osećati zahvalnost. Osećaću zahvalnost. Kakva divna reč! Ispunjena je poštovanjem i ne obavezuje na ljubav. Sagao sam glavu. Nisam hteo da odgonetne moju mimiku. Jer ona sama od mene nije zahtevala zahvalnost. I nikada je neće ni zahtevati.

"Teško mi je da govorim o tome, Ramone, ali ne želim da ti posle mog nestanka to pričaju ljudi sa strane. Sećaš li se, na dan našeg rastanka dala sam ti reč da neću odleteti sa Zemlje. Ali - nisam mogla da izdržim. To se desilo onda, kada je već bilo očigledno da je vaš brod nastradao, ali je ipak postojala još slaba nada da je neko ipak uspeo da se spusti u donje horizonte stanice. Bilo nas je šestoro. Hoću da ti pričam o tim ljudima, jer smo sada živi samo nas dvoje - drugi pilot i ja. Moraš da znaš o onima..."

Digao sam glavu.

"Ne treba o njima. Jer, ti govoriš o sebi. Govori o sebi." Nije me shvatila. Verovatno je mislila da su me njene reči potresle.

"Dobro. Neću da pričam kako smo leteli. Očekivali smo najgore. I to iščekivanje se pretvorilo u sigurnost, kada su naši uređaji počeli da registruju usmereno zračenje, a neki aparati su jednostavno bili izbačeni iz stroja. Tada je komandir izdao naređenje da se otpočne izviđanje jednosedim raketama. Na velikom brodu smo ostali komandir, drugi pilot i ja."

Zidovi i tavanica postajali su plavkasti - sumrak je već počeo da se spušta, tihi sumrak posle jutarnje nepogode.

A negde, u neshvatljivoj daljini od sveta tog letnjeg sumraka, letela su dva broda: jedan - u prostoru, a drugi u - vremenu; jedan vaskrsnut rečima žene u belom, pripadao je svetu prošlosti: drugi koji me je stalno proganjao svojom nepotrebnosti, bio je poslat u budućnost. Prvi koga su pokretale uspomene ove žene, leteo je u susret nepotrebnoj pogibiji šestoro ljudi, umesto njih je trebalo da lete mašine, ali ako je neko u opasnosti - tada mu u pomoć kreću živi ljudi. Tako je uvek bilo i tako će uvek i biti na Zemlji. Ali, bolje da nisu ni poleteli.

Drugi je nosio u sebi mašinu, možda i pametnu, ali ipak slabu što se tiče formalne logike. Umesto nje, trebalo je da poleti čovek. Taj brod je još bio negde ispred ali mi nikada ne možemo da se povežemo sa njim, i ne samo zbog toga što on po programu treba da izbegava kontakte sa stanovnicima planete na koju će stići. Mi još jednostavno ne znamo šta je to - telo, koje se kreće u vremenu. Mi to čak ne možemo ni da zamislamo. On leti ispred nas, a istovremeno se već vratio jedanaest godina unazad, i ono, što je doneo, uvek je predstavljalo strah za slabe i maštanje za jake...

"...Ali, bez obzira na to, što ni jedan signal nije stizao do nas sa mrtve vasijske stanice, nije me napuštalo osećanje da si ti - tamo, i ne bih pristala na povratak..."

Džabža je u pravu - slabih na Zemlji više nema. Znači - svi su jaki. Znači, to je potrebno svima. Mašinska logika! Svojevremeno su ljudi - jaki ljudi - maštali da imaju krila. I šta bi se desilo, kada bi se ta mašta sada ispunila? Tiho sam slegao ramenima. Nepotreban teret, puževa kućica. Čovek je odavno krilat i naše mašine - od snažnih i višeseda mobila-ekspresa do minijaturnih individualnih antigravitacionih 'ikara' - ne mogu ni da se uporede sa potpuno nesavršenim dodacima sa opnama, koje je nacrtala uobrazilja drevnih maštalica.

"...Bilo je očigledno da bi dalji boravak u orbiti pretio pogibijom i ostalih članova posade. Zatražila sam da pređemo na bezbedniju orbitu, ali je komandir dobio instrukcije sa Zemlje..."

Zašto mi se misli tako neumitno vraćaju na 'Overator'? Šta ih pokreće - strah? Sagao sam glavu, razgledajući samoga sebe čas sa jedne, čas sa druge strane. Strah... Smešno. Odavno sam već shvatio da čovek može da se boji samo za nekog drugog. Ne znajući svoju godinu, ja sam se bojao za Sanu, bojao sam se do te mere da nisam dozvoljavao sebi da saznam svoju godinu čak pod pretnjom, da će okolina to prihvatiti kao strah. Nisam dozvoljavao sebi da mislim ni na šta drugo, do na: kako da joj platim za sve što je uradila za mene. Ali, čovek može da se boji tako samo za onog čoveka koji ti je beskonačno drag i ja sam tražio u sebi taj strah, i hteo sam da ga pronađem, i nisam ga nalazio. I nisam znao šta je bilo prvo: da li je otišla ljubav, a za njom i - strah za voljenu, ili sam se jednostavno umorio od strahovanja... Najpre će biti da je posredi ovo poslednje. U svakom slučaju, bilo mi je lakše da mislim da je prokleti 'Overator' kriv za sve.

"...Ali, ceo put nazad me nije napuštala uverenost da smo te jednostavno tražili na pogrešnom mestu, da si živ, i da se možda nalaziš na najneočekivanijem mestu - na primer na nekom brodu, koji je izgubio vezu sa Zemljom; obratila sam se svim obaveštajnim centrima Sunčanog sistema..."

Nije mi bilo ništa lakše. Zato što sam znao: 'Overator' sa svim ovim nema nikakve veze. Da nije znala to - smatrala bi svejedno da ima pravo da me strpa u ovu krletku, svejedno bi mi naređivala kao Pedelu; svejedno bi ljudi u Jegerhauenu vodili ovaj robijaški način života, koji sam tako naivno smatrao za podvig. Elefantus - jer nije oprostio sebi što je dozvolio da pogreši u proračunima fasetnog mozga; Sana - da bi imala mogućnost da se posmatra i za vreme rada; Pater Pat - e, tu već nisam znao u čemu je stvar. Jednostavno je u njegovom životu postojalo nešto, nekakav gubitak, i on je radio da bi to nešto zaboravio. U to sam bio siguran. A tamo, u dalekoj zasneženoj Kolibi - o tome ne treba ni govoriti...

Sana je stajala preda mnom i ćutala. Ćutala je već odavno i sa užasom sam pomislio da moram nešto da joj kažem. Eto, tako sam ćutao i onog našeg prvog susreta ovde, u Jegerhauenu, i isto tako vreme je proticalo sve brže i brže, ali sam tada mučno pokušavao da pronađem najpotrebniju reč, a sada...

"Sana", neočekivano sam rekao, "a tebi, da li je upravo tebi bilo potrebno znanje, koje je doneo 'Overator'?"

Činilo se da se u njoj slomio onaj stožer, koji ju je uvek terao da se ispravi kada mi pođe u susret; najjednom se naglo nagnula nad mene, i njene oči, ledene zrakaste oči zamrle su se preda mnom.

"Da", rekla je. "Da. Da. To mi je odista potrebno. Da. Jer si samo zahvaljujući tome sa mnom. Neka je samo zato, ali si sa mnom. Mislio si - da se bojim smrti. Zar je to strašno?! Za mene je postojao samo jedan strah - da te izgubim. Ali to ti nije dozvoljavalo da odeš od mene. I sada nećeš otići. Čak ni sada. Eto zašto mi je to potrebno."

"I samo to?" upitao sam je.

Nije mi odgovorila. I ponovo je zavladao ćutanje, i to ćutanje bilo je beznadežno.

Ustao sam i izašao što sam mogao brže.

Pedel je otvorio preda mnom vrata mobila, uvukao se za mnom i smestio negde pozadi. Smirio se. Činilo mi se da se mobil jedva vuče. Odvratna akvamarinska kutija! Zar je mogao da se uporedi sa lakim sportskim mobilom II, koji se presijavao kao kapljica meda?

Aterirao sam kraj ulaza u vrt, da bih se malo prošetao. Naredio sam Pedelu da me ne gazi otpozadi. Krenuo sam uskom alejom prema nejasnim svetlostima paviljona za ručavanje.

Neočekivano se iza krivine pojavila ogromna figura. Približavala mi se zanoseći se i nešto mrmljajući. Pribio sam se uz drvo i zamro. To je bio Pateri Pat, ali u kakvom je bio stanju! Bio je pijan. Pijan kao čep. Sa zadovoljstvom bih krenuo dalje, ali nisam hteo da odam svoju prisutnost. I

pravilno sam uradio. Prošao je na dva koraka od mene, čak i ne podigavši glavu. Došao je do kraja aleje, ali nije skrenuo, i čulo se kako je krenuo pravo u žbunje. Prokleti dan! Samo mi je još ovakva gadost nedostajala.

Brzo sam krenuo prema kući i skočio na doksat. Đavo ga odneo, kako mi to samo nije ranije palo napamet! Njene oči, trepavice, ruke... Dragi Elefantus!

Ali, njega nije bilo ni u prvoj, ni u drugoj prostoriji. Da ga nije kojim slučajem preplašio onaj pijani brav? Obišao sam ceo kotedž i krenuo u njegovu ličnu kućicu.

Elefantus je sedeo u kabinetu. Kada sam zakucao, vrata su se otvorila, ali on nije digao glavu. Poza u kojoj je sedeo naterala me je da se trgnem. Tako se drže ljudi koji će evo sada, ovoga časa izgubiti svest. Ali, kada sam pojurio ka njemu, digao je glavu i zaustavio me:

"Ne treba. Ništa ne treba. Il je poginula."

Nisam shvatio. O čemu to on? On zna za naš let? On misli da sam ja...

"Il više nema", rekao je šapatom.

Odmahnuo sam rukom. Osmehnulo se. Ma ne, nemoguće. Nešto je pobrkao. Svi su pijani. Sada ću mu reći nešto tako, što će uništiti sve njegove sumnje. Samo to treba pronaći... Evo sada...

"Ne!" povikao sam. "Jer, ona bi znala..."

"Znala je", rekao je Elefantus.

Krenuo sam odatle. Naleteo sam na nešto ledeno i zvonko. Odmakao sam ga ramenom. Pomerilo se. Pred očima mi se pojavio, zanoseći se, kao oslepeo od bola, prekrivajući glavu rukama, Pateri Pat.

"Pedel! Najbrži mobil! Naj-brži!"

Činilo se da je mobil lebdeo u gustoj, nepokretnoj praznini. Nijedne svetlosti ispod mene. Hoće li već jednom?

Počele su da se pale svetlosti na pultu. Mahinalno sam pritisnuo zumbler. Sanin glas je uleteo u kola:

"Ramone! Ramone! Gde si? Vraćaj se odmah!" Nagao sam se prema crnom ovalu:

"Leti kod Elefantusa. Potrebna mu je pomoć."

Glas je nestao, a onda su se začula pitanja, prekori, povik... Isključio sam 'mikija'. Malo sam razmislio. Ne. Nikakvih razgovora. Ne mogu da verujem ni glasu, ni uobrazilji. Poverovaću samo svojim rukama i svojim usnama...

"Danas... Upravo danas! Zar je Il osećala da će se to desiti upravo danas?"

"Predosećanja ne postoje. Činjenica smrti je bila verovatna za bilo koji od tri stotine šezdeset i pet dana godine."

Ipak je uspeo da se uvuče u mobil!

"Umukni, molim te. Šta ti znaš o tome?"

"Prema podacima Komiteta 'Overatora', Il Elia je trebalo da pogine ove godine. Zato me čudi što primate tu činjenicu..."

"Šta to lupetaš? Odakle si to mogao da znaš?"

"Često sam radio na biofonu Pateri Pata. Teško je raditi. Stalno je skretao u stranu svoje misli. Mislio je na to. Nepotrebne misli smetaju koordiniranju..."

"Odlazi. Ovog istog časa."

"Za to ne postoje mogućnosti. Relativna visina na kojoj se nalazi mobil je kilometar i po. Pošto sam dragocen i jedinstveni uređaj, kategorično se protivim..."

"Izvršavaj!"

"Razumem."

Prigušeni zveket metala, u kabinu je uleteo vetar, mobil je počeo da se zanosi.

Posle toga se otvor automatski zatvorio.

I pravo preda mnom su se upalile pulsirajuće svetlosti za ateriranje.

Salon je bio prazan. Pojurio sam u sobu II. Naramak trave na podu. Nigde nikoga. U studiju polutmina i tišina. Atelje je osvetljen - verovatno svetlost gori još od jutra. Najednom me je zapanjila mala mašina u uglu. Na pljosnatom disku su se nalazile noge. Jedna noga je stajala celim stopalom, a druga - samo na prstima. Noge do kolena. I unaokolo - tanke žice krojačkih i raznih drugih manipulatora. Kao da je elastična vodena trava obavila te dečije noge. Poželeo sam da ih dotaknem, činilo mi se da su čvrste i tople. Okrenuo sam se i potrčao. Lift. No, razume se, oni su svi tamo gore.

Nisam odmah zapazio Džabžu koji je stajao u uglu pred ekranom. Na ekranu su se videle nekakve čudnovate planine, na njihovom fonu se videla crna tačka.

"Dobro je što si doleteo", rekao je nekakvim bezbojnim glasom. "Sam sam, a planine su pune ljudi."

Zaustavio sam se, posmatrajući iza njegovih leda nekakvu bubicu, koja se kretala po ekranu.

"Šta je to?"

"Tuan."

Mobil je lebdeo, kružio čas nad jednim mestom, čas je opet pravio veliki krug, priljubljujući se uz one iste planine, ali se stalno vraćao nad veliku udolinu, na čijem se dnu skupljalo nešto blistavo. Verovatno je tako na noćnom ekranu izgledala voda. I najednom sam shvatio koje je to mesto, na koje se tako žudno i neumoljivo vraća jasna tačka mobila.

Džabža je seo i obuhvatio rukama kolena. Tačka na ekranu je nastavljala da kruži. Verovatno će tako biti do samog jutra.

"Kako se to desilo?"

Džabža je načinio napor, i videlo se da nijednom čoveku izuzev meni, to sada ne bi pričao. Ali, znao je da na to imam pravo, da moram to da znam.

"Ti dečaci su zalutali u kanjonu: mi smo im ne jednom nudili ljude i mehaničare, ali su oni stalno odgovarali da će sami uspeti da izađu sa svim tim na kraj. A danas se u nacionalni park probila nepogoda. Ti znaš kakva je to bila nepogoda. Jezero, koje se nalazilo nad kanjonom, više puta je ispuštalo potoke ogromne snage. Kada se Lakost vratio iz Pariza, bilo je jasno da ljude treba odmah spasavati sa broda. Poslao sam gravioletilice da dignu njihovu kornjaču nad opasnu zonu. Odgovorili su da se dižu sami, i vratili su nazad naše mašine. Njihov brod je lagano krenuo uvis. Tada se vratila II. Lakost joj je pokazao ekran na kome se jasno videlo jezero. Da su ti klinci videli ono što se tamo dešavalo, teško da bi se odlučili da rizikuju. Ali, oni su se oslonili na svoju razvalinu i ona se, ne podigavši se ni na visinu od sto metara, ponovo spustila na dno kanjona. Naredio sam im da odmah napuste brod i poslao sam mobile, koji svejedno ne bi uspeli da stignu na vreme. Nisam ni zapazio kako je II izašla."

Džabža je to govorio tako, kao da se sve to desilo odavno, i da se on sada teško, ali detaljno priseća svih detalja.

"Ali, primetio ju je Lakost. I odmah je poleteo za njom."

"Lakost?"

"Da, Lakost", odgovorio je i shvatio sam šta je time hteo da kaže.

"Ali, njen mobil je bio jednosed, i uz sve to još i sportski. Bilo je nemoguće sustići ga. Kada je počela da prilazi, potok vode je već jurio kanjonom, i njegovo urlanje su oni tamo čuli... Video sam kako je iskočila i kako ih je ubacila u svoj mobil, i on je jedva uspeo da se dignu u vazduh. Lakost

nije uspeo da stigne."

Digao sam pogled sa njega.

"Da", rekao je. "Tuan i ja smo to videli."

"Zar nije moglo..."

"To je bio vodeni zid visok deset metara. Voda, koja je nosila stenje i drveće iščupano sa korenjem. Ljuštura starog broda se raspukla kao jaje. Motor neutrogenskog tipa je radio na prazno, kada je zaštita odletela do đavola i... možemo samo da nagađamo šta se tamo dešavalo. Lakost je bio u blizini. Eksplozija je razlupala njegov mobil o stenje."

"Gde je on?"

"Na Ženevskoj klinici."

"Da li će preživeti?"

"Trebalo bi."

"To je sve, Džabža?"

"To je sve, Ramone."

Skočio sam.

"Sedi. Ljudi iz Mirnog treba da stignu kroz jedan sat. Zameniće nas."

Sedeli smo ćuteći. Taun se nije vraćao. Lako brundanje je ispunjavalo ogromnu konusnu salu. Ponekad su se na pepeljastim ekranima pojavljivale crne brze kapljice - to su jurili mobilni, koje je uputio automatski komandir. I ma koliko da ih je odletelo, na parkingu se uvek nalazio sledeći brod koji je bio spreman da poleti tamo gde je bila potrebna pomoć.

I još su sedela dva čoveka, mirna i ravnodušna na prvi pogled. Njihov red će nastupiti onda kada bude nemoćna i najsavršenija, najsavremenija mašina. Tada će jedan od njih ustati i odleteti. I, ako je potrebno, za njim će krenuti drugi.

Ali, za sada takva neophodnost nije postojala.

Nije postojala ni onda, kada su konačno stigla četiri ćutljiva, uzdržana momka u radnim trikoima. Džabža je sa njima poluglasno govorio. Posle mi je prišao:

"Ostaćeš ovde?"

Odmahnuo sam glavom.

"U Jegerhauen?"

Čini mi se da sam se osmehnuo.

"Samo ne tamo. Tvoj mobil nema zaštitni sloj."

"Ne boj se. Jednostavno ću poleteti...", neodređeno sam mahnuo rukom nekuda nadole. "I onda moram da stignem na ono ostrvo... Kako se ono zvaše? Nije ni važno. Komitet 'Overatora'."

"Moraš?" upitao me je Džabža.

"Moram da živim onako, kako je živela ona. A ona je znala. Ako to ne uradim, smatraću da sam kukavica."

"Ti nikada nećeš biti kukavica, Ramone. Jer te ona inače ne bi volela."

"Znao si?"

"Video sam."

Izašli smo na parking ispred zgrade. Dva mobila su stajala kao psi-čuvari, spremni da skoče u pomrčinu.

"Da li odista moraš to da saznaš?" lagano je, odmeravajući svaku reč, progovorio Džabža.

Nisam odgovorio. Džabža je klimnuo glavom i krenuo prema mobilu.

"Ti takođe letiš?"

"Idem kod Lakosta", Džabža je počutao, gledajući nadole. "Sećaš se, pitao si zašto postoji

Koliba?"

Kako da se nisam sećao?

"Da se ljudima ne desi ono, što se desilo njemu. Zbogom, Ramone."

"Zbogom, Džabža."

Teško se oslonio o mobil, tako da su kola počela da se zanose. Posle se okrenuo prema meni:

"Odletela je - odavde."

Vrata otvora su se zatvorila, mobil je poleteo sa mesta i nestao u pomrčini.

Odletela je odavde.

Nisam morao čak ni da zatvorim oči da bih video: naginje se nad ekranom, evo, okreće se i ide - ne trči, već jednostavno ide jako brzo. Ide lako i brzo, kako može da se ide u susret smrti, kada na nju uopšte - uopšte ne misliš, jer je najvažnije - uspeti, spasti nekoga drugoga. I veliko znanje, koje je doneo 'Overator', nema nikakav drugi značaj.

Prolazila je pored mene, i video sam - čak se nije toga ni setila. Prolazila je pored mene po deseti, dvadeseti, stoti put, sve dok nisam osetio da je čestica njene lakoće i brzine prešla na mene.

Nagao sam se nad alfograf. Komitet 'Overatora'... "Da li odista moraš to da saznaš?." Ne, meni to nije bilo potrebno. Odredio sam kurs prema maloj kibernetičkoj stanici na obali Bajkala. Mobil se odvojio od parkinga i pojurio nadole.

Okrenuo sam se. Mesec je upravo izlazio iza planine, i crna silueta padine, posrebrana po samoj ivici, fantastičnom brzinom nestajala je negde iza mene. Gromade građevina, koje su opojasavale vrh, sada su se videle kao jedva primetne uzvišice. Kontura mi se učinila poznatom.

Prema vrhu se po strmoj padini verao leopard... Bio je već mrtav, ali je još puzio, pokretan onom neumoljivom voljom za životom kojom ga je nadario čovek umesto odbačenog instinkta smrti.